

Централна банка Босне и Херцеговине

Годишњи извјештај за 2015. годину

Сарајево, март 2016. године

Садржај

Уводна ријеч гувернера	iv
Правни статус.....	vii
Листа табела	9
Листа графика	10
Скраћенице.....	12
1. Економска кретања у 2015. години	15
1.1. Међународно економско окружење.....	15
1.1.1 Трендови у реалном сектору	15
1.1.2 Монетарни трендови.....	18
1.2. Извјештај о стању привреде БиХ	22
1.2.1. Реални сектор.....	25
1.2.1.1. Индустриска производња и грађевинарство	25
1.2.1.2. Цијене	31
1.2.1.3. Запосленост и плате	35
1.2.2. Фискални сектор	38
1.2.3. Банкарски сектор	51
1.2.4. Спољни сектор	60
1.2.4.1. Платни биланс	60
1.2.4.2. Номинални и реални ефективни девизни курс	65
2. Извјештај о активностима ЦББиХ у 2015. години.....	68

2.1.	Монетарна политика.....	70
2.2.	Рачун резерви код ЦББиХ.....	71
2.3.	Управљање девизним резервама.....	75
2.4.	Управљање готовим новцем.....	87
2.5.	Одржавање платних система.....	94
2.6.	Улога фискалног агента.....	97
2.7.	Прикупљање и креирање статистичких података.....	99
2.8.	Праћење системских ризика у финансијском систему.....	101
2.9.	Сарадња с међународним институцијама и рејтинг агенцијама.....	104
2.10.	Процес интерне ревизије.....	106
2.11.	Остало.....	108
2.11.1.	Управљање људским ресурсима.....	108
2.11.2.	Комуницирање с јавности и друштвено одговорно пословање.....	110
3.	Финансијски извјештаји и Извјештај независног спољног ревизора.....	112
4.	Публикације и веб-сервиси.....	113
5.	Статистичке табеле.....	115

Уводна ријеч гувернера

Поштовани,

У складу с чланом 64. Закона о Централној банци Босне и Херцеговине („Службени лист Босне и Херцеговине“ број 1/97) прописана је обавеза Централне банке Босне и Херцеговине да, у року од три мјесеца након завршетка финансијске године, поднесе Парламентарној скупштини Босне и Херцеговине следећа документа:

- Извјештај о стању привреде
- Извјештај о пословању током године
- Финансијски извод овјерен од спољног ревизора.

Годишњи извјештај Централне банке Босне и Херцеговине за 2015. годину усвојен је на сједници Управног одбора Централне банке Босне и Херцеговине, одржаној у Сарајеву, 31. марта 2016. године.

Централна банка Босне и Херцеговине је и током 2015. године успјешно испуњавала све Законом прописане обавезе. Обезбијеђена је пуна конвертибилност домаће валуте, а аранжман валутног одбора, осигурао је монетарну стабилност која је изузетно важна у постојећим приликама у земљи.

У комплексним и, са становишта инвеститора, ванредно неповољним условима на међународним тржиштима, Централна банке Босне и Херцеговине проводила је политику управљања девизним резервама на сигуран начин, одржавајући адекватну капитализованост. Илустрације ради, просјечна пондерисана каматна стопа на девизне резерве ЦББиХ у 2015. години била је 12 пута нижа од забилежене у 2008. години, а просјечи приноса на једнофодишње и двофодишње обвезнице деноминоване у EUR рејтинга AAA постали су негативни. При томе је, задржавајући се у оквирима прихватљивог нивоа ризика у инвестирању и руководећи се, прије свага, принципом сигурности, а потом профитабилности, Централна банка Босне и Херцеговине у 2015. години, остварила добит у износу од 31.377.906,94 КМ. Од тог износа, у складу с чланом 27. Закона о Централној банци Босне и Херцеговине, на рачун обавеза према буџету институција Босне и Херцеговине, биће трансферисан износ од 18.826.744,14 КМ.

У склопу свог мандата, Централна банка Босне и Херцеговине је проводила активности на одржавању одговарајуће финансијске инфраструктуре и платни промет у земљи и с иностранством се одвијао без проблема. Такође, током 2015. године, Централна банка Босне и Херцеговине је извршила све обавезе које произлазе из њене улоге фискалног агента у сервисирању спољних обавеза. Као фискални агент државе, извршене су и све неопходне припреме за мисије агенција за кредитни рејтинг, при чему је Централна банка Босне и Херцеговине осигурала све услове и релевантне информације неопходне за рад на оцјени рејтинга државе, који је у 2015. години, остао непромијењен.

Имајући у виду релативно ниске стопе економског раста, слабу кредитну активност и наставак тренда раздуживања банака, Централна банка Босне и Херцеговине је, водећи рачуна о стабилности босанскохерцеговачког финансијског система, одлучила да у 2015. години не уводи негативну стопу накнаде на средства изнад обавезне резерве, преузимајући на себе трошкове проистекле из такве одлуке. Стога је једина измјена у политици обавезне резерве у 2015. години била постављање доње границе на стопу накнаде на обавезну резерву на 0%. Тренутни макроекономски оквир је значајно другачији од посљедње измјене политике обавезне резерве 2011. године, а посебно у односу на период прије 2008. године. Централна банка Босне и Херцеговине пажљиво прати макроекономске трендове и системске ризике, те ће у 2016. години бити разматране евентуалне измјене у политици обавезне резерве. Све потенцијалне измјене политика Централне банке Босне и Херцеговине разматрају се у контексту тренутног макроекономског окружења и очекиваних трендова, а узимајући у обзир и потенцијалне ефекте измјене регулативе у финансијском сектору. С тим у вези, Централна банка Босне и Херцеговине је и у 2015. години, у складу с надлежностима дефинисаним Законом, редовно размјењивала информације о системским ризицима и ставове с ентитетским агенцијама за банкарство кроз процес координације банкарске супервизије, и у проширеном саставу, кроз Стални одбор за финансијску стабилност Босне и Херцеговине.

Осим редовних публикација, попут Годишњег извјештаја, Извјештаја о финансијској стабилности, кварталних Билтена и Мјесечних економских прегледа, током 2015. године, Централна банка Босне и Херцеговине је с релевантним домаћим и међународним институцијама, размјењивала и информације о економским трендовима и системским ризицима, кроз специјализоване извјештаје и проширујући стандардни сет

статистичких података, те објављивањем циљаних текстова кроз медије у циљу информисања и едукације шире јавности.

Имајући у виду процес европских интеграција Босне и Херцеговине, Централна банка Босне и Херцеговине жели потврдити одређеност да, и даље, унапређује своје пословне процесе и ради на увођењу савремених стандарда.

У 2015. години дошло је до промјене управне структуре Централне банке Босне и Херцеговине. Наиме, 11. августа 2015. године истекао је мандат дотадашњим члановима Управног одбора, а дужност су преузели новоименовани чланови: др Сенад Софтић, др Кемал Козарић, др Љубиша Владушић, мр Триво Маринковић и мр Анкица Колобарић који су, између себе, изабрали новог гувернера Централне банке Босне и Херцеговине на период од шест година. Новоименовани Управни одбор Централне банке Босне и Херцеговине усвојио је Стратешки план Централне банке Босне и Херцеговине за шестогодишњи мандатни период којим су дефинисани мисија, визија и заједничке вриједности.

Стога, први пут с позиције гувернера, желим исказати захвалност члановима новог и претходног сазива Управног одбора, као и свим запосленим у Централној банци Босне и Херцеговине на професионалном приступу и доприносу у постизању остварених резултата.

др Сенад Софтић, гувернер

Правни статус

У складу с Уставом – Анексом 4. Општег оквирног споразума за мир у Босни и Херцеговини, Централна банка Босне и Херцеговине је институција Босне и Херцеговине основана Законом о Централној банци Босне и Херцеговине, који је усвојио Парламент Босне и Херцеговине 20. јуна 1997.¹ и почела је с радом 11. августа 1997. Основни циљеви и задаци Централне банке Босне и Херцеговине, утврђени Законом о Централној банци Босне и Херцеговине, јесу:

- да постигне и очува стабилност домаће валуте (конвертибилне марке) тако што је издаје уз пуно покриће у слободним конвертибилним девизним средствима, у складу с аранжманом познатим под називом валутни одбор, према фиксном курсу: једна конвертибилна марка за једну њемачку марку. Од 1. јануара 2002. конвертибилна марка везана је за евро према курсу: једна конвертибилна марка за 0,511292 евра, односно један евро износи 1,955830 конвертибилних марака;
- да дефинише и контролише провођење монетарне политике Босне и Херцеговине;
- да држи службене девизне резерве и управља њима на сигуран и профитабилан начин;
- да одржава одговарајуће платне и обрачунске системе;
- да координира дјелатности агенција за банкарство ентитета надлежних за издавање банкарских лиценци и супервизију банака;
- да прима депозите од институција на нивоу Босне и Херцеговине, односно депозите ентитета и њихових јавних институција на основу заједничке одлуке ентитета, као и депозите комерцијалних банака;
- да издаје прописе и смјернице за остваривање дјелатности Централне банке Босне и Херцеговине у оквиру овлашћења утврђених Законом о Централној банци Босне и Херцеговине;

---

¹ "Службени гласник БиХ", 1/97, 29/02, 13/03, 14/03, 9/05, 76/06 и 32/07

- да учествује у раду међународних организација које раде на утврђивању финансијске и економске стабилности те заступа Босну и Херцеговину у међувладиним организацијама везано за питања монетарне политике.

Централна банка Босне и Херцеговине потпуно је независна од Федерације Босне и Херцеговине, Републике Српске те било које јавне агенције и органа, а у циљу објективног провођења својих задатака. Централна банка Босне и Херцеговине своју дјелатност обавља преко Управног одбора Централне банке Босне и Херцеговине, Управе ЦББиХ и особља.

Управни одбор Централне банке Босне и Херцеговине је орган Централне банке Босне и Херцеговине надлежан за утврђивање монетарне политике и контролу њеног провођења, организацију и стратегију Централне банке Босне и Херцеговине, у складу с овлашћењима утврђеним Законом о Централној банци Босне и Херцеговине. Управни одбор Централне банке Босне и Херцеговине састоји се од пет чланова, које именује Предсједништво Босне и Херцеговине и између својих чланова бира гувернера, који је уједно и предједавајући овог органа и Управе ЦББиХ. Гувернер је главни извршни функционер задужен за свакодневно пословање Централне банке Босне и Херцеговине. Управа ЦББиХ, коју чине гувернер и три вицегувернера (које именује гувернер, уз одобрење Управног одбора Централне банке Босне и Херцеговине), на захтјев гувернера, као главног извршног функционера, оперативно проводи активности Централне банке Босне и Херцеговине и усклађује активности организационих јединица.

За контролу ризика у Централној банци Босне и Херцеговине гувернер, уз одобрење Управног одбора Централне банке Босне и Херцеговине, именује главног интерног ревизора и замјенике главног интерног ревизора.

Пословање Централне банке Босне и Херцеговине остварује се преко Централног уреда са сједиштем у Сарајеву, три главне јединице са сједиштем у Сарајеву, Мостару и Бањој Луци и двије филијале са сједиштем на Палама и у Брчко дистрикту.

Листа табела

Табела 1.1:	Инфлација и стопе раста реалног БДП-а у 2015.	16
Табела 1.2:	Стопа незапослености у ЕУ и земљама еврозоне.....	18
Табела 1.3:	Принос на десетогодишње обвезнице и тромјесечне трезорске записе..	21
Табела 1.4:	Вриједности EURIBOR-а	21
Табела 1.5:	Стопе активности становништва	35
Табела 1.6:	Кључне намјене новопозајмљених средстава у 2015.	42
Табела 1.7:	Емисије јавног дуга бх. ентитета у 2015.	49
Табела 1.8:	Индикатори ликвидности банкарског сектора у БиХ	57

Табела 2.1:	Просјечна пондерисана каматна стопа на девизне резерве и остварени каматни приходи ЦББиХ	82
Табела 2.2:	Расподјела добити ЦББиХ за финансијске године 2008-2015. (у 000 КМ)	82
Табела 2.3:	ППКС ЦББиХ и тржишне каматне стопе у периоду 2008-2015.	86
Табела 2.4:	Платни промет преко комерцијалних банака	94
Табела 2.5:	Преглед промета картицама на АТМ и ПОС уређајима	95
Табела 2.6:	Реализоване вриједности по картицама на принципу резидентности.....	96
Табела 2.7:	Заступљеност картица према брендovima.....	96
Табела 2.8:	Руководна структура ЦББиХ	109

Листа текстних оквира

Текстни оквир 1:	Утицај демографских и пензионих промјена на буџетску потрошњу.	43
Текстни оквир 2:	Каматне стопе	58

Листа графикана

Графикон 1.1: Бруто дуг и структурни буџетски дефицит.....	16
Графикон 1.2: Промјена цијена кључних роба	17
Графикон 1.3: Монетарни и кредитни агрегати у еврозони	20
Графикон 1.4: Годишње промјене номиналног и реалног БДП-а.....	23
Графикон 1.5: Допринос промјенама у реалном БДП-у у прва три квартала 2015. у односу на исти период претходне године	24
Графикон 1.6: Кварталне промјене индекса индустријске производње	26
Графикон 1.7: Допринос годишњим промјенама индустријске производње по подручјима	27
Графикон 1.8: Стопе раста и учешћа главних група производа индустријске производње	28
Графикон 1.9: Годишње промјене обима производње у грађевинарству	30
Графикон 1.10: Стопе промјене у нивоу цијена мјерене индексом потрошачких цијена – инфлација.....	31
Графикон 1.11: Стварна и процијењена основна инфлација	32
Графикон 1.12: Годишње промјене у нивоу цијена.....	33
Графикон 1.13: Стопе промјене броја незапослених у односу на исти квартал претходне године	36
Графикон 1.14: Просјечан број запослених по кварталима.....	37
Графикон 1.15: Износ и проценат промјене просјечне годишње нето плате	38
Графикон 1.16: Примарни фискални биланс у % БДП-а	39
Графикон 1.17: Приходи од индиректних пореза	40
Графикон 1.18: Спољни дуг сектора генералне владе и годишње промјене износа отплате спољног дуга.....	41
Графикон 1.19: Сервисирани спољни дуг у % БДП-а.....	41
Графикон:1.20: Задуженост генералне владе код комерцијалних банака.....	43
Графикон 1.21: Омјер покривености пензионих фондова	46
Графикон 1.22: Средства за исплату пензија и уплата доприноса	47
Графикон 1.23: Природни пад становништва и дефицит фондова	48
Графикон 1.24: Стопа приноса до доспјећа на примарном тржишту јавног дуга бх. ентитета.....	50
Графикон 1.25: Стопа приноса до доспјећа на примарном тржишту шестомјесечних трезорских записа Федерације Босне и Херцеговине	51
Графикон 1.26: Кварталне промјене у девизним резервама и нето страној пасиви комерцијалних банака	52

Графикон 1.27: Мјесечне промјене у ставкама стране активе и стране пасиве комерцијалних банака	53
Графикон 1.28: Допринос укупном расту кредита по секторима.....	55
Графикон 1.29: Допринос укупном расту депозита по секторима.....	56
Графикон 1.30: Номиналне каматне стопе на депозите.....	59
Графикон 1.31: Номиналне каматне стопе на кредите	60
Графикон 1.32: Текући рачун и његове компоненте.....	61
Графикон 1.33: Финансијски рачун и његове компоненте.....	62
Графикон 1.34: Смањење/повећање трговинског дефицита по групама производа.....	65
Графикон 1.35: Годишње промјене курса ВАМ према одабраним валутама у децембру	66
Графикон 1.36: Номинални и реални ефективни курс ВАМ.....	67
 Графикон 2.1: Девизне резерве ЦББиХ.....	68
Графикон 2.2: Промјене у факторима који имају доминантан утицај на промјене нивоа девизних резерви ЦББиХ.....	69
Графикон 2.3: Релативни значај фактора за промјене нивоа девизних резерви ЦББиХ.....	69
Графикон 2.4: Покривеност монетарне пасиве нето девизним резервама.....	70
Графикон 2.5: Стања на рачуну резерви код ЦББиХ.....	72
Графикон 2.6: Кварталне промјене у обавезама банака и рачуну резерви код ЦББиХ.....	73
Графикон 2.7: Промјене у ВАМ основици за обрачун обавезне резерве и нови спољни јавни дуг.....	74
Графикон 2.8: Мултипликација новца.....	74
Графикон 2.9: Структура инвестирања девизних резерви ЦББиХ.....	80
Графикон 2.10: Просјечне годишње стопе приноса на девизне резерве ЦББиХ.....	81
Графикон 2.11: Кретање просјечне пондерисане каматне стопе на девизне резерве ЦББиХ и тржишних каматних стопа на финансијском тржишту еврозоне (годишњи просјеци)	84
Графикон 2.12: Готовина ван монетарних власти и банака.....	88
Графикон 2.13: Апоенска структура новчаница	88
Графикон 2.14: Апоенска структура кованица.....	88
Графикон 2.15: Повећање броја новчаница и кованица по апоенима у односу на 2014. годину	90
Графикон 2.16: Издате новчанице и кованице по апоенима у 2015. години	91
Графикон 2.17: Излази готовог новца (КМ) у 2015. години.....	92
Графикон 2.18: Апоенска структура фалсификованих новчаница у 2015. години.....	93

Графикон 2.19: Апоенска структура фалсификованих кованица у 2015. години.....	93
Графикон 2.20: Број запослених у ЦББиХ	110

Скраћенице

AAA	финансијски инструменти с кредитним рејтингом AAA (енг. triple A)
ABSPP	програм куповине хартија од вриједности покривених имовином (енг. Asset-backed securities purchase programme)
ATM	банкомат
BAM	валутни код конвертибилне марке
BCC	Програм билатералне помоћи и изградње капацитета (енг. Bilateral Assistance and Capacity Building Program)
БДП	бруто домаћи производ
бх.	босанскохерцеговачки
БХАС	Агенција за статистику Босне и Херцеговине
БиХ	ISO код земље за Босну и Херцеговину
BIS	Банка за међународна поравнања (енг. Bank for International Settlements)
BLSE	Бањалучка берза ад. Бањалука
ЦББиХ	Централна банка Босне и Херцеговине
CBPP3	трећи програм куповине покривених обвезница (енг. Covered Bond Purchase Programme)
оса	приближно, око
CEFTA	Централноевропски споразум о слободној трговини
CIF	трговачка клаузула која захтијева од продавца да плати трошкове превоза и осигурања робе
CPI	индекс потрошачких цијена (енг. Consumer Price Index)
ЦРК	Централни регистар кредита
ДБ	Брчко дистрикт Босне и Херцеговине
ЕС	Европска комисија
ЕЦБ	Европска централна банка
EONIA	једнодневна међубанкарска каматна стопа у еврозони
ESA 2010	европски стандардни рачуни (енг. European Standard Accounts, 2010 (ESA))
EY 28	28 земаља Европске уније
EUR	валута еврозоне
EURIBOR	међубанкарска каматна стопа на европском тржишту новца
Еуростат	Статистички завод Европске уније
EURUSD	курс валуте еврозоне у односу на валуту САД
ФБиХ	Федерација Босне и Херцеговине

FED	Централна банка Сједињених Америчких Држава (енг. Federal Reserves)
FFR	референтна каматна стопа Централне банке Сједињених Америчких Држава (енг. Fed Fund Rate)
FOB	франко, продавац сноси трошкове транспорта до луке и трошкове утовара
FOMC	Федерални одбор за операције на отвореном тржишту (енг. Federal Open Market Committee)
Фонд ПИО	Фонд пензијско-инвалидског осигурања Републике Српске
РС	
ФЗПИО	Федерални завод пензионо-инвалидског осигурања
GEO6	шести ниво географског раздвајања (енг. 6th level of geographical breakdown)
GIIS	Постдипломски институт за међународне студије у Женеви (енг. Graduate Institute of International Studies)
GIZ	Њемачко друштво за међународну сарадњу (њем. Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit)
ГЈ	главна јединица Централне банке Босне и Херцеговине
ХоВ	хартије од вриједности
HICP	хармонизовани индекс потрошачких цијена (енг. Harmonised Index of Consumer Prices)
HRMIS	Информациони систем за управљање људским ресурсима (енг. Human Resources Management Information System)
IBRD	Међународна банка за обнову и развој (енг. The International Bank for Reconstruction and Development)
IDA	Удружење за међународни развој (енг. The International Development Association)
IPA	Програм инструмената за претприступну помоћ (енг. Instrument for Pre-Accession Assistance – Programme)
ИТ	информационе технологије
JRTP	Јединствени регистар трансакционих рачуна
KM	валутни симбол конвертибилне марке
MIGA	Мултилатерална агенција за гаранцију инвестирања (енг. The Multilateral Investment Guarantee Agency)
ММФ	Међународни монетарни фонд
NEER	номинални ефективни девизни курс
Ø	просјек
ОР	обавезна резерва
п.п.	процентни поен
ПДВ	порез на додату вриједност
POS	терминали на мјесту продаје (енг. point of sale)
ППКС	просјечна пондерисана каматна стопа
PSPP	програм куповине јавног сектора (енг. Public Sector Purchase Programme)
QE	програм квантитативних олакшица (енг. Quantitative Easing Program)
REER	реални ефективни девизни курс
РР	рачун резерви код Централне банке
РС	Република Српска

RTGS	платни систем бруто поравнања у реалном времену
CAD	Сједињене Америчке Државе
SASE	Сарајевска берза дд Сарајево
CBA	кредитни аранжман у случају потребе (енг. Stand-by arrangement)
SDR	специјална права вучења (енг. Special Drawing Rights)
SECO	Државни секретаријат за економске послове (State Secretariat for Economic Affairs)
COFC	Стални одбор за финансијску стабилност
TLTRO	циљане операције дугорочног рефинансирања (енг. Targeted longer-term refinancing operations)
УИО	Управа за индиректно опорезивање
UK	Уједињено Краљевство Велике Британије
УН	Уједињене нације
UNCTAD	Конференција Уједињених нација за трговину и развој
US	Сједињене Америчке Државе
USD	валута Сједињених Америчких Држава
WEO	публикација ММФ-а, Свјетски економски изгледи (енг. World Economic Outlook)

1. Економска кретања у 2015. години

1.1. Међународно економско окружење

1.1.1 Трендови у реалном сектору

За разлику од глобалног привредног раста који је у 2015. години био испод оствареног у 2014. години (3,1% у односу на 3,4%), стопе привредног раста у САД-у и еврозони су веће него у претходној години. Америчка економија је порасла за сса 2,5% (у 2014. години раст је био 2,4%), а раст економије еврозоне је у 2015. години за 0,7 п.п. већи него у 2014. години и износи 1,6%.

Главни трендови у 2015. години, који су детерминисали економска кретања на глобалном нивоу и једним дијелом у Босни и Херцеговини, јесу наставак пада свих робних цијена, успоравање привредног раста у Кини (са 7,3% у 2014. години на сса 6,9% у 2015. години) и осталим тржиштима у настајању и очекивања везано за раст референтних каматних стопа FED-а (енг. Fed Fund Rate/FFR) тј. прелаз на рестриктивну монетарну политику. Због дефлаторних притисака услед ниских цијена сировина и хране на свјетским тржиштима, инфлација у еврозони је у 2015. години била врло ниска (табела 1.1), што је довело до реалног раста домаће тражње која је подстакла привредни раст. ЕУ и еврозона, као и одабране земље, у 2015. године забиљежиле су привредни раст. Раст у еврозони је у 2015. години био скоро дупло већи него у 2014. години, а по стопи привредног раста у 2015. години издваја се Шведска, са стопом раста реалног БДП-а од 4,1%. У односу на 2009. када је економско-финансијска криза, мјерено падом реалног БДП-а, била најинтензивнија, земље ЕУ биљеже различите резултате. У Хрватској и Словенији привредни раст у 2015. години у односу на 2009. годину је за 9 п.п. односно 10,7 п.п. виши него у 2009. години, а у Аустрији за 4,7 п.п. док је реални БДП ЕУ у овоме периоду порастао за 6,3 п.п. Србија као најзначајнији спољнотрговински партнер Босне и Херцеговине ван ЕУ, у 2015. години биљежи изузетно ниску стопу раста реалног БДП-а од 0,8% (у 2014. години раст је био -1,8%), што је за 3,92 п.п. више од стопе раста реалног БДП-а у 2009. години.

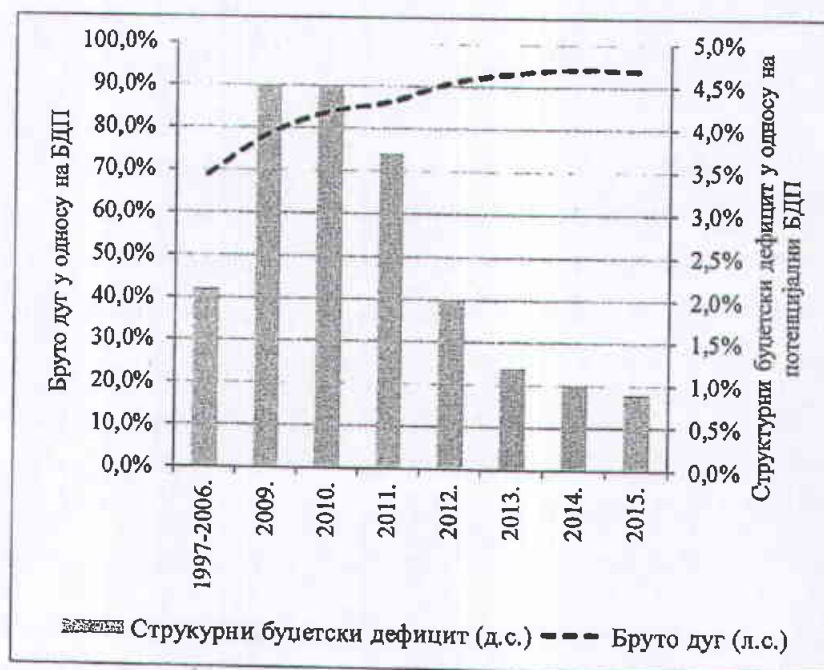
Tabela 1.1: Инфлација и стопе раста реалног БДП-а у 2015.

	ЕУ 28	Еврозона	Данска	Њемачка	Хрватска	Аустрија	Словенија	Шведска
Инфлација	-0,01%	0,03%	0,25%	0,11%	-0,26%	0,80%	-0,75%	0,70%
Стопа раста БДП-а	1,90%	1,60%	1,20%	1,70%	1,60%	0,90%	2,90%	4,10%

Извор: Еуростат. Напомена: Све стопе инфлације су изведене из хармонизованог индекса потрошачких цијена/ НИСР.

Привредни раст у еврозони је постигнут у условима изузетно рестриктивне фискалне политике, тј. мјера штедње, што је довело до смањења буџетских дефицита, али и до раста јавног дуга у односу на БДП (графикон 1.1). У 2016. години очекује се смањење бруто дуга на 92,8% БДП-а (са 93,7% БДП-а у 2015. години), а до краја 2020. године бруто дуг еврозоне би требао пасти на 85,2 БДП-а (WEO, 10/2015. године).

Графикон 1.1: Бруто дуг и структурни буџетски дефицит

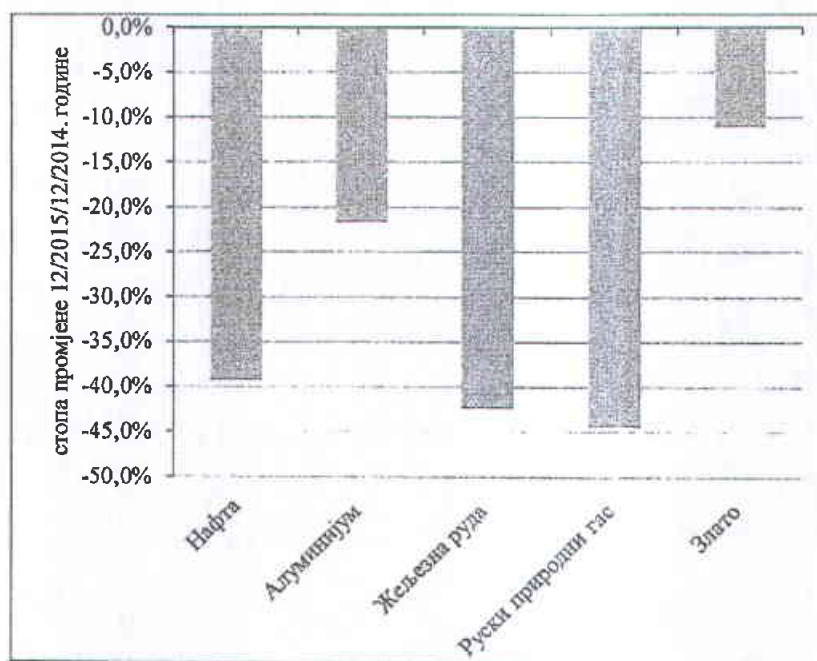
Извор: Еуростат

Напомена: Структурни буџетски дефицит је дио буџетског дефицита који постоји без обзира на фазу економског циклуса. Буџетски дефицит је збир структурног буџетског дефицита и цикличног буџетског дефицита.

На свјетским берзама цијене основних роба су током 2015. године падале (графикон 1.2). Цијена нафте је смањена за 39,3%, а тренд пада се пренио, али не пропорционално, на босанскохерцеговачко тржиште нафте и нафтних деривата, и самим тим, узроковао дефлаторне притиске у земљи. Цијене жељезне руде и алуминијума су смањене за 42,4% и 21,6% респективно, што због производње и извоза ових сировина (жељезна руда) у бх. предузећима и учешћа цијене алуминијума у одређивању цијене боксита и глинице које се производе у Босни и Херцеговини негативно утиче на овај сектор бх. економије. Континуиран пад цијене гаса представља позитиван тренд за бх. економију. Тренд пада цијена злата био је знатно мање изражен ($12/2015 / 12/2014 = 11\%$). На крају 2015. године цијене нафте, алуминијума, жељезне руде, руског природног гаса и злата су износиле 37,7 USD, 1.497,2 USD, 39,6 USD, 5,81 USD и 1.068,25 USD, по мјерној јединици респективно.

Графикон 1.2: Промјена цијена кључних роба

Извор: www.indexmundi.com Извор: ММФ. Напомена: Сiroва нафта: Crude Oil (petroleum), Dated Brent, light blend 38 API, fob U.K., US Dollars per Barrel; Злато: Gold (UK), 99.5% fine, London afternoon fixing, average of daily rates; Жељезо: China import Iron Ore Fines 62% FE spot (CFR Tianjin port), US Dollars per Dry Metric Ton; Алуминијум: Aluminum, 99.5% minimum purity, LME spot price, CIF UK ports, US Dollars per Metric Ton; Руски природни гас, Natural Gas, Russian Natural Gas border price in Germany, US Dollars per Million Metric British Thermal Unit.

У европским земљама током 2015. године незапосленост је смањена (ЕУ), а дошло је у просјеку до значајног пада незапослености у земљама у којима је радно ангажована бх. дијаспора (табела 1). У еврозони незапосленост је смањена за 1 п.п, а у ЕУ за 0,9 п.п. У свим земљама у којима је радно ангажована наша дијаспора незапосленост је умањена, осим у Аустрији. Стопа незапослености је благо смањена у земљама које су у нашем непосредном и блиском окружењу, Хрватској и Словенији за 1,2 п.п. и 0,5 п.п. респективно. Стопа незапослености у Србији је смањена са 17,3% (трећи квартал 2014.) на 16,7% (трећи квартал 2015). Стопа незапослености у Словенији је испод просјека у ЕУ, за разлику од стопе незапослености у Хрватској и Србији.

Tabela 1.2: Стопа незапослености у ЕУ и земљама еврозоне

	ЕУ 28	Еврозона	Данска	Њемачка	Хрватска	Аустрија	Словенија	Шведска
12/2015	9,0%	10,4%	6,0%	4,5%	16,5%	5,8%	8,8%	7,2%
12/2014	9,9%	11,4%	6,2%	4,9%	17,7%	5,6%	9,3%	7,5%

Извор: Еуростат

1.1.2 Монетарни трендови

ЕЦБ је и у 2015. години наставила политику увођења неконвенционалних мјера монетарне политике те се започело с куповином обвезница које су издале централне владе еврозоне и одређених агенција и међународних институција са сједиштем у еврозони у склопу програма куповине јавног сектора (енгл. Public Sector Purchase Programme; PSPP)². Каматне стопе на основне операције рефинансирања (енгл. *Main refinancing operations*) и преконоћни кредит ЕЦБ-а за ликвидност (енгл. *Marginal lending facility*) биле су непромијењене у односу на 2014. годину (0,05% и 0,30% респективно), док је у децембру 2015. године, с циљем даљег дестимулисања држања преконоћних

² Укупна мјесечна вриједност програма куповина по основу PSPP-а, покривених обвезница у склопу трећег програма (енгл. Covered Bond Purchase Programme – CBPP3) и хартија од вриједности покривених имовином (енгл. Asset-backed securities – ABSPP) је 60 милијарди EUR. Прошијењена вриједност куповина током трајања програма је око 1,1 билион EUR. Иницијално трајање програма је било предвиђено до септембра 2016. године, да би на децембарској сједници трајање продужено најмање до марта 2017. године, уз напомену да ће се по потреби трајање додатно продужити.

депозита код ЕЦБ-а, каматна стопа по којој ЕЦБ прихвата депозите банака (енг. *Deposit facility rate*) снижена за 10 базних поена на -0,30%.

FED-ov FOMC (енг. Federal Open Market Committee) је у децембру први пут ^{након} девет година повећао распон референтне каматне стопе за 25 базних поена на ниво 0,25%-0,50%, водећи се показатељима умјереног раста привреде САД-а, приближавањем циљаном нивоу инфлације и стању пуне запослености. Мишљења учесника на тржишту су још увијек подијељена о томе да ли је привредни опоравак САД-а директна посљедица вишегодишње примјене експанзивне монетарне политике кроз програм квантитативних олакшица, али су овакви трендови узроковали дивергентна кретања у монетарним политикама САД-а и ЕУ већ почетком 2016. године.

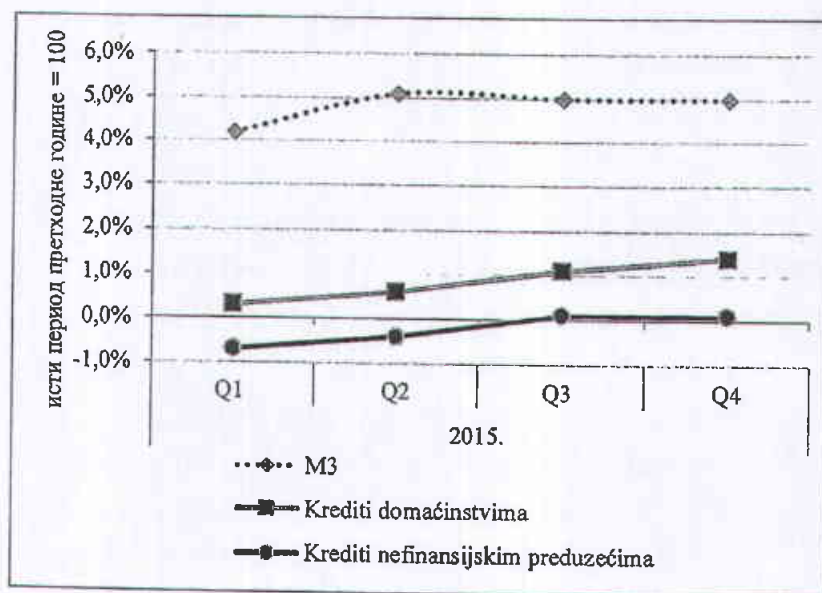
И поред експанзивне монетарне политике, еврозона се и даље суочавала с неуобичајеним феноменом ризика од дефлације и slabим економским растом, што је вршило притисак на ЕЦБ да додатно снизи референтне каматне стопе и прошири програм куповине хартија од вриједности. На сједници у марту 2016. године, донесен је низ значајних измјена у монетарној политици ЕЦБ-а. Каматне стопе на основне операције рефинансирања и преконоћни кредит ЕЦБ-а за ликвидност су снижене за 5 б.п. на нивое од 0% и 0,25% респективно, а каматна стопа по којој ЕЦБ прихвата депозите банака снижена је за 10 базних поена на -0,40%. Мјесечне вриједности програма куповине повећане су на 80 милијарди EUR, а листа хартија од вриједности обухваћених програмом ће обухватати и обвезнице деноминиране у еврима које су издале небанкарске корпорације из еврозоне. Такође, најављена је нова серија циљаних операција дугорочног рефинансирања, TLTRO II (енгл. Targeted longer-term refinancing operations – TLTRO), с којом ће се почети у јуну, по каматној стопи по којој ЕЦБ прихвата депозите банака. Оваква политика ЕЦБ-а ствара додатни притисак на приносе дужничких хартија влада еврозоне, који су већ неко вријеме на рекордно ниским нивоима, у вријеме када FED предвиђа значајан раст каматних стопа у САД-у у наредне три године.

У којој мјери ће политике водећих централних банака остати дивергентне и колико дуго зависиће од низа фактора. На страни еврозоне, тржишта су након саме најаве измјене политике довела у питање ефикасност неконвенционалних мјера, јер је EUR ослабио наспрам USD по самој најави измјене политике (што је и циљ квантитативних олакшица), да би одмах ојачао након изјава званичника ЕЦБ-а да се не очекује даљи пад каматних

стопа у еврозони. С друге стране, USD апрецира према већини валута главних трговинских партнера, што би се могло негативно одразити на пословање извозника и успорити економски раст уколико се не забиљежи и раст конкурентности америчких фирми. Такође, Кина је у марту потврдила усмјереност ка флексибилној монетарној политици с циљем ублажавања економских шокова, али уз најаву суздржавања од претјераних монетарних стимулуса који би могли ојачати депрецијацијске притиске. Коначно, један од ефеката јаког долара на свјетску економију (а самим тим и на извоз и европских и америчких компанија) је и кроз цијене нафте на свјетским триштима, посебно у периодима веће понуде од потражње за овим енергентом.

Усљед експанзивне монетарне политике ЕЦБ-а у 2015. години кредити становништву и привреди у еврозони су поново почели раст (графикон 1.3). Ипак раст кредитних агрегата није ни приближно пропорционалан расту монетарног агрегата М3. Само смањене референтне стопе није било довољно за значајније стимулисање кредитног раста, квантитативне олакшице јесу, а очекује се да се види резултат дејства снижавања депозитне стопе.

Графикон 1.3: Монетарни и кредитни агрегати у еврозони

Извор: ЕЦБ

Усљед снажних депрецијацијских притисака, EUR је на годишњем нивоу у првом кварталу 2015. године изгубио 9,9% виједности према USD, а притисци су били

присутни, само слабијег интензитета, до краја године. Упркос значајном слабљењу евра и смањењу увозних цијена, потрошачке цијене у еврозони су и даље знатно испод циљане инфлације ЕЦБ-а. На годишњем нивоу инфлација у еврозони је 0,2%, темељна инфлација 0,9%, а цијене увозних производа су, и поред депрецијације евра, ниже за 1,1%, што импликује да је инфлација у еврозони током 2015. године била под претежним утицајем ниских цијена хране и енергената, а прије свега нафте, на свјетском тржишту. Изузетно ниска инфлација и одржавање ниских референтних каматних стопа су обориле цијену новца у еврозони на историјски најнижи ниво, а смањили су и принос до доспијећа на јавне дугове већине земаља еврозоне, па чак и оних које су прошле, или још увијек пролазе, кроз кризу јавног дуга (табела 1.3).

Табела 1.3: Принос на десетогодишње обвезнице и тромјесечне трезорске записе

		Грчка	Италија	Португал	Шпанија	Њемачка
Обвезнице	31.12.2014. (у %)	9,745	1,890	2,687	1,611	0,541
	31.12.2015. (у %)	8,285	1,596	2,516	1,771	0,629
Трезорски записи	31.12.2014. (у %)	4,072	0,114	0,147*	0,059	-0,164
	31.12.2015. (у %)	4,022	-0,087	0,024	-0,172	-0,539

Извор: Блумберг. Напомена: Принос португалских тромјесечних трезорских записа је коришћен с датумом 30.12.2014.

Дванаестомјесечни EURIBOR (табела 1.4), каматна стопа на европском међубанкарском тржишту, која се најчешће узима за референтну каматну стопу у уговорима о кредиту с варијабилном каматном стопом, на бх. тржишту је са 0,325% (12/2014.) смањена на 0,06% (12/2015). Све вриједности EURIBOR-а у рочном сегменту од једне недјеље до шест мјесеци су на крају 2015. године негативне.

Табела 1.4: Вриједности EURIBOR-а

	1N	1M	3M	6M	12M
12/2014. (у %)	-0,015	0,018	0,078	0,171	0,325
12/2015. (у %)	-0,249	-0,205	-0,131	-0,040	0,060
Разлика (у п.п.)	-0,234	-0,223	-0,209	-0,211	-0,265

Извор: Банка Финске. Напомена: У колонама су једнонедјељни, једномјесечни, тромјесечни, шестомјесечни и дванаестомјесечни EURIBOR.

1.2.Извјештај о стању привреде БиХ

Реални сектор бх. економије у 2015. години карактерише раст индустријске производње у односу на 2014. годину, када је забиљежен незнатан раст услед поплава. При томе се биљежи раст извађених руда и камена те снажан раст прерађивачке индустрије, али и смањење у подручју које се односи на производњу и снабдијевање електричном енергијом, гасом, паром и климатизацију. У складу с тим, биљежи се снажан номинални раст извоза прерађивачке индустрије, али и пад извоза руда и камена.³ Посебно је неповољна чињеница да је у 2015. години настављен тренд смањења производње и извоза електричне енергије. У грађевинарству је, за разлику од претходне године, забиљежен пад обима производње. У 2014. години су значајно повећани радови на изградњи путне инфраструктуре (посебно Коридора Vc), док је у 2015. години дошло до успоравања ових активности и одговарајућег смањења обима грађевинских радова у дијелу који се односи на нискоградњу. Кретање општег нивоа цијена у БиХ, мјерено индексом потрошачких цијена, показује јачање дефлаторног притиска у 2015. години и он је највећим дијелом условљен смањењем спољних цијена (храна и нафта). Истовремено, домаће цијене мјерене БДП дефлатором су у зони инфлације, иако их карактерише благо смањење цијена. На тржишту рада, мјерено административним подацима, биљежи се смањење броја незапослених и раст броја запослених лица. Анкета радне снаге 2015. године показује лагани раст стопе незапослених и раст запослених (као и код административних података). Значајне разлике у броју и стопи незапослених, према административним подацима и подацима из Анкете радне снаге 2015. године, одраз су различитих методологија израчунавања и утврђивања статуса запослених и незапослених лица. У 2015. години биљежи се висока стопа раста реалног промета на мало коју прати знатно спорији раст прихода по основу ПДВ-а.

Према процјени ЦББиХ, номинални бруто друштвени производ (БДП) у 2015. години је 28,148 милијарди ВАРМ (табела 01)⁴, што представља раст од 3,26% у односу на 2014.

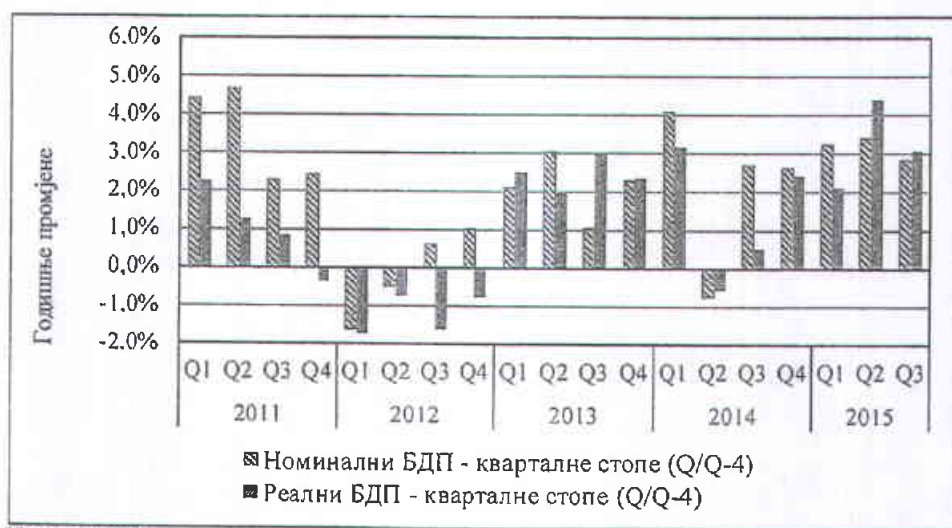
³ Раст извоза прерађивачке индустрије 5,1% и пад извоза руда и камена 14,9%. Извор: Статистика робне размјене БиХ с иностранством, јануар-децембар 2015. године. www.bhas.ba

⁴ Статистичке табеле у поглављу 5 овог извјештаја у тексту су означене према редослиједу у поглављу 5, попут табеле 01. Додатне табеле које се налазе у тексту означене су редним бројем поглавља и редним

годину. Уз претпостављени БДП дефлатор (4,47%) за 2015. годину, реални БДП је процијењен на 26,943 милијарде ВАМ (+2,77% у односу на претходну годину).

Према подацима Агенције за статистику БиХ (БХАС) економија је, у прва три квартала 2015. године у односу на прва три квартала 2014. године, расла номинално по стопи од 3,16%.⁵ Према истом извору, раст реалног БДП-а у прва три квартала 2015. године процијењен је на 3,21% (графикон 1.4). Ово импликује да је БДП дефлатор у прва три квартала нижи него у истом периоду претходне године и да је просјечан раст произведених производа и пружених услуга у домаћој економији базиран на расту обима производње, а не на цјеновним ефектима.

Графикон 1.4: Годишње промјене номиналног и реалног БДП-а

Извор: БХАС

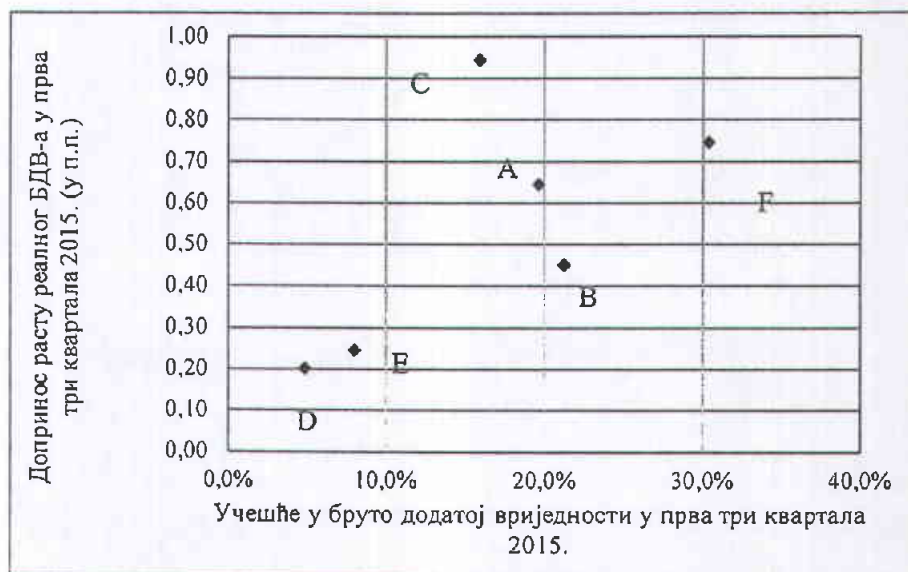
У прва три квартала 2015. године раст реалне бруто додате вриједности (3,21%) генерисан је највећим дијелом растом активности у четири (од укупно 19) економских дјелатности (графикон 1.5). Дјелатност трговине на велико и мало, у коју је сврстан и поправак моторних возила и мотоцикала, допринијела је стопи раста реалне бруто додате

бројем табеле у том поглављу, на примјер табела 1.1. Графици у тексту нумерисани су користећи исту аналогију.

⁵ Раст БДП-а у прва три квартала 2015. године те раст индустријске производње (годишња стопа раста 3,12%), раст просјечног реалног промета на мало (8,09%) и раст извоза (раст 3,5%) чињенице су које би требале омогућити да раст реалног БДП-а у 2015. години буде вишеструко већи од раста реалног БДП-а у претходној години.

вриједности (БДВ) у прва три квартала за 0,94 п.п. Допринос прерађивачке индустрије (на графикону је приказана у оквиру групе А – индустријска производња) изузетно је значајан, јер показује раст производних дјелатности, а износио је 0,56 п.п. Финансијска дјелатност и дјелатности осигурања су допринијеле расту реалног БДВ-а од 0,31 п.п. (на графикону је приказана у оквиру групе Ф – остало), док је дјелатност која обухвата пољопривреду, шумарство и риболов допринијела расту реалног БДВ-а од 0,25 п.п, за разлику од претходне године када је имала негативни допринос од 1,06 п.п. Наведене дјелатности су учествовале у реалном БДВ-у 42,0%, а у њима је остварено 64,16% укупног раста реалног БДВ-а.

Графикон 1.5: Допринос промјенама у реалном БДП-у у прва три квартала 2015. у односу на исти период претходне године

Извор: БХАС

Легенда уз графикон 1.5:

Група А: индустријска производња; статистичка подручја дјелатности Б (вађење руде и камена), Ц (прерађивачка индустрија) и Д (производња и снабдијевање електричном енергијом, плином, паром и климатизација).

Група Б: буџетски корисници; статистичка подручја дјелатности О (јавна управа и одбрана; обавезно социјално осигурање), П (образовање) и Q (дјелатност здравствене и социјалне заштите).

Група Ц: трговина; Статистичко подручје дјелатности Г (трговина навелико и мало; поправак моторних возила и мотоцикала).

Група Д: грађевинарство; статистичко подручје дјелатности Ф (грађевинарство).

Група Е: пољопривреда; статистичко подручје дјелатности А (пољопривреда, шумарство и риболов).

Ф: остало.

1.2.1. Реални сектор

У склопу овог потпоглавља, а имајући у виду њихов значај за укупне економске активности бх. економије, посебан акценат стављен је на индустријску производњу и грађевинарство. Поред активности у овим дјелатностима, изнесени су и основни трендови у општем нивоу цијена као и основне карактеристике тржишта рада (запосленост и плате) у 2015. години.

1.2.1.1. Индустријска производња и грађевинарство

Сва четири квартала 2015. године, посматрано на годишњем нивоу, карактерише раст индустријске производње. У првом кварталу је забиљежен незнатан раст (0,1%), углавном због високе основице, док су у наредна три квартала забиљежене релативно високе стопе раста које се једним дијелом могу објаснити ниским основицама (услед поплава) у истим периодима претходне године. Захваљујући оваквом кварталном кретању, обим индустријске производње остварен у 2015. години већи је за 3,1% (графикон 1.6).⁶ При томе је раст индустријске производње у 2015. години, мјерен у односу на базну 2010. годину, више од два пута већи од просјечног раста оствареног у периоду 2011-2015. година и може се сматрати изузетно повољним.

---

⁶ Годишња стопа промјене израчуната из календарски прилагођених индекса обима индустријске производње показује раст од 2,6%. Извор: Мјесечни индекси индустријске производње за БиХ децембар 2014. - децембар 2015. године www.bhas.ba

Графикон 1.6: Кварталне промјене индекса индустријске производње

Извор: БХАС

У 2015. години у два индустријска подручја (рударство и прерађивачка индустрија) остварен је раст производње, док је у производњи и снабдијевању електричном енергијом и гасом (изузев гране 35.3 – производња и снабдијевање паром и климатизација) забиљежен пад обима производње (графикон 1.7). Генератор раста индустријске производње у 2015. години, посматрано према подручјима дјелатности, јесте прерађивачка индустрија и она је у односу на претходну годину снажно порасла (4,8%).⁷ Кључни допринос расту прерађивачке индустрије забиљежен је у следећим гранама: производња готових металних производа, осим машина и опреме, производња прехранбених производа, производња папира и производа од папира и производња намјештаја.⁸ Раст производње у овим дјелатностима позитивно се одразио на раст извоза.

Друго подручје у коме је остварен раст, и то у висини од 2,9%, јесте вађење руде и камена. У оквиру овог подручја забиљежен је раст свих дјелатности.⁹ Раст количине

⁷ Прерађивачка индустрија је стопи раста укупне индустрије од 3,1% допринијела 3,03 п.п.

⁸ Производња готових металних производа, осим машина и опреме је допринијела расту прерађивачке индустрије 1,05 п.п, производња прехранбених производа 1,04 п.п, производња папира и производа од папира 0,99 п.п. и производња намјештаја 0,74 п.п.

⁹ Вађење руде и камена допринијело је стопи раста укупне индустрије 0,38 п.п. При томе, стопа раста извађеног угља и лигнита је 0,6%, извађених руда метала 11,6%, а ископаних осталих руда и камена 6,3%

извађених руда метала прати раст производње базних метала (годишњи раст 1,9%). При томе је извоз челика и обојених метала пао за 10,1% односно 3,9% и вјероватно је у тијесној вези с падом цијена ових производа на свјетским тржиштима.¹⁰

Графикон 1.7: Допринос годишњим промјенама индустријске производње по подручјима

Извор: БХАС

На другој страни, обим производње и снабдијевања електричном енергијом, гасом, паром и климатизација (изузев гране 35.3 – производња и снабдијевање паром и климатизација) смањен је за 1,2% и негативно се одразио на стопу раста индустријске производње 0,29 п.п. На графикону се види да је ово подручје у претходним годинама било једна од детерминанти кретања индустријске производње. У оквиру овог подручја, посебно је значајан дио који се односи на производњу електричне енергије. Нето производња електричне енергије у 2013. години је снажно порасла (25,8%) да би у 2014. години пала (-8,0%), а тај пад је настављен и у првом полугодишту 2015. године (-0,5%).¹¹

¹⁰ У децембру 2015. године у односу на децембар 2014. године цијене жељезне руде ниже су за 42,4%, алуминијума за 21,6%, а бакра за 28,0%. Извор: www.indexmundi.com

¹¹ Према прелиминарним подацима очекује се да бруто производња буде око 4,0% мања него у претходној години. Извор: www.bhas.ba

Пад производње у 2015. години негативно се одразио на извоз електричне енергије тако да је у односу на претходну годину извоз мањи за 7,9%.¹²

Ово даље импликује да је пад производње електричне енергије у великој мјери утицао на смањење обима производње у главној индустријској групи која се односи на енергију у 2015. години, а која учествује у укупној индустрији 35,7% (графикон 1.8). У 2015. години забиљежено је смањење производње енергије за 0,7%. Истовремено, у већини дјелатности које се класификују у групу енергије забиљежен је раст обима производње.¹³ Раст у овим дјелатностима дјелимично је ублажио пад укупно произведене енергије.¹⁴

Графикон 1.8: Стопе раста и учешћа главних група производа индустријске производње

Извор: БХАС

Послије енергије, наредна главна група производа, посматрано по величини учешћа у укупној индустрији, јесу интермедијарни производи. Производња интермедијарних

¹² Извоз електричне енергије у односу на 2013. годину мањи је за чак 39,7%. Извор: Статистика робне размјене БиХ с иностранством, јануар-децембар 2015. године. www.bhas.ba

¹³ Тако је нпр. у вађењу угља и лигнита остварен раст од 0,6%, а у производњи кокса и рафинираних нафтних производа раст од 9,0%.

¹⁴ Због ширине области дјелатности и недовољне дубине аналитике расположивих статистичких података, не могу се егзактно утврдити стопе кретања појединих области у оквиру главних група производа.

производа битна је, како за домаћу финалну производњу тако и за извоз, због чињенице да су интермедијарни производи у укупном извозу у 2015. години учествовали са 39,5%.¹⁵ У оквиру ове групе, изузетно висока стопа раста обима производње је забиљежена у производњи папира и производа од папира (годишњи раст 27,6%). При томе је извоз ових производа у 2015. години порастао за 12,4%.¹⁶

Поред интермедијарних производа, највиши допринос расту индустрије је остварен у производњи нетрајних производа за широку потрошњу. У оквиру ове групе производа, високе стопе раста су остварене у производњи дувана и производа од дувана, производњи одјеће и производњи прехранбених производа.¹⁷ Раст нетрајних производа за широку потрошњу прати раст промета на мало који је према реалним годишњим стопама у 2015. порастао за 8,09%. Истовремено, остварени раст прихода од ПДВ-а износио је само 1,5% на годишњем нивоу и сликовито илуструје један од негативних утицаја дефлације.¹⁸ У оквиру главних група производа, у 2015. години највиша стопа раста је забиљежена код трајних производа за широку потрошњу, али због њиховог ниског учешћа у укупној индустрији (2,9%), допринос расту је занемарив. Поред енергије, у 2015. години је забиљежено смањење обима производње и у групи која се односи на производњу капиталних производа. Иако је у овој групи забиљежен пад производње, због релативно ниског пондера (учешће у укупној индустрији 7,6%), није се значајно одразио на укупно кретање индустријске производње у 2015. години.

---

¹⁵ Извоз интермедијарних производа у 2015. већи је номинално за 6,1% у односу на претходну годину.

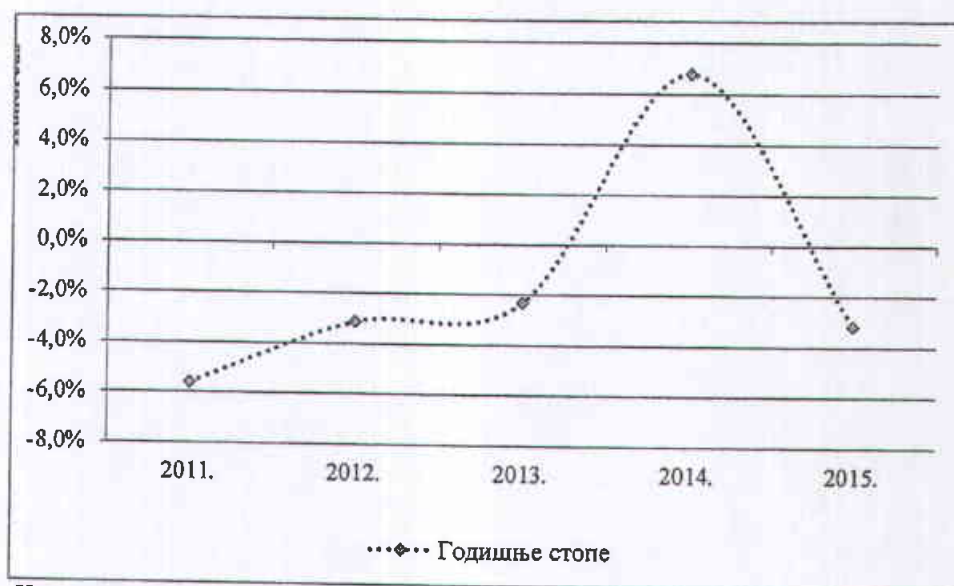
¹⁶ Високе стопе раста обима производње у оквиру ове групе производа су забиљежене у областима које се односе на вађење руда метала (11,6%), производњу производа од гуме и пластичних маса (6,3%), вађење осталих руда и камена (6,3%) те производњу базних метала (1,9%).

¹⁷ Тако је производња дувана и производа од дувана порасла за 26,3%, производња одјеће 14,0% и производња прехранбених производа 7,4%. При томе је највиши допринос расту укупне прерађивачке индустрије допринијела производња прехранбених производа (1,04 п.п) и производња одјеће и обуће (0,50 п.п), а највећим дијелом сврстане су у групу нетрајних производа за широку потрошњу. Додуше, дио производа у оквиру прехранбене производње сврстава се у производњу интермедијарних производа, као што су нпр. житарице, брашно и сл.

¹⁸ Пад цијена робе широке потрошње у БиХ довео је до успоравања раста прихода по основу ПДВ-а. Ово присиљава владе да се опредјељују за повећање других врста индиректних пореза (нпр. акцизе) у настојању да обезбиједи одговарајућа пуњења буџета.

У економској дјелатности грађевинарства забиљежен је раст обима производње само у првом кварталу 2015. године од 1,5% у односу на исти период 2014. године, док се у наредна три квартала биљежи пад обима производње. Овакво квартално кретање производње утицало је да у 2015. години у грађевинарству буде остварен мањи обим производње у односу на претходну годину за 3,2% (графикон 1.9). При томе је у сегменту високоградње забиљежен раст обима производње од 9,9%, док је у сегменту грађевинарства који се односи на нискоградњу забиљежено смањење производње за 5,3%.¹⁹ У претходној години су порасли радови у изградњи путне инфраструктуре (посебно Коридора Vc), док је у 2015. години дошло до успоравања ових активности и одговарајућег смањења обима грађевинских радова у дијелу који се односи на нискоградњу.

Графикон 1.9: Годишње промјене обима производње у грађевинарству

Извор: БХАС

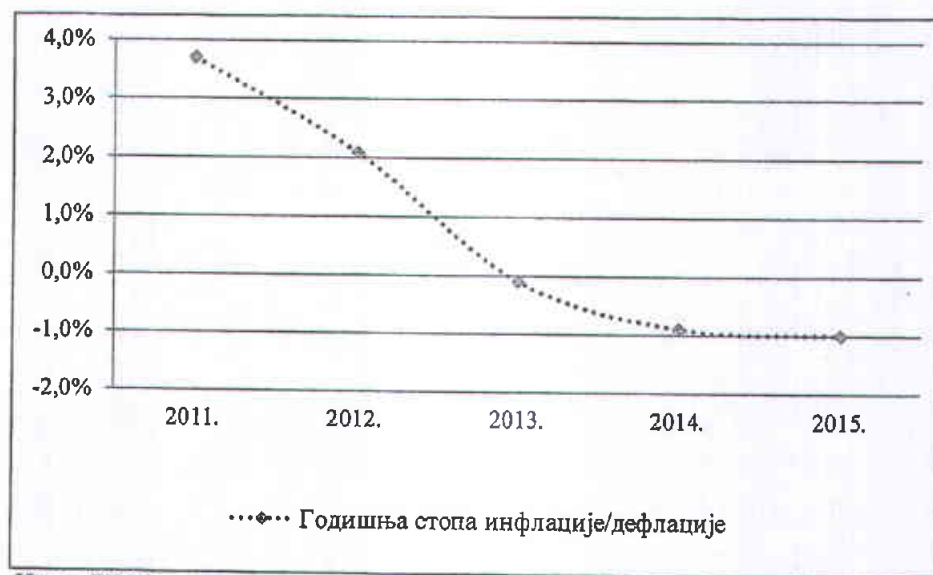
¹⁹ Иако је у 2015. години број завршених станова мањи, у односу на 2014. годину, (-23,3%), број незавршених станова у 2015. години је већи за 80,2%, што се позитивно одразило на обим радова у сегменту високоградње у 2015. години.

Извор: Саопштење, Стамбена градња у Босни и Херцеговини, период јануар - децембар 2015. године, БХАС www.bhas.ba

1.2.1.2. Цијене

Дефлаторни притисци, присутни од трећег квартала 2013. године, ојачали су у трећем и четвртом кварталу 2015. године, тако да су просјечне потрошачке цијене у 2015. години забиљежиле већи пад за 0,10 п.п. од пада цијена забиљеженог у 2014. години. Наиме, дефлација, мјерена индексом потрошачких цијена, забиљежена у 2015. години износила је 1,0% (графикон 1.10). Кретање цијена, посматрано на годишњем нивоу (мјесец / исти мјесец претходне године), показује да су цијене од августа 2013. године константно у паду. Изузетак су октобар 2014. године, када је забиљежен незнатан годишњи раст цијена (0,1%) и новембар исте године, када је забиљежено мировање цијена (0,0%). Овакво кретање цијена у БиХ углавном је диктирано спољним цијенама хране и нафте.²⁰

Графикон 1.10: Стопе промјене у нивоу цијена мјерене индексом потрошачких цијена – инфлација

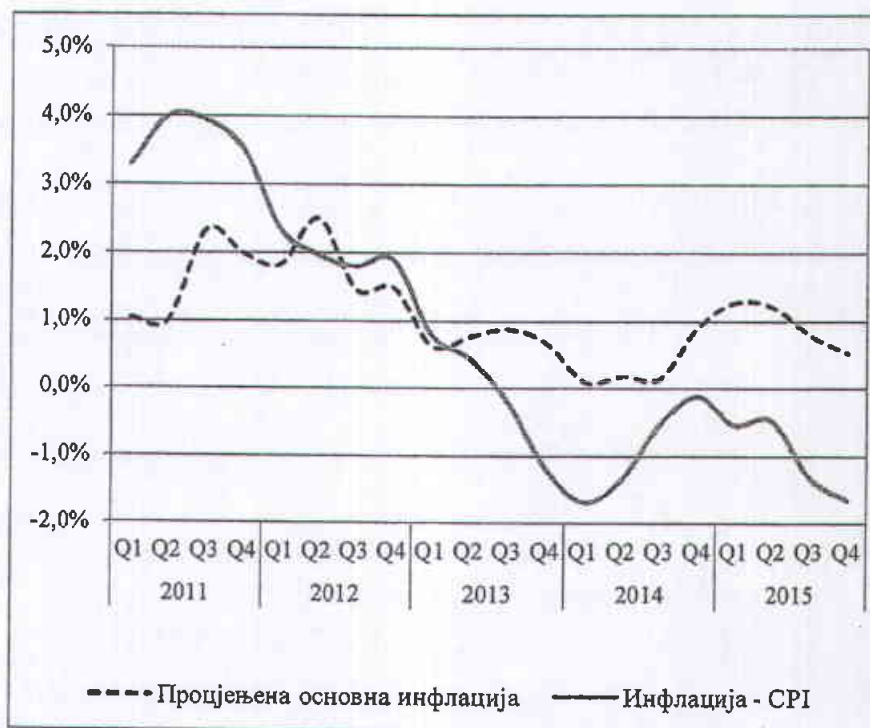
Извор: БХАС

У посматраном периоду (2011-2015. година) стварна инфлација/дефлација је под снажним утицајем два цјеновна одјељка у оквиру индекса потрошачких цијена хране и

²⁰ БДП дефлатор показује да су цијене домаћих роба и услуга расле и у 2014. години и у 2015. години. Ипак, треба примјетити да је БДП дефлатор у 2015. години нижи од БДП дефлатора у 2014. години, што показује да се дефлаторни притисци, који се огледају у паду спољних цијена, преносе на домаћу економију.

безалкохолних пића (због цијена хране) и превоза (због цијена нафте).²¹ Вриједности стварне и процијењене основне инфлације у 2015. години показују да су промјене у цијенама роба и услуга које нису под снажним утицајем спољних цијена, у зони инфлације, а да су вриједности стварне инфлације у зони дефлације (графикон 1.11).

Графикон 1.11: Стварна и процијењена основна инфлација

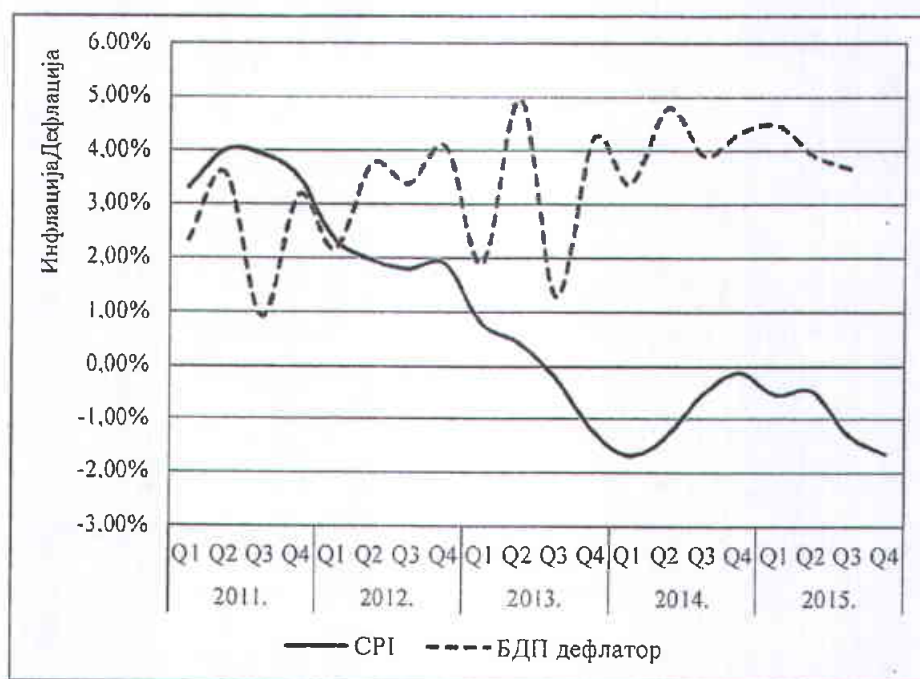

Извор: БХАС, ЦББиХ. Напомена: Основна инфлација је процјена ЦББиХ.

Интересантно је да инфлација мјерена БДП дефлатором и процијењеном основном инфлацијом има сличне трендове кретања на различитим нивоима у 2014. и 2015. години (графикони 1.11 и 1.12). Основна инфлација осцилира око 1%, док инфлација мјерена БДП дефлатором осцилира око 4%. Обје мјере су у зони инфлације, а показују лагани раст цијена у првом кварталу 2015. године, а затим лагани пад цијена у наредна два квартала.

²¹ Процијењена основна инфлација добијена је тако што је званична инфлација умањена за ефекте промјена у цијенама у ова два одјелка. Као пондери коришћени су званични годишњи пондери за цјеновне одјелке објављени од БХАС. Пошто у моменту писања Годишњег извјештаја нису објављени пондери за 2013, 2014. и 2015. годину, коришћени су цјеновни пондери за 2012. годину.

Графикон 1.12: Годишње промјене у нивоу цијена

Извор: БХАС

Како дефлација по својој природи може имати разорне утицаје на економију, попут високе инфлације, у наредном тексту ће се посветити пажња основним узроцима овог ценовног феномена у БиХ. Иако су концептуално различите мјере, поређењем инфлације мјерене CPI-јем с инфлацијом мјереном БДП дефлатором добијају се значајне информације о узроцима промјена у цијенама (графикон 1.12).²² Констатовано је да су основни узрочници дефлације, мјерене индексом потрошачких цијена, у периоду август 2013. – децембар 2015. године, пад цијена хране (посредан утицај на цијене у одјељку хране и безалкохолних пића) и нафте (директни утицај на цијене превоза). Обје категорије ових трошкова имају висок процента учешћа у потрошњи домаћинстава и због тога у највећој мјери детерминишу кретање инфлације/дефлације у бх. економији.²³ Услед пада цијена хране на свјетским тржиштима у 2015. години, а имајући у виду висок трговински дефицит код категорије храна и прехранбени производи, ценовни одјељак

²² CPI је мјера промјена у општем нивоу цијена роба и услуга у једној економији, док је БДП дефлатор мјера промјена цијена роба и услуга произведених у домаћој економији.

²³ Храна и безалкохолна пића учествују 35,12%, а превоз 14,33% у укупним трошковима домаћинстава. Извор: Индекс потрошачких цијена 2012, www.bhas.ba

храна и безалкохолна пића је током 2015. године (изузетак је први квартал 2015. године када је забиљежен лагани раст цијена у овоме одјељку) вршио дефлаторне притиске на општи ниво потрошачких цијена. Истовремено, превоз, као сљедећа категорија трошкова с највишим учешћем у потрошњи домаћинстава, услед пада цијене нафте на спољним тржиштима, вршио је додатне дефлаторне притиске на општи ниво потрошачких цијена током цијеле 2015. године.

С друге стране, БДП дефлатор представља цијену по јединици БДП-а, а те робе и услуге произведене су у националној економији. Раст БДП дефлатора у прва три квартала 2015. године, у поређењу с истим периодом претходне године, забиљежен је у десет дјелатности, углавном у дјелатностима које се односе на индустријску производњу, грађевинарство и дјелатности које се финансирају из буџета (јавна потрошња), док је значајан пад дефлатора забиљежен у дјелатности пољопривреда, шумарство и риболов и дјелатности превоз и складиштење.

БДП дефлатор у дјелатности пољопривреда, шумарство и риболов у прва три квартала 2015. године, у односу на исти период претходне године, указује на пад цијена домаћих прехранбених производа од 7,5 п.п. Овај пад је вјероватно у значајној мјери последица корекције високих цијена у прва три квартала 2014. године, када је услед поплава забиљежен раст цијена пољопривредних производа, као и притиска ниских увозних цијена пољопривредних производа. Интересантно је да, када се посматра квартално кретање БДП дефлатора, уочава се да се оно значајно подудара, односно да постоји јака веза с кретањем цијена CPI-ја у цјеновном одјељку храна и безалкохолна пића. Тако обје мјере показују раст цијена у првом кварталу и њихов пад у наредна два квартала. Ово индицира да се ниво домаћих цијена прилагођава нивоу увозних цијена и да домаће цијене врше дефлациони притисак у овом сегменту.

За разлику од претходне године када пад цијена нафте на свјетским тржиштима није био попраћен одговарајућим падом цијена у дјелатности превоз и складиштење, кретања у прва три квартала 2015. године су сасвим другачија. БДП дефлатор у дјелатности превоз и складиштење показује оштар пад цијена у овој дјелатности од 5,2 п.п. у односу на прва три квартала 2014. године. Ово подразумева да се цијене и овој дјелатности, као и у дјелатносту пољопривреда, шумарство и риболов, прилагођавају промјенама цијена на свјетским тржиштима.

1.2.1.3. Запосленост и плате

Према подацима из Анкете о радној снази 2015. године, стопа незапослености у БиХ је била 27,70% и већа је у односу на 2014. годину за 20 б.п. (табела 1.5).²⁴ Истовремено, административна стопа незапослености у децембру 2015. године била је 42,90% и нижа је за 70 б.п. у односу на децембар 2014. године. Стопе и трендови незапослености значајно се разликују због различитог приступа у дефинисању и евиденцији, односно начину утврђивања њиховог статуса.²⁵ Према Анкети радне снаге, број незапослених у БиХ у 2015. години је 315 хиљада особа, док је према административно регистрованом броју у заводима за запошљавање значајно већи број незапослених (675 хиљада незапослених особа) и најсликовитије илуструје наведене разлике у дефинисању и евиденцији, односно третирању запослених и незапослених особа.

Tabela 1.5: Стопе активности становништва

		БиХ					у %
		2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	
1	Стопа активности	44,0	44,0	43,6	43,7	44,1	
2	Стопа запослености	31,9	31,7	31,6	31,7	31,9	
3	Стопа незапослености	27,6	28,0	27,5	27,5	27,7	

Извор: БХАС

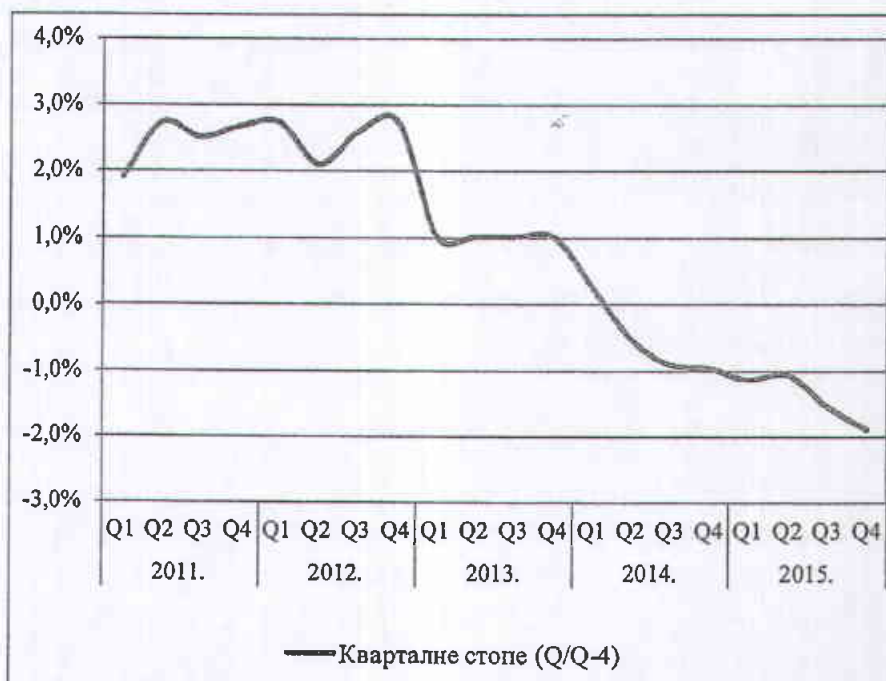
Када се анализирају административни подаци, уочава се тренд пада броја незапослених лица на годишњем нивоу који је присутан како током читаве 2015. године тако и током претходне 2014. године (графикон 1.13). Иако се ради о промјенама у броју незапослених према административним подацима (односно стопама незапослености које премашују 40%), охрабрује чињеница да се у 2014. и 2015. години први пут након кризе која се

²⁴ Анкету о радној снази Агенција за статистику БиХ, заједно са статистичким заводима у оба ентитета, проводи једанпут годишње, а у складу с методологијом ИЛО. Енглеска скраћеница ИЛО – International Labour Organization – Међународна организација рада.

²⁵ Административни подаци о незапосленим лицима садрже укупан број незапослених који се воде у евиденцијама Завода за запошљавање у БиХ, док се подаци о незапослености из Анкете о радној снази изводе из података који су прикупљени анкетањем лица у домаћинствима, према међународним дефиницијама. Извор: Анкета о радној снази 2015. www.bhas.ba

догодила крајем 2008. године, а која је глобално имала негативне посљедице на економију, број незапослених смањује у односу на претходну годину.²⁶

Графикон 1.13: Стопе промјене броја незапослених у односу на исти квартал претходне године

Извор: БХАС

Према Анкети, у БиХ у 2015. години у оквиру радне снаге било је 822.000 запослених, што је више за око 10.000 лица у поређењу с претходном годином.²⁷ У складу с растом броја запослених, стопа запослености већа је за 0,2 п.п. и она у БиХ у 2015. години износи 31,9% радно способног становништва (табела 1.5). Истовремено, према административним подацима се биљежи раст запослености и то паралелно са смањењем броја незапослених.²⁸

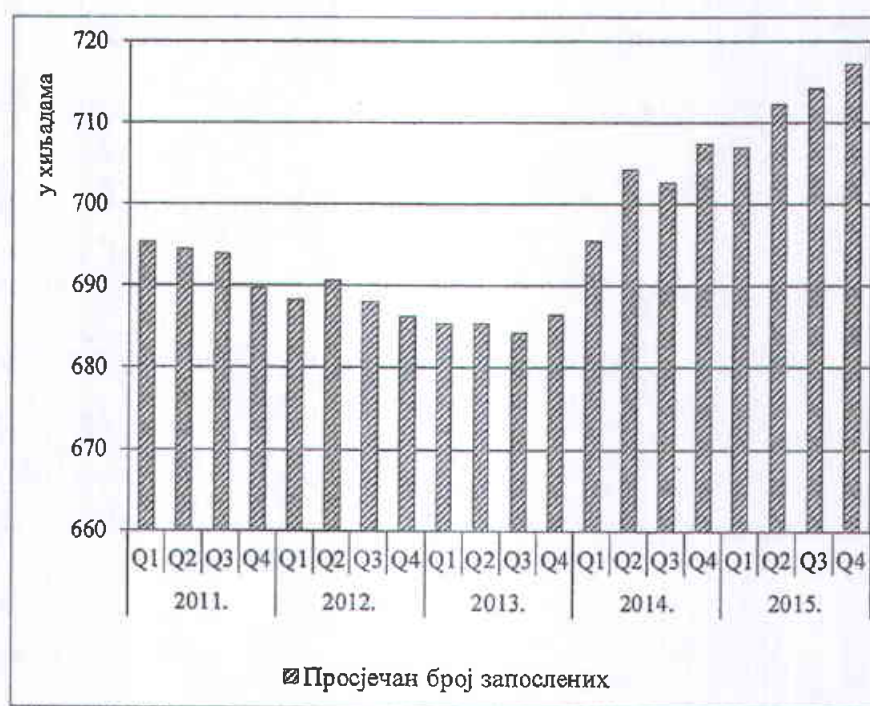
²⁶ У децембру 2015. године у односу на децембар 2014. године смањио се број незапослених за 9.544 лица, а у децембру 2014. године у односу на децембар 2013. године број незапослених је био мањи за 6.650 лица.

²⁷ Структура запослених лица према статусу у запослењу показује да лица у плаћеној запослености (запосленици) имају највеће учешће (75,8%). Учесће samozапослених лица је било 20,7% а неплаћених помажућих чланова је било 3,5%.

²⁸ У децембру 2015. године у односу на децембар 2014. године повећао се број запослених за 7.700 лица, а у децембру 2014. године у односу на децембар 2013. године број запослених је био већи за чак 18.455 лица.

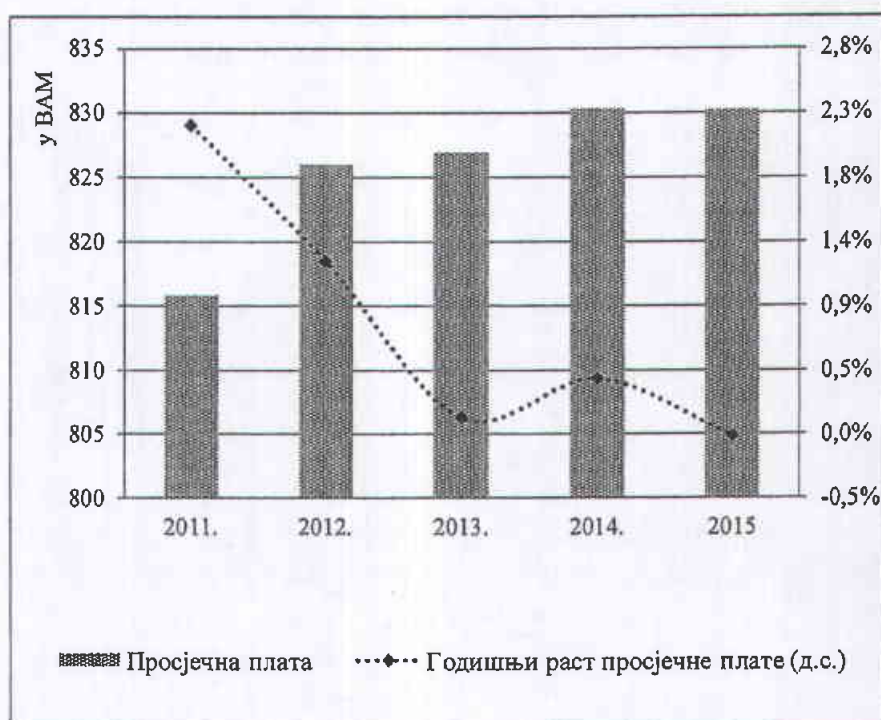
Графикон 1.14: Просјечан број запослених по кварталима

Извор: БХАС

Годишње промјене у висини просјечне нето плате импликују да номиналне плате стагнирају од 2013. године, иако ни у претходне двије године њихов раст није био завидан (графикон 1.15). Раст броја запослених у 2015. години, уз стагнацију плате, наводи на закључак да већина новозапослених остварује износ плате који одговара просјечној плати. Како је ово готово немогућа претпоставка, намеће се закључак да су плате вођене неким другим правилима која нису тијесно везана за економске резоне. Теоретски, у околностима дефлације плате би требале падати, али би требао расти и број незапослених. Поред тога, очекивано је да се смањује активност у економији, а то се према кретању БДП-а не догађа.

Графикон 1.15: Износ и проценат промјене просјечне годишње нето плате

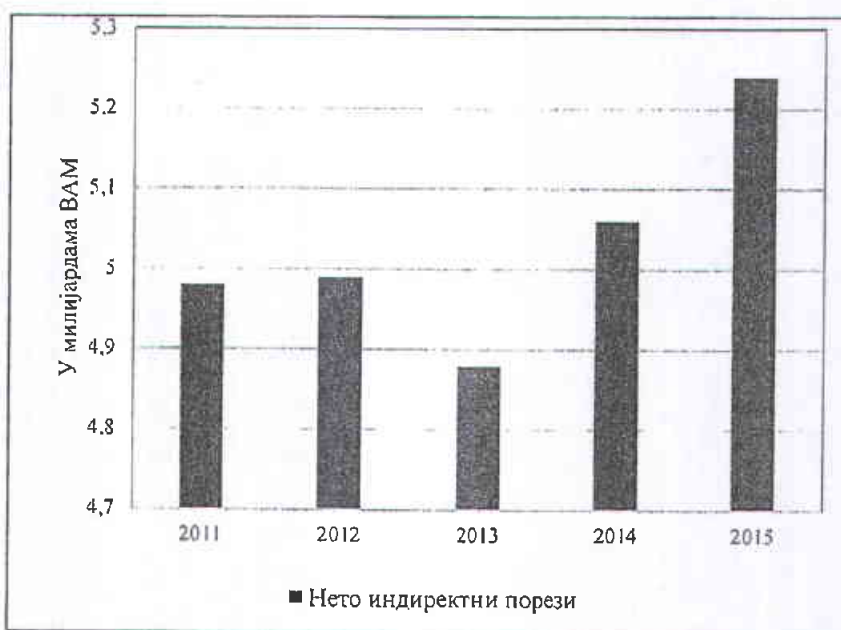

Извор: БХАС

1.2.2. Фискални сектор

У 2015. години владе на свим нивоима у Босни и Херцеговини су се обавезале на спровођење фискалне консолидације. Према Програму економских реформи за период 2016-2018. година, пројициран је примарни дефицит у висини од 0,4% БДП-а за 2015. годину, док је предвиђено његово даље смањење и у наредним годинама (графикон 1.16). Наведене пројекције ће представљати велики изазов за власти БиХ на свим нивоима, нарочито узимајући у обзир додатне ставке финансирања у ентитетским буџетима (у Републици Српској ће се финансирање пензија вршити директно из буџета), што ће представљати велико буџетско оптерећење.

Графикон 1.16: Примарни фискални биланс у % БДП-а

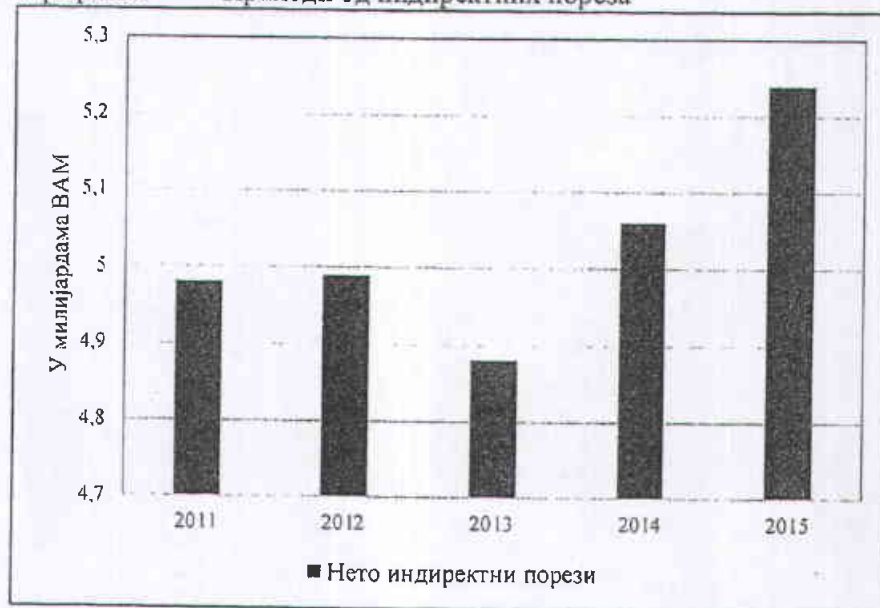

Извор: Управа за индиректно опорезивање

Иако су позитивна кретања у сфери наплате прихода од индиректних пореза настављена и у 2015. години, тај раст није био довољан да задовољи буџетску потрошњу влада на свим нивоима, које су оптерећене значајним издвајањима средстава за социјална давања и великим трошковима у области плата у јавном сектору. То је изискивало нова задужења влада и код инокредитора и на домаћем тржишту капитала.

Индиректни порези, као главни извор финансирања буџета, забиљежили су годишњи раст у висини од 3,7% (189,8 милиона ВАРМ). Главни допринос оваквим кретањима су позитивни ефекти Закона о акцизама код опорезивања дувана, док континуирани раст прихода од путарина индицира да је у расту акциза кључни раст акциза на нафтне деривате. Укупни приходи од индиректних пореза у 2015. години износили су 5,24 милијарде ВАРМ (графикон 1.17).

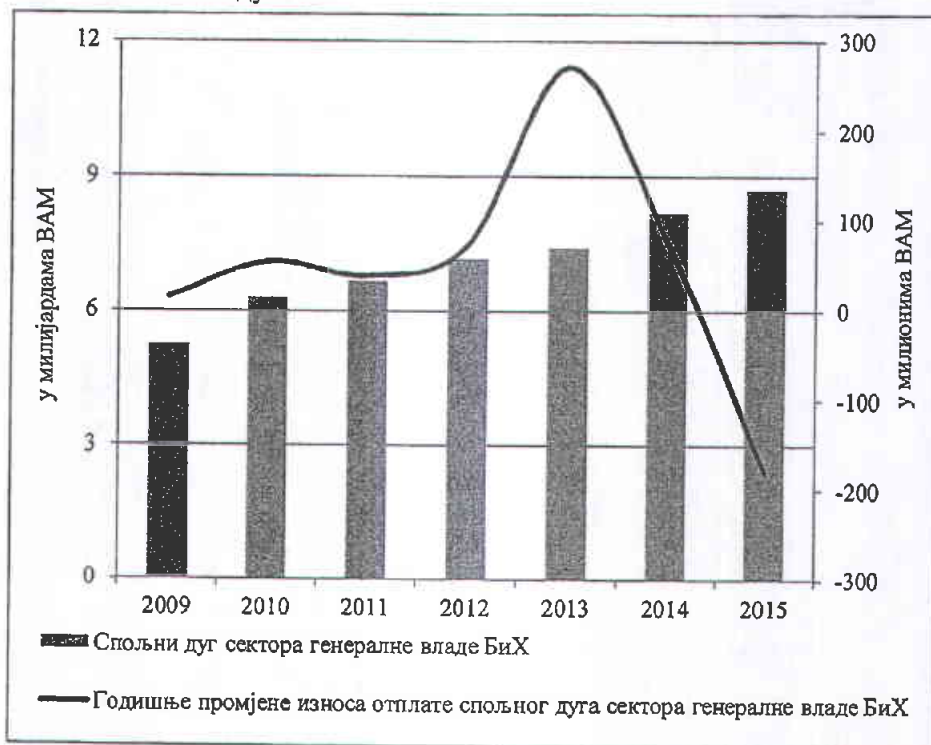
Графикон 1.17: Приходи од индиректних пореза

Извор: Управа за индиректно опорезивање

Иако је у оквиру Реформске агенде договорено да се смањи јавна задуженост Босне и Херцеговине у односу на бруто домаћи производ, она и даље има растући тренд у процентима БДП-а како спољног тако и унутрашњег дуга. Спољна задуженост сектора генералне владе на крају 2015. године износила је 8,69 милијарди ВАР (графикон 1.18), што је у односу на претходну годину раст од 248,9 милиона ВАР (2,9%). Допринос расту дуга од курсних разлика је око 140 милиона ВАР. Премда је отплата спољног дуга у 2015. години била нижа у односу на претходне године и износила 595,8 милиона ВАР, у наредним годинама планирана издвајања за ове сврхе су значајна, што ће представљати додатне изазове и притиске на ентитетске буџете. Према подацима министарства финансија и трезора БиХ, планирана су издвајања за сервисирање спољног дуга сектора генералне владе у 2016. у износу од 771,6 милиона ВАР, од чега се 169,0 милиона ВАР односи на отплату стандардних аранжмана с ММФ-ом. Истовремено, пројекције раста прихода од индиректних пореза за наредне године не прате тренд раста издвајања средстава за отплату спољног дуга.

Графикон 1.18: Спољни дуг сектора генералне владе и годишње промјене износа отплате спољног дуга

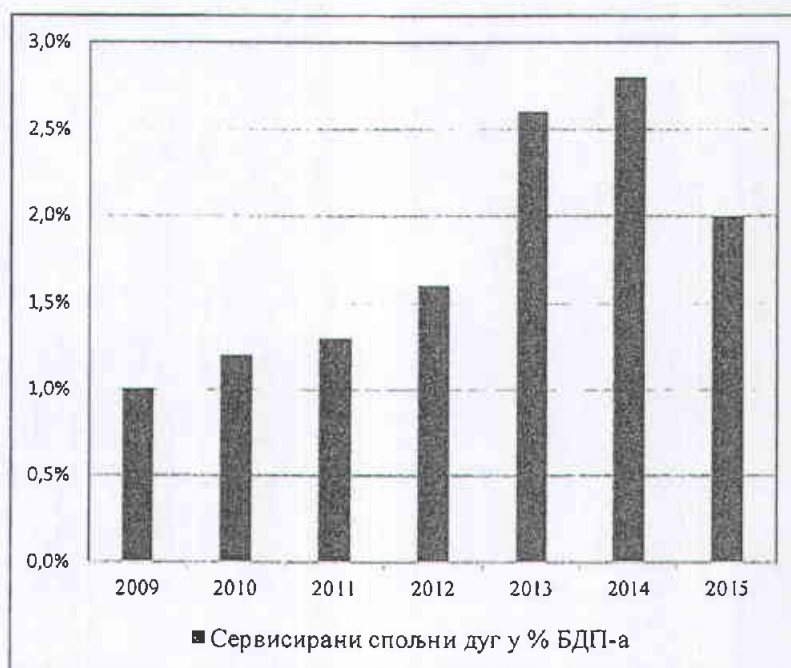

Извор: Министарство финансија и трезора БиХ

У исказивању сервисирања обавеза по основу инодуга у процентима БДП-а, у 2015. години је дошло до његовог смањења, највише као последица раста БДП-а. (графикон 1.19). Међутим, износ сервисирања обавеза је и даље висок, а према плану отплате Министарства финансија и трезора БиХ, у наредним годинама ће отплате бити значајније.

Графикон 1.19: Сервисирани спољни дуг у % БДП-а

Извор: Министарство финансија и трезора БиХ

Током 2015. године, сектор генералне владе се задужио код инокредитора у укупном износу од 425,9 милиона ВАМ. За разлику од претходне године, у овој години није било повлачења средстава од ММФ-а по основу стендбај аранжмана. Такође, у 2015. години су значајно умањена улагања средстава у области грађевинских радова на Коридору Vc и пројектима реконструкција регионалних путева. У складу с циљевима из Реформске агенде, који између осталог подразумевају побољшање пословне климе и јачање конкурентности ради привлачења инвестиција, повучена су значајна средства (табела 1.6)

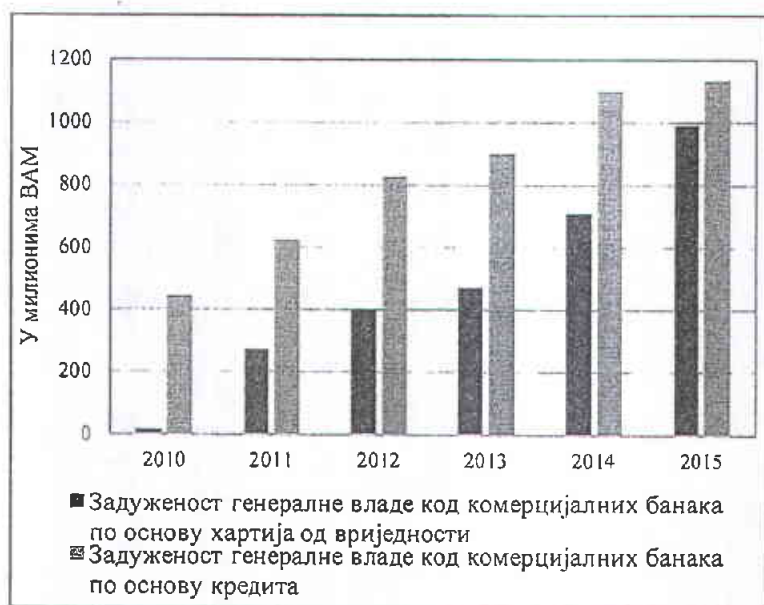
Табела 1.6: Кључне намјене новопозајмљених средстава у 2015. години

Намјена	у милионима ВАМ
Развој малих и средњих предузећа и развојна политика пословног амбијена	131,3
Инфраструктурни пројекти (Коридор Vc, регионална и градска инфраструктура)	107,2
Пројекти опоравка и превенције поплава	49,2
Електроенергетски сектор, водовод и канализација	40,6
Сектор здравства	40,3

Извор: Министарство финансија и трезора БиХ

Задуженост генералне владе код комерцијалних банака, како по основу кредита тако и по основу хартија од вриједности, биљежила је раст током година (графикон 1.20) и на крају 2015. године укупна задуженост генералне владе код банака по ова два основа је износила 2,12 милијарди ВАРМ, што у односу на 2010. годину представља раст од 1,66 милијарди ВАРМ. С обзиром на то да је већи дио емитованих хартија од вриједности концентрисан у портфељу комерцијалних банака, повећава се изложеност у банкарском сектору. Уколико владе наставе с оваквим трендом задуживања, то би могло довести до одређених осјетљивости у банкарском сектору.

Графикон:1.20:Задуженост генералне владе код комерцијалних банака

Извор: ЦББиХ

Текстни оквир 1: Утицај демографских и пензионих промјена на буџетску потрошњу

У околностима када се у БиХ подаци добијени пописом 2013. године не публикују и не могу бити проглашени валидним, односно још увијек нису прихваћени од ентитета и Брчко дистрикта, разматрати могуће утицаје очекиваних демографских промјена на буџетску потрошњу је незахвално. Ипак, проблем депопулације и повећање учешћа старијег становништва, који су према подацима Свјетске банке понајвише изражени у

Европи, указују на све већи значај демографских кретања на креирање економске стратегије.

Демографске промјене и пораст очекиване доби становништва додатно усложњавају пословање здравствених и пензионих фондова, чији трошкови пословања континуирано расту. Имајући у виду да је просјечна старост умрлих лица у 2000. години била 66,8 година (69,7 за жене; 64,2 за мушкарце), док је у 2014. години била 73,0 године (75,8 за жене; 70,4 за мушкарце), долази се до закључка да је очекивана доб у посматраном периоду порасла за непуних седам година, чиме је финансијска одрживост фондова додатно отежана. Ако се наставе овакви демографски трендови (прије свега ниске плодности), то ће проузроковати још бржи пад укупног броја становника и пораст учешћа становништва старог 65 и више година. Наведени подаци недвосмислено показују да се у БиХ демографске промјене огледају у све неповољнијим односима између функционалних добних контингената (предрадни, радни и пострадали контингент). У оваквим околностима двије су кључне демографске варијабле у оцјењивању утицаја демографских на макроекономске показатеље (самим тим и на буџетску потрошњу), а манифестују се у повећању старачког те смањењу и старењу радног контингента становништва.

Иако службени подаци о демографским промјенама не укључују спољне миграције, јасно је да спорији економски опоравак, нижи стандард становништва те висока незапосленост, нарочито младих људи, придоносе рапидном тренду одсељавања становништва. Надаље, уласком Хрватске у ЕУ, грађани БиХ који имају двојно држављанство користе могућност лакшег запослења у одређеним земљама ЕУ, без исхођења радне дозволе, што резултира смањењем популације у БиХ.

У дугом року је мало вјероватно да ће овакво стање бити одрживо, стога је неопходно да се у једном озбиљном истраживању сагледају могући економски и социјални ефекти таквих тенденција. При томе је сасвим извјесно да ће демографске промјене имати значајан утицај на економски развој и макроекономске варијабле, прије свега на: агрегатну потрошњу, штедњу, инвестиције, јавне расходе те самим тиме на економски раст. Демографске промјене ће, креаторима јавних политика и друштву опћенито, представљати велики изазов у десетљећима која предстоје и захтијеваће обликовање

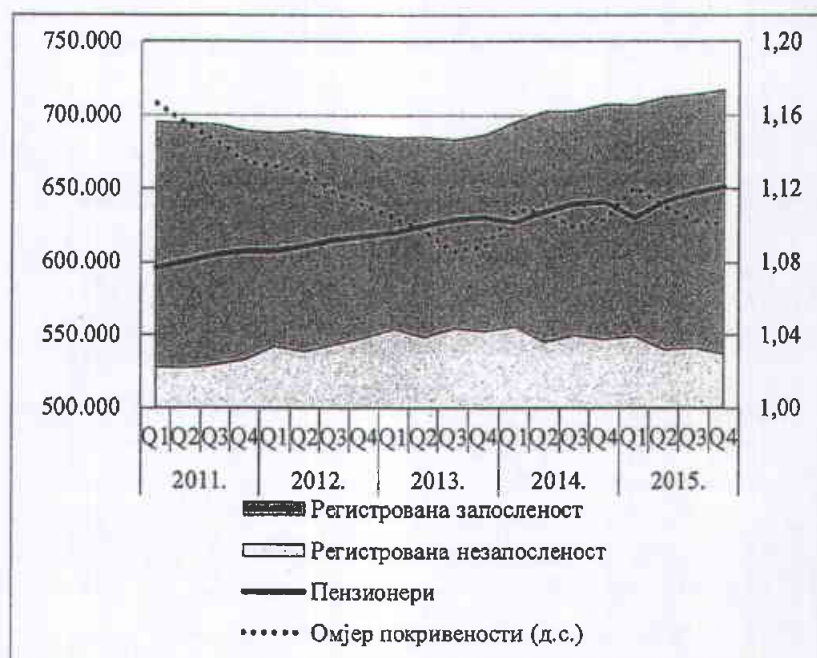
нове економске, пореске, образовне, здравствене, пензионе политике те других политика.

Што се тиче тренутног притиска на буџетску потрошњу, као круцијално питање се намеће повећана неравнотежа између пензионисане и економски активне популације. Најава реформе пензионог система приморала је значајан број запослених на крају 2015. године да поднесу захтјев за пријевременим пензионисањем, према чему би се ускоро могао изједначити број запослених и пензионера. Поред тога, пензиони фонд у РС је премјештен из ванбуџетског у буџетски начин финансирања, што подразумева и приједлог новог закона у ФБиХ, чиме се отвара низ питања везаних за статус фондова.

Пораст очекиване доби становништва, под утицајем здравственог и привредног напретка, те нижа стопа плодности представљају велики изазов за већину свјетских пензионих фондова, што је нарочито изражено у БиХ гдје су фондови искључиво засновани на међугенерацјској солидарности, односно финансирању од уплате доприноса запосленика. Пензиони систем у БиХ је организован на нивоу ентитета, гдје се пословање фондова начелно разликује у законским актима и у пореској стопи из које се прикупљају доприноси за пензионе фондове. Наведена стопа из/на бруто плате у ФБиХ износи 23%, док у РС износи 18,5%. Иако законски акти а ни директни порези нису усклађени, пословање фондова у претходним годинама биљежи идентичан тренд, који се огледа у великом порасту пензионера уз блажи пораст запосленика. Из тог разлога је створен значајан притисак не само на буџетске фондове већ и на буџете ентитета, који једним дијелом финансирају вишак расхода у односу на приходе од доприноса. Графикон 1.21. указује на погоршање омјера покривености у периоду од 2011. до 2015. године, који је под утицајем бржег пораста пензионера те исти, на нивоу БиХ, износи 1,10 запосленика на једног пензионера. У посматраном периоду број запослених се повећао за 3,2%, док је број пензионера повећан за 9,3%.

Графикон 1.21: Омјер покривености пензионих фондова

Извор: БХАС, ФЗ ПИО, Фонд ПИО РС.

Прикупљање средстава фондова у БиХ највећим дијелом зависи од уплате доприноса, који упркос благом повећању бруто плате и запослених лица недовољно компензују пораст средстава потребних за исплату пензија. Уз већ наведени пораст пензионисаних лица, на укупне расходе фондова негативно утиче пораст просјечне пензије у наведеном периоду, што је у највећој мјери одраз повећања коефицијента за исплату пензија, чиме се исплата пензија у прошлости прилагођавала, иако недовољно, порасту инфлације. Посматрајући графикон 1.22 видљиво је да приходи од доприноса (+13,0% у четвртном кварталу 2015. у односу на четврти квартал 2010. године) биљеже блажи пораст у односу на трошкове исплате пензија (+18,8% у четвртном кварталу 2015. односу на четврти квартал 2010. године).

Графикон 1.22: Средства за исплату пензија и уплата доприноса

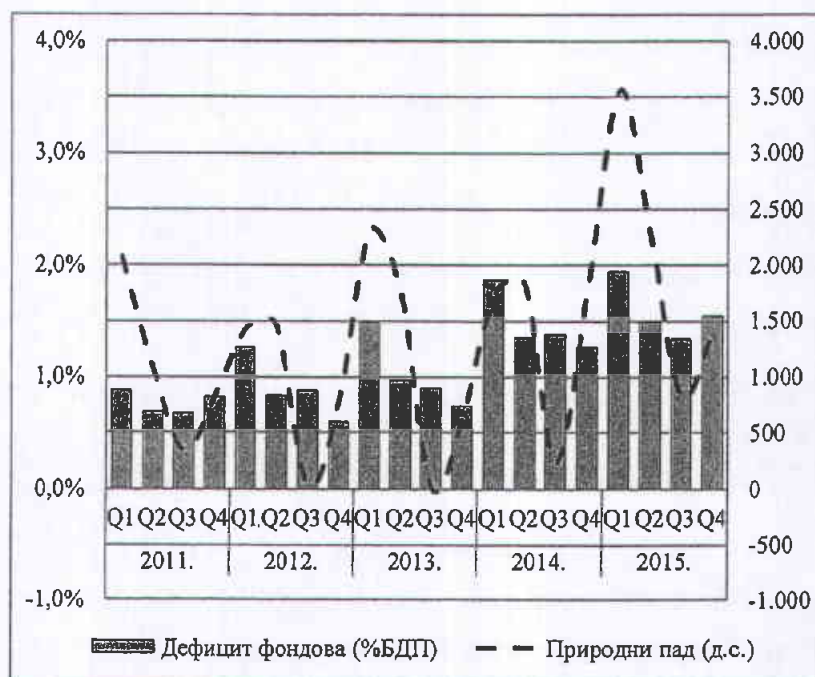

Извор: ФЗ ПИО, Фонд ПИО РС, ФЗС.

Напомена: Приходи од доприноса за ФБиХ укључују просјечну бруто плаћу у ФБиХ и запосленике, гдје су још придодани приходи од дјелатника из Брчко дистрикта који уплаћују доприносе у ФЗ ПИО. Подаци о добровољним доприносима у ФБиХ су недоступни.

Узимајући у обзир податке о природном прирасту у БиХ (графикон 1.23.), видљиво је да демографска слика биљежи негативни прираст, односно природни пад становништва, што такође представља будући изазов за пензионе фондове. У посматраном периоду, број умрлих лица је већи за 3,4% док је број рођених лица мањи за 11,1%. Смањење стопе плодности уз очекивани пораст животне доби може имати значајне посљедице на повећање учешћа старијег становништва те на одрживост пензионих фондова, који су на крају 2015. године остварили вишак расхода по исплати пензија над уплатама доприноса од 1,57% БДП-а. Исто тако, треба узети у обзир да пројекција прихода претпоставља да су сви доприноси наплаћени, према чему евентуална потраживања фондова додатно угрожавају наведени омјер. Што се тиче учешћа укупних расхода по пензијама у БДП-у, исти износи 9,97% на крају 2015. године, док учешће прикупљених доприноса за пензионе фондове износи 8,40% БДП-а.

Графикон 1.23: Природни пад становништва и дефицит фондова

Извор: БХАС, ФЗ ПИО, Фонд ПИО РС.

Напомена: БДП за четврти квартал 2015. преузет од вриједности БДП-а у посљедњем кварталу 2014.

У 2015. години владе Федерације БиХ и Републике Српске су интензивирале задужења на домаћем тржишту капитала, на којем су емитовале хартије од вриједности у укупном износу од 1,01 милијарду ВАМ, што је за 310,0 милиона ВАМ више него претходне године. Постоје назнаке да су се владе задуживале на дужи период издавањем обвезница како би финансирале доспјеле краткорочне обавезе. У извјештајном периоду, бх. ентитети су извршили укупно 37 емисија јавног дуга, од чега Република Српска 16, а Федерација Босне и Херцеговине 21 (табела 1.7). Република Српска је ограничила своје емисије на три рочна сегмента, 6, 48 и 60 мјесеци, при чему је на најкраћем рочном сегменту, шестомјесечни трезорски записи, извршено 68,75% од укупног броја емисија. Кроз ових 16 емисија Република Српска је за потребе финансирања буџета Републике Српске прикупила 407,34 милиона ВАМ. Федерација Босне и Херцеговине је извршила више емисија (21), прикупила више новчаних средстава (607,98 милиона ВАМ) и била присутна на више рочних сегмента примарног тржишта јавног дуга, укупно седам. Као и Република Српска и Федерација Босне и Херцеговине је највише емитовала шестомјесечних трезорских записа. Од укупно 21 емисије, седам или 33% се односи на

емисије шестомјесечних трезорских записа. На емисије краткорочног јавног дуга Федерације Босне и Херцеговине, с роком доспијећа до године, односи се 66,6% емисија, на средњорочни дуг, 14,3% (рок доспијећа између једне и три године), а на дугорочни дуг (рочност изнад три године), односи се 19,04% емисија.

Tabela 1.7: Емисије јавног дуга бх. ентитета у 2015. години

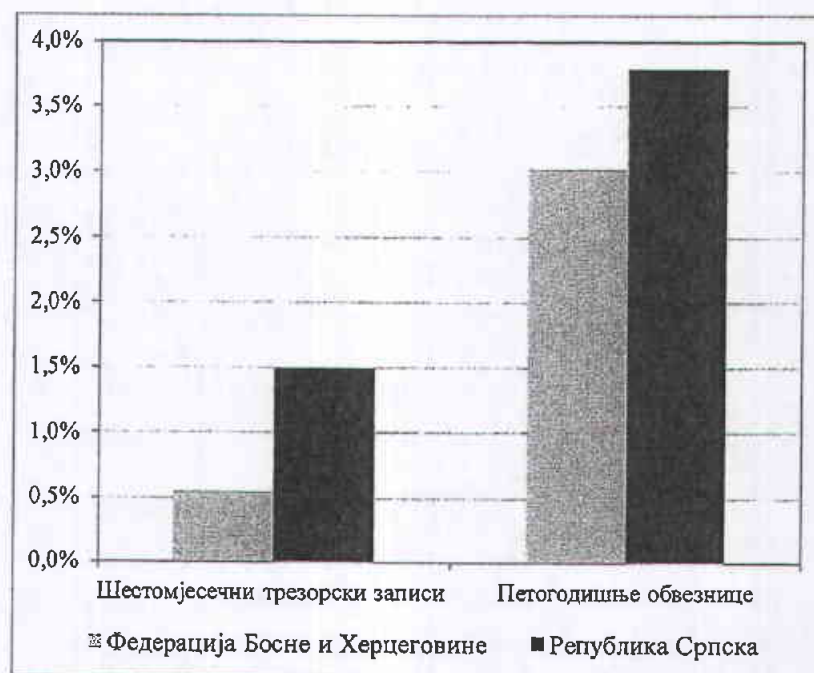
	3 м	6 м	9 м	12 м	36 м	48 м	60 м	84 м	Укупно
РС		11				2	3		16
ФБиХ	4	7	2	1	3		3	1	21
Укупно	4	18	2	1	3	2	6	1	37

Извор: САСЕ и БЛСЕ

Иако су у току 2014. и 2015. године стопе приноса на примарном тржишту на трезорске записе и обвезнице Федерације Босне и Херцеговине и Републике Српске показивале тенденцију конвергенције, у другом дијелу године, а посебно на крају 2015. године, долази до значајних, негативних, промјена у условима задужења Републике Српске. Током 2015. године просјечна стопа приноса на шестомјесечне трезорске записе Федерације Босне и Херцеговине и Републике Српске је 0,547% и 1,495% респективно, а просјечна емисиона стопа приноса на петогодишње обвезнице Федерације Босне и Херцеговине и Републике Српске је 3,026% и 3,78% респективно (графикон 1.24).

До највеће разлике у стопама приноса на петогодишње обвезнице Републике Српске и Федерације Босне и Херцеговине долази у децембарским емисијама на овом рочном сегменту. Степен успјешности последње емисије петогодишњих обвезница Републике Српске је био 78,35% (RSBD_O_L од 28.12.2015. године). Од планираног износа емисије, 45 милиона ВАМ, продато је 34,7 милиона ВАМ по стопи приноса од 4%, а купонска каматна стопа је била 3,5%. Емисија петогодишњих обвезница Федерације Босне и Херцеговине (FBH5O125, од 08.12.2015. године) је продата уз омјер покривености од 2,04 и стопу приноса од 2,71%.

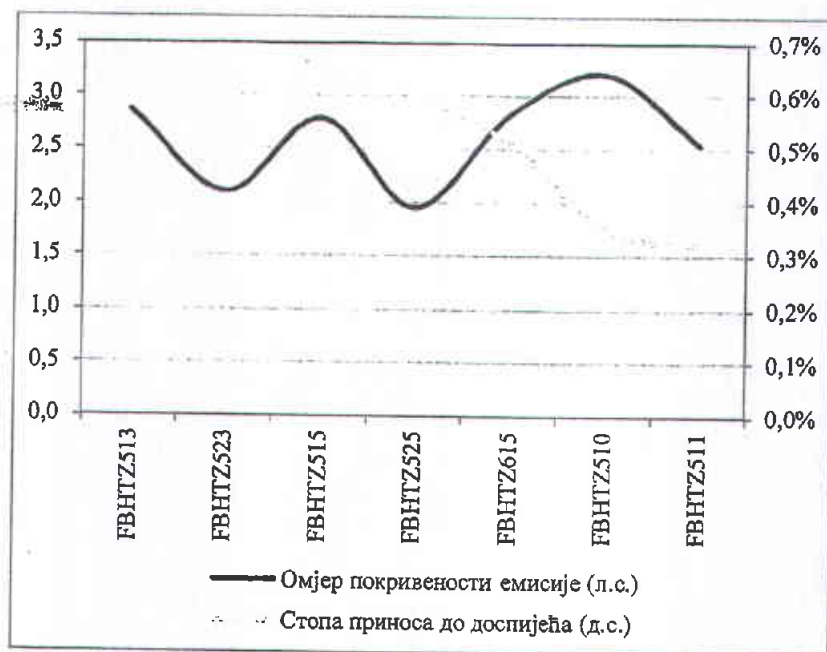
Графикон 1.24: Стопа приноса до доспјећа на примарном тржишту јавног дуга бх. ентитета

Извор: САСЕ и БЛСЕ

Федерација Босне и Херцеговине је током цијелог извјештајног периода, из емисије у емисију, успијевала снижавати трошкове краткорочног јавног дуга, посебно на сегменту шестомјесечних трезорских записа (графикон 1.25). На почетку извјештајног периода емисиона стопа приноса на шестомјесечне трезорске записе Федерације Босне и Херцеговине је 0,75, а на крају 0,32, што представља смањење од 0,43 п.п. До смањења трошкова финансирања јавног дуга долази уз изузетно високу тражњу за овим сегментом емисија јавног дуга Федерације Босне и Херцеговине која, мјерена односом пристиглих и прихваћених понуда, никада није пала испод 2.

Графикон 1.25: Стопа приноса до доспијећа на примарном тржишту шестомјесечних трезорских записа Федерације Босне и Херцеговине

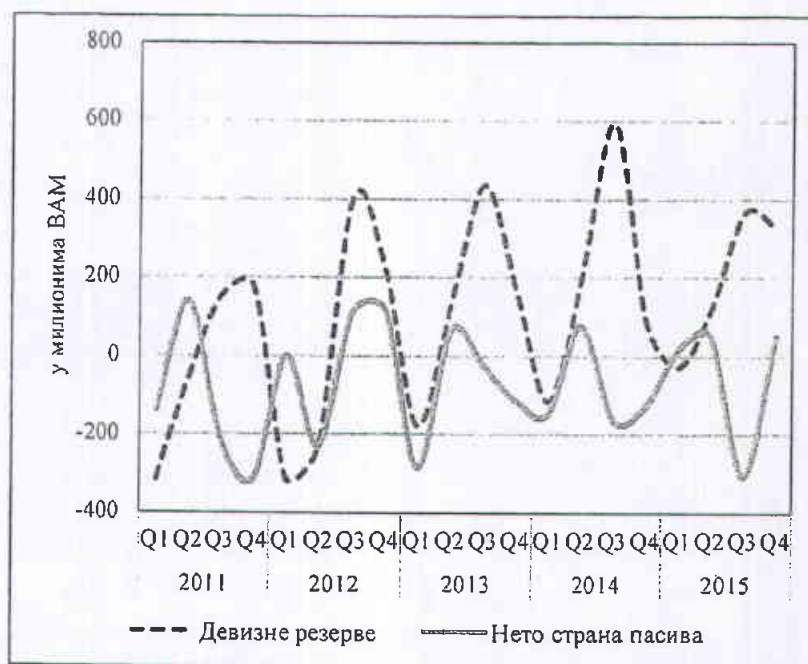
Извор: CACE. Напомена: Омјер покривености емисије је представљен као однос пристиглих и прихваћених понуда.

1.2.3. Банкарски сектор

Стагнација бх. банкарског сектора настављена је и у 2015. години услед чињенице да банкарски сектор не прати дио привреде који доприноси расту индустријске производње. У 2015. години настављено је смањење спољног дуга комерцијалних банака, што негативно утиче на кретање девизних резерви. Међутим, други фактори су имали доминантнији утицај на девизне резеве током посматране године (поглавље 1.1.2), чиме је утицај раздуживања доста неутралисан (графикон 1.26). Кредитни раст у највећој мјери је резултат раста кредита одобрених становништву, док се кредитна активност смањила, првенствено према нефинансијским предузећима. Током цијеле године депозити су имали растући тренд, што је банке усмјерило на домаће изворе за финансирање.

Графикон 1.26: Кварталне промјене у девизним резервама и нето страној пасиви комерцијалних банака

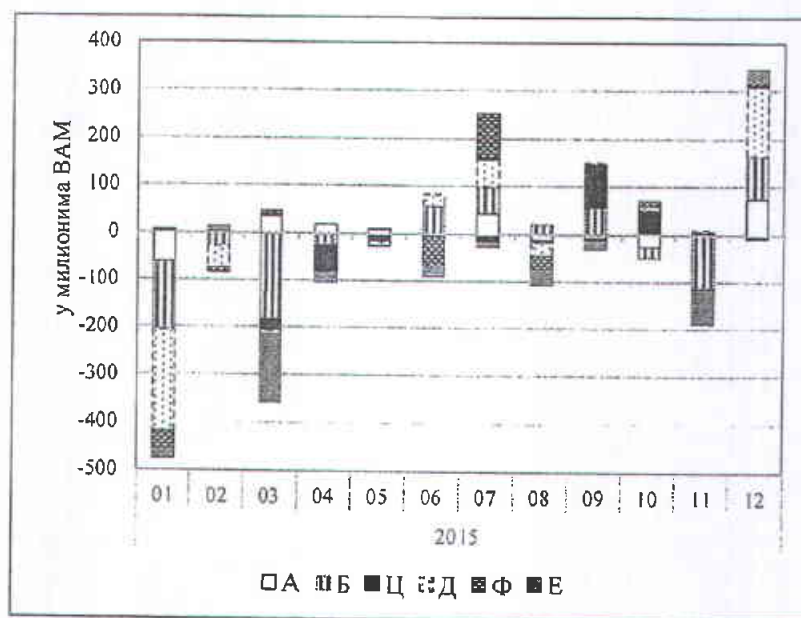
Извор: Табеле 09 и 24

Нови регулаторни прописи у ЕУ29 ступили су на снагу почетком 2015. године којим је уређено пословање и надзор банака. Према овим прописима, БиХ подлијеже правилима, с обзиром на кредитни рејтинг земље, да матичне банке морају издвајати капиталне резерве за сва средства која њихови супсидијари држе на рачуну код ЦББиХ. Могло се очекивати да бх. банке у већинском власништву европских групација смање средства која држе на рачуну резерви и вишак средстава усмјере у инвестиције с већим приносом. Међутим, таквих промјена није било услјед изостанка јачих кредитних активности у земљи, регулаторних прописа о ликвидности и интерних политика банкарских групација о концентрацији ризика – првенствено се односи на домаће дужничке хартије вриједности. Наведено такође објашњава наставак процеса раздуживања. Стога је тренд

²⁹ Директива 2013/36/EU Европског парламента и савјета о приступању дјелатности кредитних институција и бонитетном надзору над кредитним институцијама и инвестиционим друштвима и Уредба (ЕУ) бр. 575/2013 Европског парламента и савјета о бонитетним захтјевима за кредитне институције и инвестициона друштва од 26. јуна 2013. Службени лист Европске уније: L 176/1, L 176/338.

смањења задужења код нерезидената настављен и током 2015. године, јер се бх. банке мање задужеју у иностранству, а плаћањем доспјелих кредита према нерезидентима, обавезе према истим се смањују. Нето страна пасива банкарског сектора смањена је за 191,5 милиона ВАМ у децембру 2015. године у односу на децембар 2014. године. Депозити нерезидента, деноминирани углавном у страниј валути, смањени су за 58,5 милиона ВАМ. Истовремено, отплата кредита услјед доспијећа и недовољна нова задужења додатно су умањили ниво задужења по основу узетих кредита за 289,6 милиона ВАМ. Кредити од нерезидената објашњавају 83,5% промјене у страниј пасиви, односно обавезама комерцијалних банака према нерезидентима (графикон 1.27). Депозити у страниј активи банка су смањени у односу на крај 2014. године за 235,9 милиона ВАМ, услјед врло ниских, чак негативних стопа на европском тржишту.

Графикон 1.27: Мјесечне промјене у ставкама стране активе и стране пасиве комерцијалних банака

Извор: Табела 09

Легенда:

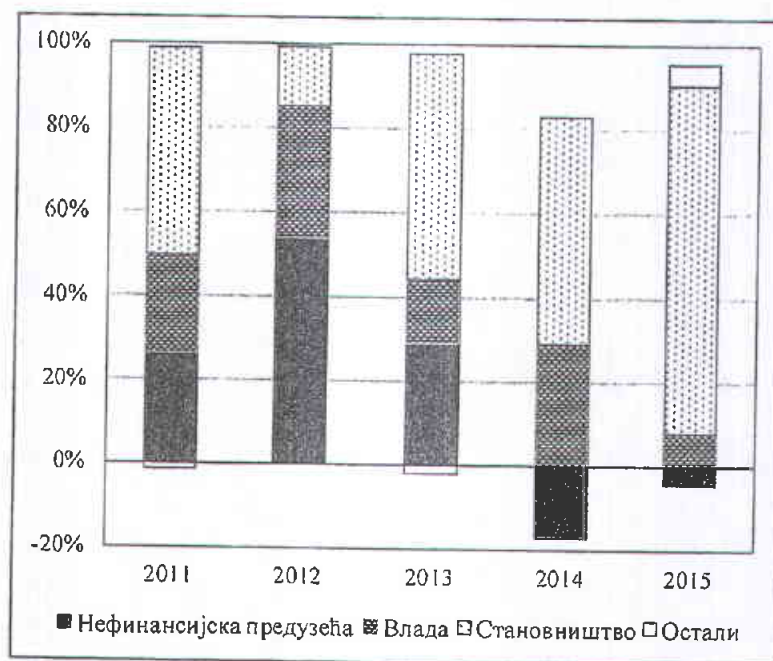
- А: Готовина у трезору
- Б: Депозити пласирани код нерезидената
- Ц: Вриједносни папири (осим дионица) – актива
- Д: Депозити нерезидената
- Е: Кредити узети од нерезидената
- Ф: Остала актива (нето)

Билансна сума бх. банкарског сектора повећана је за 5,2%, а цјелокупни банкарски систем је пословао с једном банком мање у односу на претходну годину. Бобар банка је искључена из система од јануара 2015. године³⁰. Раст укупних пласмана је врло скроман од почетка године и кретао се око 2%. Међутим, изузимајући ефекат искључења Бобар банке из система, годишња стопа раста укупних кредита кретала се до 4%. Промјена у динамици раста кредита по секторима настала у ранијем периоду настављена је и током 2015. године те су кредити становништва расли по знатно вишим стопама од кредита нефинансијским предузећима. Графикон 1.28 илуструје допринос расту укупних кредита по секторима и јасно презентује доминацију доприноса сектора становништва укупном расту кредита. Ниво нових уговорених кредита домаћим секторима је незнатно нижи (0,5%) у односу на претходну годину, а разлог су смањена потражња за кредитима и ригорознији услови за одобрење нових задужења. Удио некавалитетних кредита у укупним кредитима је смањен за 0,5 п.п. у односу на прошлу годину и износи 13,7% на крају 2015. године. Годишња стопа раста кредита приватним нефинансијским предузећима била је углавном негативна током 2015. године, што указује на стагнацију инвестиција те строже услове за одобрење нових кредита.

---

³⁰ Одлуком Агенције за банкарство РС Бобар банци ад Бијељина одузета је дозвола за рад 23.12. 2015. године

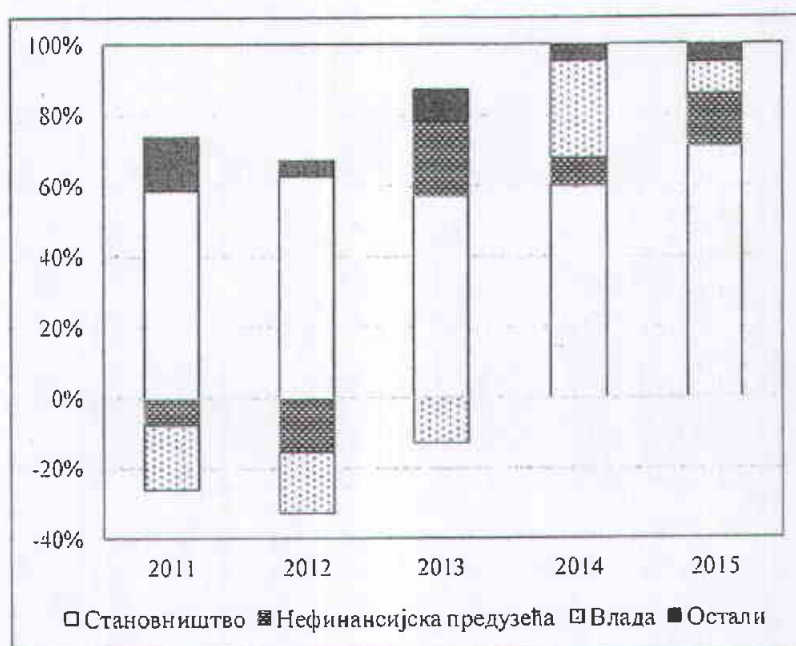
Графикон 1.28: Допринос укупном расту кредита по секторима

Извор: Табеле 14 и 15

Укупни депозити су наставили тренд раста и повећани су за 1,15 милијарди ВАМ на крају 2015. у односу на крај 2014. године. Наведени пораст је узрокован углавном наставком раста депозита приватног домаћег сектора, првенствено становништва (графикон 1.29). Највеће повећање на годишњем нивоу, 822,7 милиона ВАМ или 9,1%, остварио је сектор становништва. Раст депозита становништва је једним дијелом заснован на исплати старе девизне штедње. Тренд раста депозита становништва присутан је већ дужи период, а каматне стопе становништва које доносе принос на орочене депозите преко годину дана су смањене на нивое испод 3% у 2015. години. Крајем године, депозити владиног сектора су забиљежили повећање услед издавања трезорских записа и обвезница оба ентитета, што је допринијело расту укупних депозита. На графикону је такође илустрован допринос расту укупних депозита од нефинансијских предузећа који није занемарив и износи 170,1 милион ВАМ на годишњем нивоу.

Графикон 1.29: Допринос укупном расту депозита по секторима

Извор: Табеле 12 и 13

Банкарски сектор остварио је позитиван финансијски резултат у 2015. години и нето добит према прелиминарним подацима износи 69,9 милиона ВАМ. Банке у страном власништву оствариле су значајну добит (146,7 милиона ВАМ), с тим да су неке од банака у овој групи пословале с губитком. Истовремено, банке у државном власништву оствариле су негативан финансијски резултат (-89,9 милиона ВАМ), али нису све банке у овој групи пословале с губитком.

Продужено дјеловање финансијске кризе рефлектује се и на реални и на банкарски сектор у БиХ. Удио неквалитетних кредита у укупним кредитима је нешто нижи (13,7) у односу на претходну годину (14,2), али ипак још увијек веома висок. Управо кашњење дужника у отплати кредита може довести до претварања кредитног у ризик ликвидности, у смислу смањења прилива ликвидних средстава. Док банке, с једне стране, настоје побољшати квалитет своје активе, носећи бреме високог учешћа неквалитетних кредита, приватни сектор, нарочито предузећа, с друге стране, још увијек не исказује довољну потражњу за кредитима која би резултирала значајним стопама кредитног раста. Преференције ка ликвидним средствима у смислу краткорочних депозита, али и готовине, исказују и привреда и становништво.

Tabela 1.8: Индикатори ликвидности банкарског сектора у БиХ

		Ликвидна средства према укупним средствима	Ликвидна средства према краткорочним финансијским обавезама	Депозити према кредитима	Краткорочне финансијске према укупним финансијским обавезама
2014.	Q1	24,7%	43,6%	87,0%	67,0%
	Q2	24,7%	43,4%	86,3%	67,3%
	Q3	26,8%	47,0%	91,1%	67,4%
	Q4	26,8%	46,1%	92,4%	68,5%
2015.	Q1	24,7%	43,3%	91,4%	67,8%
	Q2	25,2%	43,7%	91,7%	68,5%
	Q3	28,8%	43,4%	94,6%	70,5%
	Q4	26,4%	44,1%	96,9%	70,7%

Извор: ЦББХЗ¹

Ликвидна средства према укупним средствима, као један од главних индикатора ликвидности, која показују колико је банкарски сектор осјетљив на кризу ликвидности, односно колико је способан да задовољи неочекивану потражњу за готовином, на приближно истом су нивоу као претходне године. Горепоменуто повећање краткорочних депозита у билансној суми банака утицало је на погоршање индикатора ликвидности који се односе на омјер ликвидних средстава према краткорочним финансијским обавезама те омјер краткорочних финансијских према укупним финансијским обавезама. Први од ових индикатора указује до које мјере банке могу издржати повлачење краткорочних средстава, а да се не суоче с проблемом ликвидности. Један од регулатора

¹Методологија за компилирање индикатора финансијског здравља, ЦББиХ (јануар 2014. године), www.cbbh.ba

Основна ликвидна средства, односно ликвидна средства у ужем смислу, састоје се од готовине и депозита и других финансијских средстава с роком доспијећа мањим од три мјесеца, не рачунајући међубанкарске депозите.

Краткорочне финансијске обавезе дефинисане су Извјештајем о рочној усклађености активе и пасиве банака и представљају укупне финансијске обавезе преостале рочности до једне године.

Укупне финансијске обавезе дефинисане су Извјештајем о рочној усклађености активе и пасиве банака, а чине их: а) депозити и доспјеле неизмирене ванбилансне обавезе, б) узете позајмице од других банака, ц) обавезе према влади, д) обавезе по узетим кредитима и осталим позајмицама, е) субординисани дугови и субординисане обвезнице и ф) остале финансијске обавезе.

банкарског сектора у БиХ (Агенција за банкарство ФБиХ) је у свом редовном извјештају за трећи квартал указала да банке, у недостатку квалитетних дугорочних извора, а у сврху поштивања регулаторних захтјева, одобравају краткорочне кредите који се обнављају. То практично значи, дугорочно кредитирање из краткорочних извора, што може значајно угрозити позицију ликвидности банкарског сектора³². Премда је тренутно на задовољавајућем нивоу, ризику ликвидности треба посветити повећану пажњу у наредном периоду, нарочито услед очекиваног наставка раста краткорочних депозита. Раст депозита довео је и до повећања омјера депозита према кредитима.

Tekstni okvir 2: Каматне стопе

У посљедње четири године просјечне пондерисане номиналне каматне стопе биљеже блажи тренд смањења и на депозите и на кредите. Међутим, овакви трендови у кретању каматних стопа су у супротности са стањем на бх. банкарском тржишту у погледу депозитних и кредитних активности. Наиме, кредитне активности су на доста ниском нивоу, превентивно према нефинансијским предузећима, што може импликовати да је узрок кредитне стагнације у овом сектору на страни потражње за кредитима. Слаба потражња сектора предузећа за кредитима одраз је макроекономског и политичког окружења у којем превладава стагнација економских активности која произилази из недостатка већих инвестиција, али и доста строгих услова за добијање кредита. Раст кредита сектора становништва у 2015. години, који се кретао од 5 до 6% на годишњем нивоу, у највећој мјери је узроковао раст укупних кредита. Према подацима ЦББиХ, највећи дио нових кредита се односи на ненамјенску потрошњу. Висина каматних стопа на кредите становништу углавном је детерминисана висином каматних стопа на ненамјенске кредите који су у категорији осталих кредита. Како је већина ненамјенских кредита намијења потрошњи, наведено може указивати да се дио нових уговорених кредита користи за репрограмирање постојећих обавеза. Поред тога, може се претпоставити да је сектор становништва презадужен да би се кредитно даље задуживао, без обзира на каматне стопе које су на најнижем нивоу у посљедње четири године. Номиналне каматне стопе на депозите по

---

³² Информација о банкарском систему ФБиХ 30.09.2015. године, Федерална агенција за банкарство (новембар 2015. године), www.fba.ba

виђењу свим домаћим секторима су константно на изузетно ниском нивоу, вриједности близу 0%. У случају штедних депозита, каматне стопе су углавном биљежиле благи тренд смањења у посљедње четири године. Посматрајући депозите становништва с уговореним доспијећем, нешто више су каматне стопе на депозите у EUR у односу на депозите у домаћој валути и налазе се на нивоу од 1% до 3%. У посљедње четири године, двије трећине новоуговорених депозита с уговореним доспијећем су депозити у EUR валути. И поред трендова пада номиналних каматних стопа на депозите становништва, а тиме и мањим приносима по основу орочених депозита, у 2015. години је забиљежен значајан раст депозита овог сектора.

Графикон 1.30: Номиналне каматне стопе на депозите

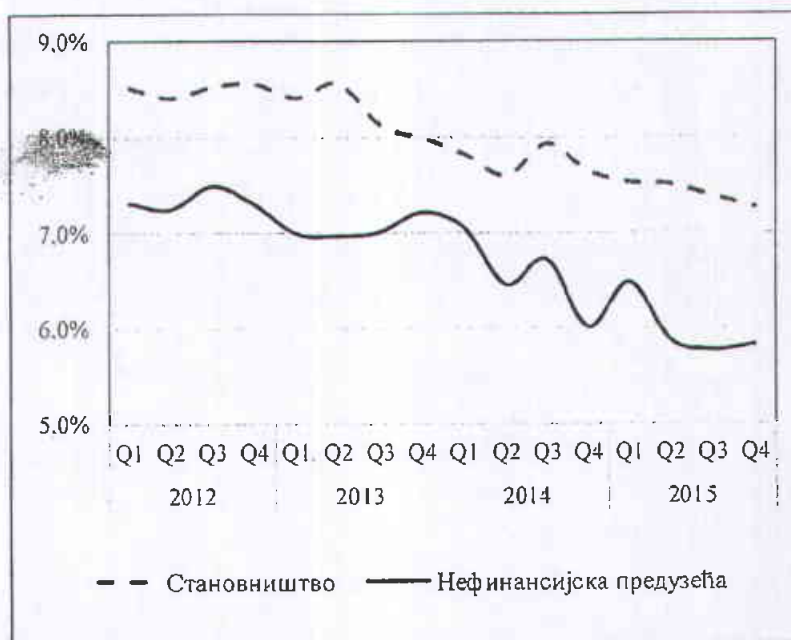

Извор: Табела 10ц

Напомена: ЦББиХ објављује номиналне каматне стопе на депозите и кредите становништва и нефинансијских предузећа на веб-страници ЦББиХ на мјесечној основи. На веб-страници је објављена и методологија која се примјењује од 2012. године. Према томе, каматне стопе објављене на веб-страници ЦББиХ су званичне.

Каматне стопе приказане на графикону су илустративне и циљ им је да прикажу просјечне вриједности по кварталима за каматне стопе које банке плаћају домаћим секторима на депозите по виђењу и орочене депозите у домаћој валути.

Графикон 1.31: Номиналне каматне стопе на кредите

Извор: Табеле 10a и 10b

Напомена: ЦББиХ објављује номиналне каматне стопе на депозите и кредите становништва и нефинансијских предузећа на веб-страници ЦББиХ на мјесечној основи. На веб-страници је објављена и методологија која се примјењује од 2012. године. Према томе, каматне стопе објављене на веб-страници ЦББиХ су званичне.

Каматне стопе приказане на графикону су илустративне и циљ им је да прикажу просјечне вриједности по кварталима за каматне стопе на кредите по којима банке пласирају средства у домаћој валути са и без валутне клаузуле предузећима и становништву.

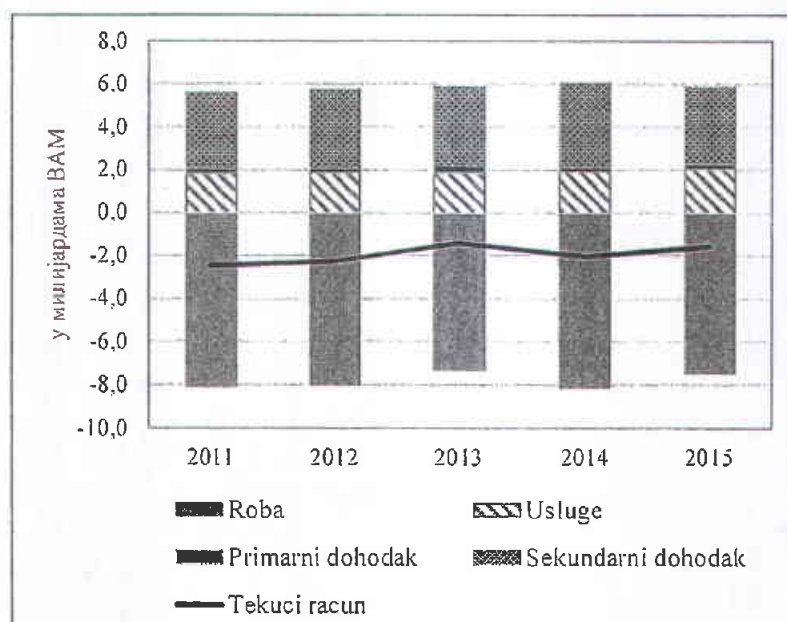
1.2.4. Спољни сектор

1.2.4.1. Платни биланс

Платнобилансна позиција је у 2015. годни побољшана. Дефицит текућег рачуна се смањио за 447,0 милиона ВАМ или за више од једне четвртине и износио је 1,59 милијарди ВАМ (графикон 1.32). Највећи допринос смањењу дефицита текућег рачуна долази с подбиланса робе, гдје је повећање извоза и смањење увоза довело до смањења

трговинског дефицита. На смањење дефицита текућег рачуна повољно је утицало и повећање суфицита на рачуну услуга које је повећано за 6,1%. Прилив по основу свих врста услуга је порастао, с тим да је најзначајније повећање остварено код прилива по основу услуге дораде и обраде робе (7,0%), док је прилив по основу ноћења страних туриста већи за 11,0%. Суфицит на рачуну примарног дохотка је такође повећан, и то за 50,0%. Наиме, у протеклој години су исплате по основу дивиденди предузећа у страном власништву мање за једну петину у односу на 2014. годину, с тим да је и реинвестирана зарада мања у односу на 2014. годину, као и расход по основу отплате камате на дуг владиног и приватног сектора. Неповољан утицај на дефицит текућег рачуна је имало смањење прилива на секундарном рачуну којим се финансира око половине робног дефицита. Приливи на секундарном рачуну су се смањили за 8,7%, с тим да је прилив по основу дознака из иностранства стабилан и биљежи незнатно повећање те је главни разлог смањења на овом подрачуну мањи прилив по основу пензија из иностранства за једну четвртину. Надаље, на капиталном рачуну је забиљежено мање прилива у односу на претходну годину због ниске базе (поплаве које су се догодиле у 2014. години).

Графикон 1.32: Текући рачун и његове компоненте

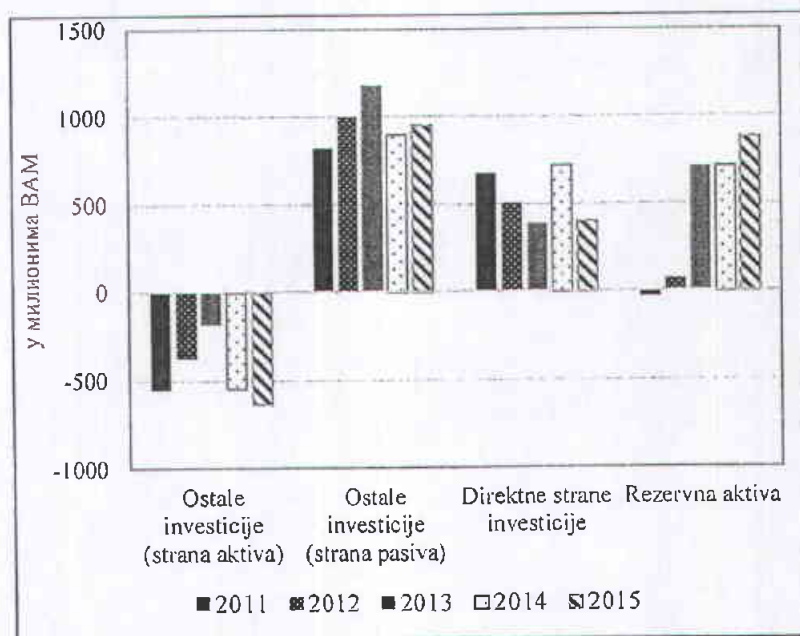

Извор: Табела 19

Смањење дефицита текућег рачуна је смањило и приливе на финансијском рачуну, који су мањи за скоро једну петину у односу на 2014. годину. Прилив по основу директних страних инвестиција у 2015. години износи 402,8 милиона ВАРМ и скоро се уполовио у односу на претходну годину. Реинвестирана зарада чини око 15% овог износа, иако је и прилив по овом основу мањи у односу на претходну годину. Мањи прилив по основу директних страних инвестиција је и највећим дијелом разлог смањења прилива на финансијском рачуну. Задуживање по основу осталих инвестиција је веће за 10,0%. Банкарски сектор је наставио с процесом раздуживања и у 2015. години, док се с друге стране повећала страна валута у трезору, али је дошло до смањења средстава које банке држе на рачунима у иностранству. Владин сектор се у 2015. години незнатно задужио у нето износу 21,2 милиона ВАРМ, док су остали сектори значајно повећали своја задужења. Раст резервне активе износи 880,8 милиона ВАРМ и већи је за 23,6% у односу на претходну годину (графикон 1.33).

Графикон 1.33: Финансијски рачун и његове компоненте

Извор: ЦББиХ

Протеклу годину у спољнотрговинској размјени карактерише повећање извоза и смањење увоза те посљедишно смањење трговинског дефицита за 653,0 милиона ВАРМ или 8,7%, што се у коначници позитивно одразило на девизне резерве. У 2015. години

укупан извоз је износио 8,98 милијарди ВАР. У односу на претходну годину вриједност извоза се повећала за 3,5%. Иако су годишње стопе раста извоза у посљедњих пет година позитивне, с изузетком 2012. године у протекле двије године је дошло до успоравања раста извоза, односно стагнације. Извоз електричне енергије је мањи за 7,8%, док је извоз цијеле групе минералних производа мањи за 22,1%, стога је допринос ове групе производа укупном расту извоза негативан и износи 2,4%. Надаље, настављен је пад извоза базних метала, при чему је наглашена зависност домаћег извоза и увоза од кретања цијена тих роба на свјетским тржиштима. Базни метали који су у протеклим годинама чинили око једну петину извоза, у посљедње двије године имају тенденцију смањења учешћа у укупном извозу. Тако је у 2015. години њихово учешће у укупном извозу смањено на 18,5%. Током цијеле године индекс цијена метала је у паду, што се одразило и на вриједност извоза базних метала те је годишња стопа негативна и износи 5,6%.

Цијена алуминијума на свјетским тржиштима је у паду током цијеле године, док је цијена жељезне руде у другом кварталу порасла, али је у наставку године услједио значајан пад. Стога је извоз базних метала имао негативан допринос расту извоза, и то за 1,1%. Највишу стопу раста извоза су имали производи хемијске индустрије и њихов допринос укупном расту извоза износио је 1,0%. Раст су остварили неоргански производи у производима хемијске индустрије, гдје је дошло до повећања и извезене количине, али је цјеновни ефекат имао доминантан утицај.

С друге стране, извоз фармацеутских производа биљежи смањење и вриједности и количине извезене робе. Извоз намјештаја већ годинама има релативно високе стопе раста, с тим да је у протеклој години стопа раста нешто нижа, 5,8%, те је тако и допринос укупном расту извоза нижи и износи 0,6%. Извоз машина, апарата и електричних уређаја већ дужи низ година има стабилне и високе стопе раста (у 2015. години 8,4%). Посматрано на нивоу укупног извоза, извозне цијене су порасле за 5,8% у односу на базни ниво у 2010. години. Извозне цијене горива, електричне енергије и базних метала су доста испод базне вриједности, док су цијене хемијских производа и сирових материја изнад базног нивоа, што је погодновало и расту извоза ових група производа.

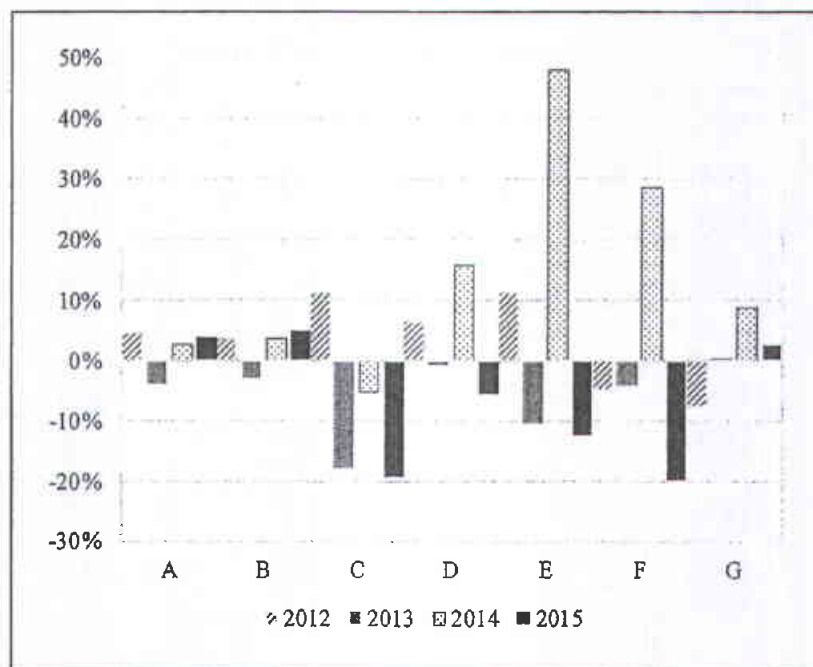
С аспекта потражње наших производа од стране главних трговинских партнера, дошло је до повећања извоза у земље ЕУ за 3,0%, док је извоз у земље СЕФТА-е смањен за 1,8%.

У коначници, анализа података показује да је потражња за нашим производима стабилна и растућа. Повећање извоза у Њемачку је резултат повећања тражње за одјећом и прибора за одјећу те електричних машина и уређаја. Раст извоза у Словенију и Италију је узрокован растом извоза неорганских хемијских производа. Порасла је потражња за извозом алуминијума у Њемачку и Италију, док се извоз алуминијума у Хрватску уполовио.

У 2015. години вриједност увоза износила је 15,8 милијарди ВАМ и увоз је мањи за 347,5 милиона ВАМ или 2,1%. Основна карактеристика кретања на страни увоза је да је настављен тренд смањења вриједности увоза нафте и нафтних деривата, што је у потпуности резултат смањења цијена овог енергента на свјетском тржишту, док је увезена количина готово на истом нивоу као и претходне године те је вриједност увоза производа минералног поријекла мања за једну петину. Увоз машина и апарата и ел. уређаја такође има негативну стопу раста због високе базе, јер је услед поплава у претходној години увоз ове групе производа забиљежио значајно повећање.

Остале увозне групе производа имају позитивне стопе раста те просјечна стопа раста износи око 4,0%. Иако је дошло до смањења увоза, домаћа тражња се није смањила, што показују и подаци банкарског и реалног сектора те је смањење искључиво резултат кретања цијена на свјетском тржишту. На смањење трговинског дефицита према групама производа највише је утицало већ поменуто смањење дефицита групе минерална горива, минерална уља и електрична енергија, производа фармацеутске индустрије и машина, апарата и електричних машина, док се дефицит продубио у размјени разних прехранбених производа, пића, алкохола и сирћета те у трговини возила (графикон 1.34).

Графикон 1.34: Смањење/повећање трговинског дефицита по групама производа

Извор: БХАС

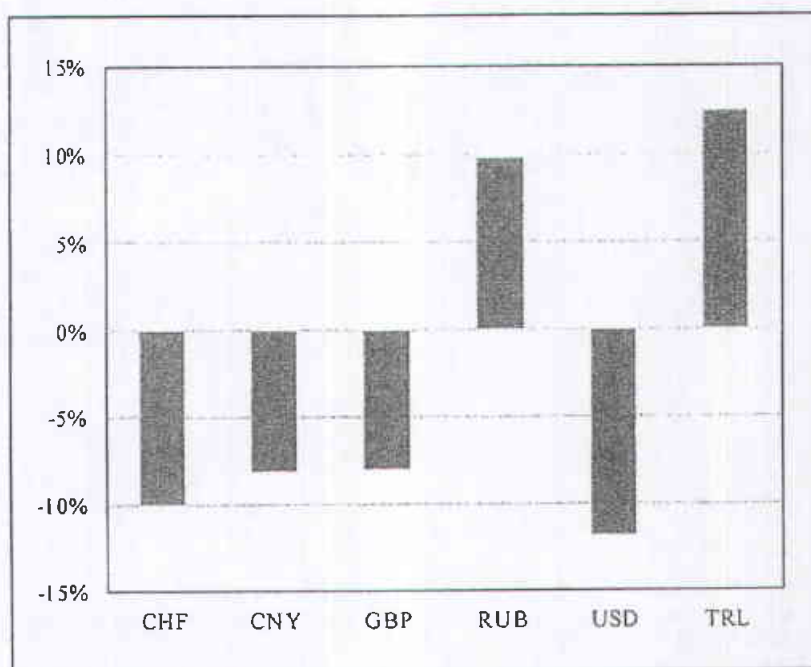
- А Пића, алкохол и сирће
- Б Разни прехранбени производи
- Ц Минерална горива, минерална уља, електрична енергија
- Д Фармацеутски производи
- Е Машине, апарати и механички уређаји
- Ф Електричне машине и опрема и њихови дијелови
- Г Возила

1.2.4.2. Номинални и реални ефективни девизни курс

У 2015. години номинални ефективни курс (NEER) је као и у претходним годинама задржао апрецијацијски тренд, с тим да је у другом кварталу дошло до значајније депрецијације курса за 2,5 п.п. у односу на крај године. У децембру NEER је био за 7,7 п.п. виши у односу на базни ниво (графикон 1.36). Сва кретања NEER су узрокована кретањем номиналних курсева наших трговинских партнера у односу на EUR, нашу сидерену валуту. Прву половину године је обиљежило слабљење евра, узроковано новом политиком квантитативних олакшица ЕЦБ-а, према водећим свјетским валутама, а

нарочито према америчком долару. У другој половини године је и даље присутан тренд депрецијације EUR, па тако и BAM, према америчком долару. BAM депрецира и према швајцарском франку и кинеском јуану (графикон 1.35). С друге стране, апрецијацијски тренд NEER који је у коначници и присутан током цијеле године (осим у другом кварталу) резултат је значајног слабљења руске рубље и у мањој мјери турске лире.

Графикон 1.35: Годишње промјене курса BAM према одабраним валутама у децембру

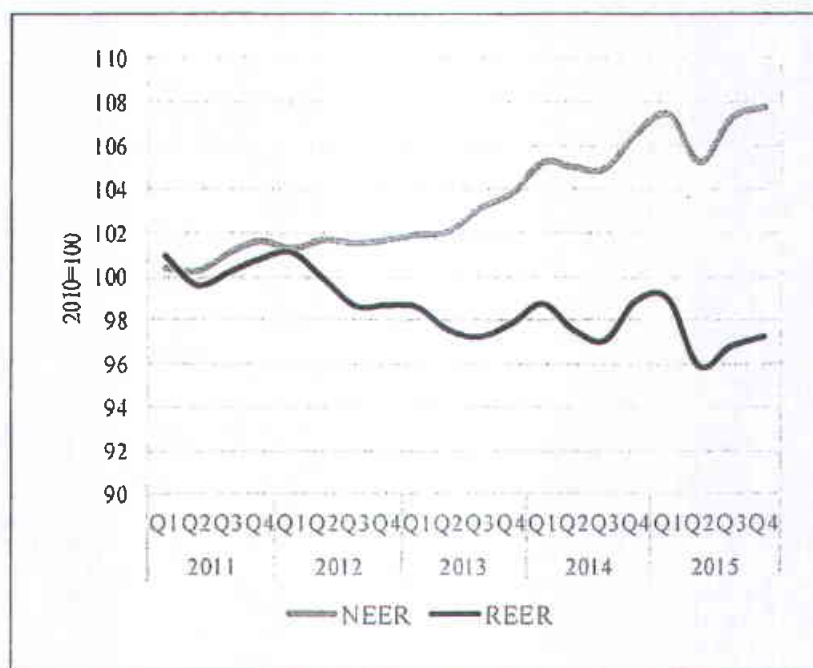

Извор: ЦББиХ

Реални ефективни курс BAM (REER) је у децембру 2015. године био за 1,6 п.п. нижи у односу на исти мјесец претходне године (графикон 1.36). Иако REER има опадајући тренд у посљедње четири године, у 2015. години, након пада у првом кварталу, REER има тенденцију благог раста и приближавања базном нивоу. Велики распон између NEER и REER је резултат ниже инфлације у односу на земље главне трговинске партнере.

Графикон 1.36: Номинални и реални ефективни курс ВАР

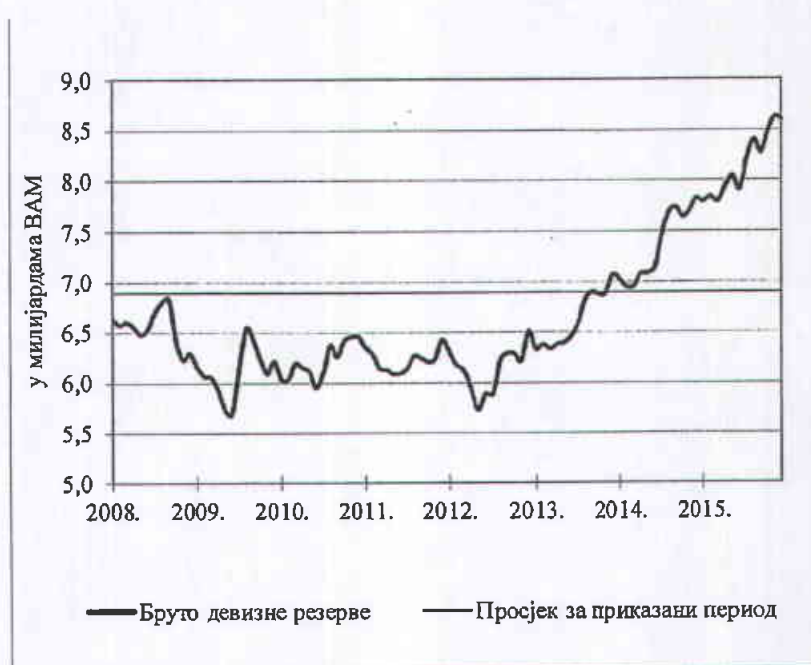

Извор: ЦББХ

2. Извјештај о активностима ЦББиХ у 2015. години

Снажан раст девизних резерви који траје од 2012. године настављен је и током 2015. године. Тако су бруто девизне резерве 2015. годину окончале с износом од 8,61 милијарду ВАМ, уз годишњи раст у износу 780,7 милиона ВАМ (10,0%) (табела 24).

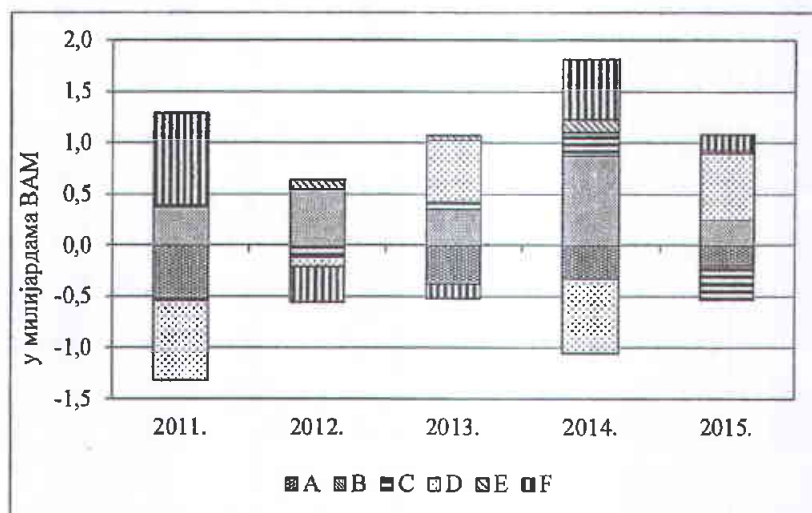
Графикон 2.1: Девизне резерве ЦББиХ

Извор: Табела 24

Графикони 2.2 и 2.3 илуструју промјене у факторима који детерминишу ниво девизних резерви. Историјски посматрано, промјене у домаћој потражњи те промјене у спољном дугу банкарског и јавног сектора основни су фактори који су детерминисали промјене у девизним резервама у претходним годинама.

Графикон 2.2: Промјене у факторима који имају доминантан утицај на промјене нивоа девизних резерви ЦББиХ

Извор: ЦББиХ

Легенда:

А: Промјена у нето страниј пасиви банака

Б: Промјена у нето спољној задужености владе

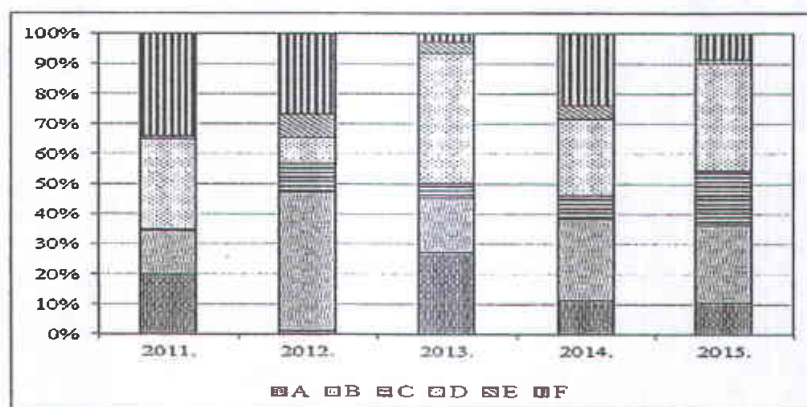
Ц: Промјена у директним инвестицијама која се не односи на банкарски сектор

Д: Промјена у робном дефициту

Е: Промјене у дознакама

Ф: Остало

Графикон 2.3: Релативни значај фактора за промјене нивоа девизних резерви ЦББиХ

Легенда, напомене и извор као уз графикон 2.2а.

Смањење трговинског дефицита, услед мање потражње за девизним средствима, имало је позитиван утицај на раст девизних резерви у односу на претходну годину. С друге стране, прилив девизних средстава по основу директних страних инвестиција знатно је нижи у односу на 2014. годину, тако да је и њихов значај ове године мањи, док су дознаке остале на приближно истом нивоу.

У периоду економске експанзије и кредитног бума прије наступања економске кризе, као основни извор финансирања банкарског сектора у БиХ, који је у већинском страном власништву, користила су се задужења из иностранства, која су имала позитиван утицај на раст девизних резерви. Након наступања неповољних макроекономских услова, почео је процес раздуживања банака који негативно утиче на девизне резерве. Раздуживање је настављено и у 2015. години (потпоглавље 1.2.3), мада је негативан утицај на девизне резерве мањи у поређењу с претходним годинама.

2.1. Монетарна политика

ЦББиХ је и у 2015. години испунила циљ дефинисан Законом о ЦББиХ везано за издавање домаће валуте према аранжману валутног одбора. У складу с чланом 31. Закона, ЦББиХ је обавезна да осигура да укупан износ њене новчане пасиве никада не пређе еквивалентан износ њених нето девизних резерви, што је у потпуности и испуњено. Поред тога, Централна банка је обавезна и одржавати генералну резерву до нивоа износа одобреног капитала банке који мора износити минимално пет процената укупног износа новчане пасиве приказане на рачунима Централне банке за крај те финансијске године. У складу са Законом, укупан износ новчане (монетарне) пасиве Централне банке је увијек збир:

(А) свих новчаница и кованог новца које су у оптицај ставиле централа, главне јединице и остале филијале Централне банке и

(Б) потражних салда свих рачуна који се држе у књигама Централне банке и њених организационих јединица од стране резидентних власника рачуна.

На крају 2015. године покривеност монетарне пасиве нето девизним резервама износила је 106,7% и нешто је мања у односу на претходну годину.

Графикон 2.4: Покривеност монетарне пасиве нето девизним резервама

Извор: Табела 24

2.2. Рачун резерви код ЦББиХ

ЦББиХ примјењује ортодоксни валутни одбор, тако да је обавезна резерва једини инструмент монетарне политике који ЦББиХ има на располагању. У току 2015. године није долазило до измјена стопе обавезне резерве нити промјена у структури основице. Одлуке ЦББиХ о изузећу средстава позајмљених из иностранства те депозита влада за развојне пројекте из 2008. године и даље су остале на снази. Управни одбор је 31. марта 2015. године, а с примјеном од 1. маја 2015. године, донио Одлуку о измјени политике накнаде на средства на рачуну резерви. Стопа накнаде се обрачунава према следећем:

- а) на износ обавезне резерве – просјек EONIA који је у истом периоду забиљежен на тржишту умањен за 10 базних поена, или минимум нула,
- б) на износ средстава изнад обавезне резерве – нулта стопа накнаде.

Нулта стопа накнаде на обавезну резерву примјењује се у случају да је просјечна EONIA умањена за 10 базних поена имала негативну вриједност. Услед неповољних тржишних стопа на европском тржишту те одлука ЕЦБ-а о примјени негативне стопе на преконоћне депозите код централне банке, у току 2015. године банкама у БиХ није исплаћена накнада по основу средстава на рачуну резерви.

Свих 27 банака у систему обавезне резерве су уредно испуњавале ову обавезу у току 2015. године. Основица за обрачун обавезне резерве је забиљежила годишње повећање у износу 1,02 милијарде ВАМ (6,2%). Повећање основице у домаћој валути је износило 839,5 милиона ВАМ (9,8%), а основица у иностраној валути се смањила за 177,0 милиона ВАМ (2,3%). Комплетно повећање основице односи се на краткорочне изворе који биљеже повећање за 1,03 милијарде ВАМ (12,0), док су дугорочни извори забиљежили смањење за 12,2 милиона ВАМ (0,2%). Раст депозита, нарочито становништва, главни је генератор раста основице. Значајан допринос дао је и јавни спољни дуг који је забиљежио годишње повећање у износу 473,0 милиона ВАМ.

Иако је основица за обрачун обавезне резерве на годишњем нивоу повећана, стања на рачуну резерви код ЦББиХ детерминисана су првенствено вишком средстава која банке држе код ЦББиХ изнад обавезне резерве (графикон 2.5). Тако, с посљедњом декадом 2015. године, укупно стање на рачуну резерви износи 4,05 милијарди ВАМ и веће је за 373,2 милиона ВАМ (10,2%) у односу на крај претходне године. При томе, услед горенаведених промјена у основици за обрачун, просјечна обавезна резерва се повећала за 102,0 милиона ВАМ (7,3%), а средства изнад обавезне резерве за 271,2 милиона ВАМ (11,9%).

Графикон 2.5: Стања на рачуну резерви код ЦББиХ

Извор: Табела 17

Стање рачуна резерви је један од показатеља ликвидности банака (детаљнију анализу ликвидности банкарског сектора погледати у потпоглављу 1.2.3). Са становишта испуњавања прописа о ликвидности, исти третман имају готовина у трезору, средства на рачуну код ЦББиХ и на рачунима код нерезидентних банака. У условима ниских и чак негативних каматних стопа на европском банкарском тржишту, уз сталне анализе рејтинга, пословна одлука банака за држањем средстава у земљи је логична. На тренутну позицију ликвидности банкарског сектора у БиХ утицала је и слаба кредитна активност, промјене у структури пасиве банкарског сектора, а које се огледају у раздуживању према иностранству, расту депозита домаћих сектора у домаћој валути и на кратак рок те регулаторни прописи (графикон 2.6).

Графикон 2.6: Кварталне промјене у обавезама банака и рачуну резерви код ЦББиХ

Извор: Табеле 06, 07 и 09

Графикон 2.7 испод приказује промјене у ВАМ основици за обрачун обавезне резерве и новом спољном јавном дугу (потпоглавље 1.2.2). Премда утицај није тако изражен као претходне године, када је највећи значај имало дозначавање средстава по основу стендбај аранжмана ММФ-а и средстава за санирање штета од поплава, нови спољни дуг значајно утиче на депозите различитих сектора у економији, јер се дистрибуише у складу са својом намјеном.

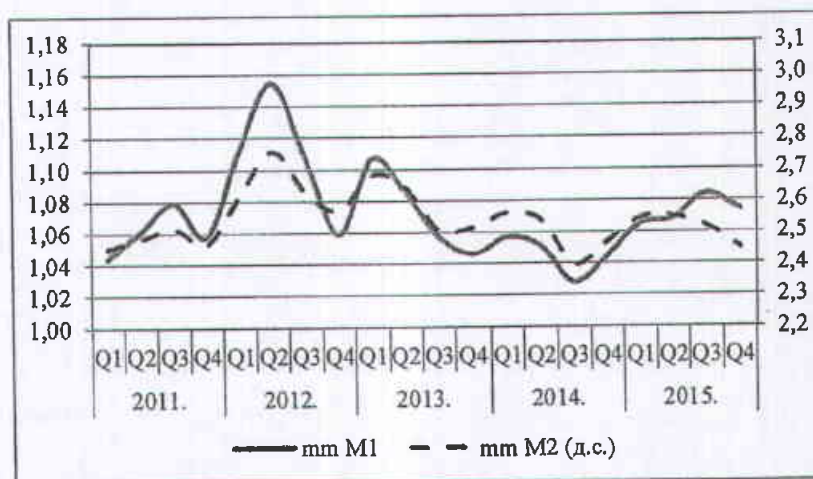
Графикон 2.7: Промјене у ВАМ основици за обрачун обавезне резерве и нови спољни јавни дуг

Извор: ЦББиХ и Министарство финансија и трезора БиХ

Управо је раст депозита у домаћој валути највише допринио расту новчане масе у ужем и у ширем смислу у односу на раст монетарне базе. Тако је дошло је до убрзања процеса мултипликације новца.

Графикон 2.8: Мултипликација новца

Извор: Табела 06

2.3. Управљање девизним резервама

Процес и резултати управљања девизним резервама ЦББиХ, од избијања глобалне финансијске кризе до периода обухваћеног овим годишњим извјештајем, били су у највећој мјери детерминисани кретањима на финансијским тржиштима на којим се, у складу са Законом о ЦББиХ, инвестирају девизне резерве. Током 2015. године дошло је до пада каматних стопа и стопа приноса на европском финансијском тржишту, што је додатно отежало процес управљања девизним резервама ЦББиХ у односу на 2014. годину. У комплексним и, са становишта инвеститора, ванредно неповољним условима на међународним тржиштима, инвестицијска политика ЦББиХ је осигурала управљање девизним резервама на сигуран начин, чиме се одржала адекватна капитализираност. При томе је осигуран и профит, уз преузимање прихватљивог нивоa ризика у инвестирању.

Просјечна пондерисана каматна стопа (ППКС) на девизне резерве ЦББиХ у 2008. години износила је 4,18%, да би у 2014. години пала на 0,43% и наставила пад на 0,35% у 2015. години (тј. ППКC у 2008. години била је готово десет пута виша него у 2014. години, односно дванаест пута виша него у 2015. години). Овакав пад је у великој мјери детерминисан опадањем каматних стопа и приноса, што је била основна карактеристика тржишта еврозоне у протеклих осам година. Примјера ради, просјечни једномјесечни EURIBOR (EURIBOR 1m) у 2008. години је износио 4,28%, што значи да је био 33 пута већи него у 2014. години, када је износио 0,13%. Просјечни EURIBOR 1m у 2015. години је износио -0,07%. Просјечни тромјесечни EURIBOR (EURIBOR 3m) у 2008. години је износио 4,63%, што значи да је био 22 пута већи него у 2014. години, када је износио 0,21%. Просјечни EURIBOR 3m у 2015. години је износио -0,02%.

Просјечни приноси на једногодишње и двогодишње обвезнице деноминоване у EUR, рејтинга AAA, у 2008. години износили су 3,62% и 3,60% респективно, а просјечан принос на трогодишње обвезнице деноминоване у EUR свих нивоа рејтинга у 2008. години износио је 3,78%. Пад приноса у посљедњих осам година је био веома изражен, тако да су у 2015. години просједи приноса на једногодишње и двогодишње обвезнице деноминоване у EUR рејтинга AAA постали негативни (-0,27% и -0,24%, респективно), а просјечни принос на трогодишње обвезнице деноминоване у EUR, свих нивоа рејтинга,

у 2015. години је износио 0,07%. Другим ријечима, просјечни принос на трогодишње обвезнице деноминоване у EUR, свих нивоа рејтинга, у 2008. години био је осам пута већи него у 2014. години (када је износио 0,46%), односно 54 пута већи него у 2015. години.

ЦББиХ се током посматраног периода континуирано прилагођавала измијењеним стопама приноса и каматним стопама на финансијским тржиштима инструмената деноминованих у EUR. Због тога што су каматне стопе на краткорочне депозите деноминоване у EUR постале негативне, све више средстава девизних резерви преусмјеравано је у хартије од вриједности деноминоване у EUR, и то хартије од вриједности које доспијевају у дужим временским роковима и/или у хартије од вриједности које имају нешто ниже нивое кредитног рејтинга. У процесу управљања девизним резервама се примјењује активнији приступ управљању портфељем девизних резерви, чиме се настоји компензовати низак ниво остварених каматних прихода. Како доступне прогнозе и очекивања кретања каматних стопа и приноса те кретања цијене злата и курса долара указују да ће опоравак у еврозони бити успорен и неуравнотежен, очекује се да постојећа структура портфеља девизних резерви у наредним годинама неће моћи генерисати значајно виши ниво годишњих каматних девизних прихода, па самим тим ни значајно виши ниво укупних прихода ЦББиХ.

У складу са Законом о ЦББиХ и одговарајућим интерним актима, ЦББиХ управља девизним резервама, полазећи првенствено од принципа сигурности и ликвидности инвестирања. Наведено подразумева да, уз одржавање високе ликвидности девизних резерви и прихватљиву изложеност ризицима, ЦББиХ настоји остварити повољне приносе на инвестиране девизне резерве уз осигурање високог степена сигурности. Одлуке о управљању и инвестирању девизних резерви доносе се на три нивоа у оквиру организације ЦББиХ: (1) стратешком – Управни одбор, (2) тактичком – Инвестициони комитет и (3) оперативном – Одјељење за банкарство, Служба Front Office. Управни одбор одобрава Смјернице ЦББиХ о управљању девизним резервама којим се одређује тип и ниво ризика који је ЦББиХ спремна да преузме и дискрециони простор за тактички и оперативни ниво. Управно вијеће, као врховни орган ЦББиХ, континуирано прати стања на финансијским тржиштима и заузима проактиван став у креирању инвестиционе политике и дефинисању услова за управљање девизним резервама, а са циљем очувања девизних резерви и остваривања позитивних резултата. Инвестициони комитет

усмјерава процес управљања девизним резервама у оквиру Смјерница и доноси Оперативна правила о инвестирању. Организациони облици надлежни за послове инвестирања девизних резерви, управљања ризицима те мониторинга и анализа дјелују у складу са Смјерницама и Оперативним правилима, укључујући и доношење оперативних одлука о инвестирању.

У процесу управљања девизним резервама, током 2015. године континуирано су разматране доступне информације с релевантних тржишта новца и капитала у еврозони и свијету и доступне прогнозе које би могле утицати на инвестирање девизних резерви у текућој години, али и у наредном периоду. Такође су анализиране могућности и модалитети политике инвестирања и управљања девизним резервама ЦББиХ и инициране одговарајуће промјене политике инвестирања у циљу прилагођавања тржишним условима у еврозони. Додатно, континуирано су анализиране информације везане за кретање приноса на финансијским тржиштима на којима се врши инвестирање девизних резерви, основни макроекономски показатељи и пројекције за релевантне државе, еврозону и глобалну свјетску економију и информације везане за рејтинге инобанак код којих ЦББиХ има орочене депозите и средства на текућем рачуну и државе које су емитенти хартија од вриједности заступљених у портфељу девизних резерви ЦББиХ, у циљу минимизирања кредитног ризика.

Портфељ девизних резерви изложен је првенствено финансијским ризицима и то: кредитном, тржишном (каматном и девизном ризику) те ризику ликвидности. ЦББиХ ограничава изложеност кредитном ризику улагањем првенствено у обвезнице одабраних држава еврозоне те пласирањем депозита у одабране централне банке у еврозони, одабране пословне инобанке и Банку за међународна поравнања (BIS), уз услов да задовољавају стандарде подобности уговорне стране. Управљање кредитним ризиком врши се дефинисањем стандарда подобности инструмената/уговорних страна и ограничења концентрације улагања у сваку појединачну земљу и поједину пословну инобанку. Наведени стандарди и ограничења се преиспитују и по потреби ажурирају, при чему се води рачуна о званичним оцјенама водећих свјетских рејтинг агенција и показатељима добијеним примјеном интерних метода за процјену кредитног ризика. Каматни ризик, односно ризик смањења вриједности портфеља девизних резерви због промјена каматних стопа, контролише се примјеном тзв. референтних портфеља (енгл. Benchmark portfolios) и регулисањем дужине трајања укупног портфеља девизних

резерви. Девизни ризик представља могућност да ЦББиХ забиљежи губитак због промјене вриједности девизне активе и девизне пасиве, као последице могућег неповољног кретања девизних курсева валута у којима се држе девизне резерве у односу на домаћу валуту. Минимизирање овог ризика ЦББиХ врши држањем девизних резерви претежно у EUR, с обзиром на то да је курс конвертибилне марке фиксан у односу на EUR.

Девизне резерве ЦББиХ су током 2015. године инвестиране у складу са Законом о ЦББиХ, Смјерницама о управљању девизним резервама и Оперативним правилима за инвестирање. У 2015. години просјечно дневно стање девизних резерви је износило око 8,13 милијарди BAM, што је за 797 милиона BAM више од просјечног дневног стања девизних резерви у 2014. години, када је оно износило 7,34 милијарде BAM.

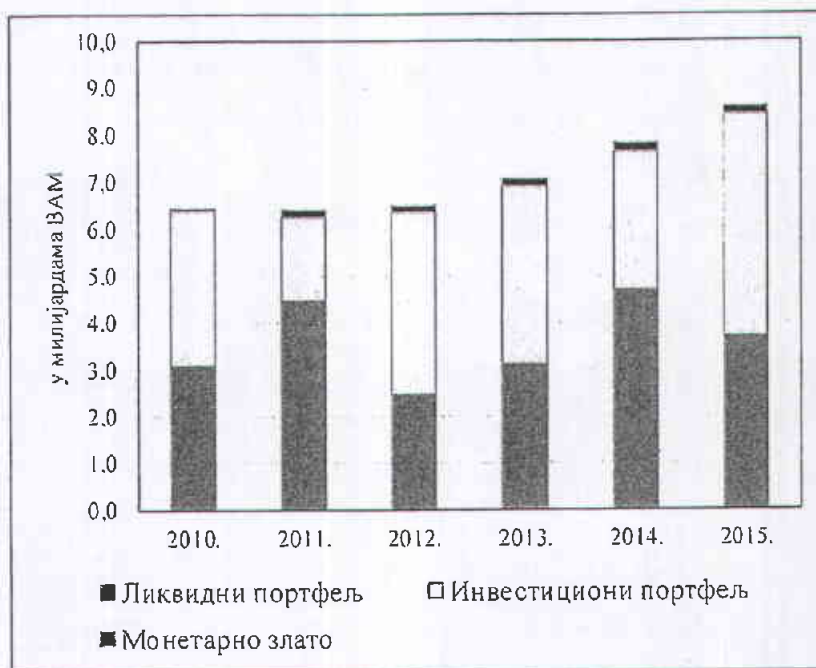
Износ нето стране активе, која представља позитивну разлику девизних резерви након покрића монетарне пасиве (новац у оптицају и депозити комерцијалних банака) и обавеза према нерезидентима, током 2015. године осцилирао је услед промјена нивоа, како девизних резерви тако и монетарне пасиве. Крајем године нето страна актива износила је 540,38 милиона BAM, што је за 8,96 милиона BAM или за 1,69% више у односу на исказано стање на крају 2014. године. Нето страна актива представља заштиту од шокова који могу имати негативан утицај на тржишну вриједност финансијских инструмената у које су девизне резерве инвестиране, а који могу умањити вриједност девизних резерви и угрозити принцип пуне покривености монетарне пасиве девизним резервама као једног од основних принципа на којем се темељи стабилност и одрживост валутног одбора. Девизне резерве на крају 2015. године су износиле 8.606,31 милион BAM и повећане су за 9,98%, односно за 780,72 милиона BAM у односу на крај 2014. године, док је монетарна пасива у истом периоду забиљежила раст од 10,58% или за 771,51 милион BAM.

Структуру девизних резерви на крају 2015. године чинили су: инвестициони портфељ с учешћем од 54,83%, ликвидни портфељ с учешћем од 43,05% и монетарно злато с учешћем од 2,12%. Ликвидни портфељ чине: депозити код централних банака, BIS-а и инобанака (11,66% укупних девизних резерви), готовина у трезору ЦББиХ (1,49% укупних девизних резерви), специјална права вучења (SDR) код ММФ-а (0,04% укупних девизних резерви) и хартије од вриједности којима је до доспијећа преостало годину дана

и мање (29,85% укупних девизних резерви). Стање хартија од вриједности којима је до доспијећа преостало годину дана и мање, као највеће ставке ликвидног портфеља на крају 2015. године, износило је 2,57 милијарди BAM. Стање депозита по виђењу код нерезидентних банака, као друге највеће ставке ликвидног портфеља, на крају 2015. године износило је 1,00 милијарди BAM. Инвестициони портфељ чине: хартије од вриједности којима је до доспијећа преостало више од годину дана, а које су расположиве за продају (41,56% укупних девизних резерви) и хартије од вриједности за држање до доспијећа (13,27% укупних девизних резерви). С циљем заштите од кредитног ризика врши се инвестирање у хартије од вриједности европских земаља с високим рејтингом, уз ограничења максималног учешћа дужничких инструмената за сваку поједину земљу. Учешће ликвидног портфеља се смањило на 43,05%, с прошлогодишњих 59,89%, док се учешће инвестиционог портфеља повећало на 54,83%, с прошлогодишњих 37,78% укупних девизних резерви, како, услед понуђених негативних каматних стопа, у већем дијелу године није било орочавања нових депозита, а средства доспијевајућих депозита су преусмјеравана у куповину хартија од вриједности. Ниво ликвидног портфеља је био адекватан у смислу да је задовољио потребе ЦББиХ за ликвидношћу, а његов удио у девизним резервама је смањен у односу на 2014. годину с циљем бољег управљања портфељем.

Пратећи кретања на тржишту, у односу на крај 2014. године, средства депонована код нерезидентних банака су, на крају 2015. године, смањена за 1,178 милијарди BAM (54%), док су средства инвестирана у хартије од вриједности (хартије од вриједности којима је до доспијећа преостало годину дана и мање, хартије од вриједности којима је до доспијећа преостало више од годину дана и хартије од вриједности за држање до доспијећа) повећана за 1,904 милијарде BAM (35,36%).

Графикон 2.9: Структура инвестирања девизних резерви ЦББиХ

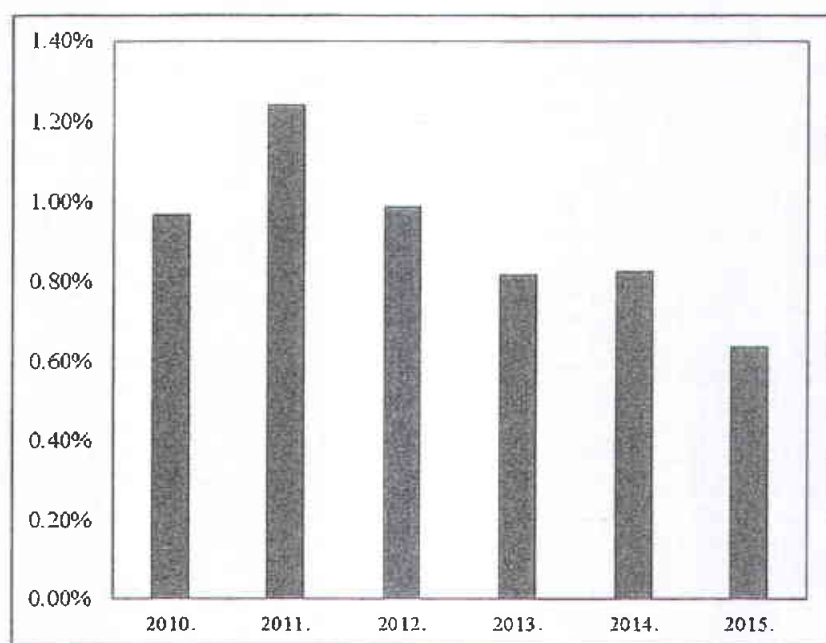
Извор: ЦББиХ

Дио добити остварене у 2014. години, у износу од 21,25 милиона BAM, дозначен је у априлу 2015. на рачун Министарства финансија и трезора БиХ, које је задужено за буџет институција Босне и Херцеговине.

Комбиновани ефекат на биланс успјеха свих улагања девизних средстава ЦББиХ у конвертибилну страну валуту и монетарно злато (добит) износи 51,64 милиона BAM, а изражен ефективном стопом приноса³³ за период 1.1.-31.12.2015. године износи 0,63%.

³³ Ефективна стопа приноса израчуната је тако да су укупни ефекти инвестирања средстава девизних резерви (у злато и у конвертибилну страну валуту) подијељени с просјечним стањем девизних резерви у посматраном периоду. При израчунавању укупних ефеката инвестирања средстава девизних резерви, у обзир су узети сви нето приходи од камате на хартије од вриједности и депозите, као и реализовани нето капитални добици/губици услед продаје хартија од вриједности из портфеља девизних резерви ЦББиХ.

Графикон 2.10: Просјечне годишње стопе приноса на девизне резерве ЦББиХ

Извор: ЦББиХ

Релативно ниске остварене стопе поврата на улагања у конвертибилну страну валуту су посљедица ниских стопа приноса на хартије од вриједности и углавном негативних каматних стопа на краткорочне депозите у EUR, које су током 2015. године преовладале на финансијским тржиштима, а узроковане су лошим макроекономским перформансама еврозоне. Наиме, успорени привредни раст, па чак и рецесија, те висока стопа незапослености су тенденције које су настављене у еврозони и током 2015. године. Девизна тржишта, тржишта новца и капитала су током 2015. године, као и у претходне три године, увелико била под притиском глобалних збивања.

У складу с моделом функционисања ЦББиХ, утврђеним Законом о Централној банци, основни извор генерисања прихода и финансијског резултата ЦББиХ је процес управљања девизним резервама. Овај процес и његови резултати, од избијања глобалне финансијске кризе до периода обухваћеног Годишњим извјештајем ЦББиХ за 2015. годину, били су у знатној мјери детерминисани кретањима на финансијским тржиштима на којим се, у складу са Законом о ЦББиХ, инвестирају средства девизних резерви. Тај утицај показује висина просјечне пондерисане каматне стопе (ППКС), израчунате као количник каматних прихода на инвестиране девизне резерве и просјечног стања

девизних резерви у посматраној години, а систематизован је у наредном табеларном прегледу:

Tabela 2.1: Просјечна пондерисана каматна стопа на девизне резерве и остварени каматни приходи ЦББиХ

T1	Просјечно стање девизних резерви, у мил. БАМ	Каматни приходи, у мил. БАМ	ППКС (%)	Нето - монетарни девизни приходи (НМДП), у мил. БАМ	Укупни приходи ЦББиХ, у БАМ	Финансијски резултат ЦББиХ, у мил. БАМ	Учешће каматних прихода у НМП
Година	(1).	(2).	(3)=(2)/(1)	(4).	(5).	(6).	(7)=(2)/(4)
2008	6569,8	274,6	4,2	280,8	291,3	199,4	97,8%
2009	6072,9	101,0	1,7	136,3	150,2	95,8	74,1%
2010	6112,9	38,3	0,6	62,2	77,1	33,2	61,6%
2011	6114,2	56,8	0,9	86,5	95,8	45,9	65,7%
2012	6094,1	32,1	0,5	56,5	70,3	34,1	56,9%
2013	6572,7	31,3	0,5	53,8	63,2	30,1	58,3%
2014	7336,7	31,8	0,4	61,0	71,8	35,4	52,2%
2015	8134,2	28,5	0,4	52,5	63,6	31,4	54,2%
Период 2008-2015	6625,9	594,4	1,1	789,5	883,2	505,3	75,3%

Извор: ЦББиХ

Упркос наведеним неповољним условима инвестирања средстава девизних резерви, те самим тим и неповољним условима пословања, ЦББиХ је у периоду од 2008-2015. године остварила око 505 милиона КМ добити, од чега је на рачун Министарства финансија и трезора БиХ, које је задужено за буџет институција Босне и Херцеговине, трансферисано око 303,2 милиона КМ, што је дато у сљедећој табели:

Tabela 2.2: Расподјела добити ЦББиХ за финансијске године 2008-2015.(у 000 КМ)

	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	Укупно 2008-2015.
ДОБИТ	199,4	95,8	33,179	45,931	34,134	30,086	35,411	31,378	505,328
Расподјела дијела добити у буџет институција БиХ	119,7	57,5	19,9	27,6	20,5	18,1	21,2	18,8	303,2
Расподјела дијела добити у генералне резерве у капиталу	79,8	38,3	13,3	18,4	13,7	12,0	14,2	12,6	202,1

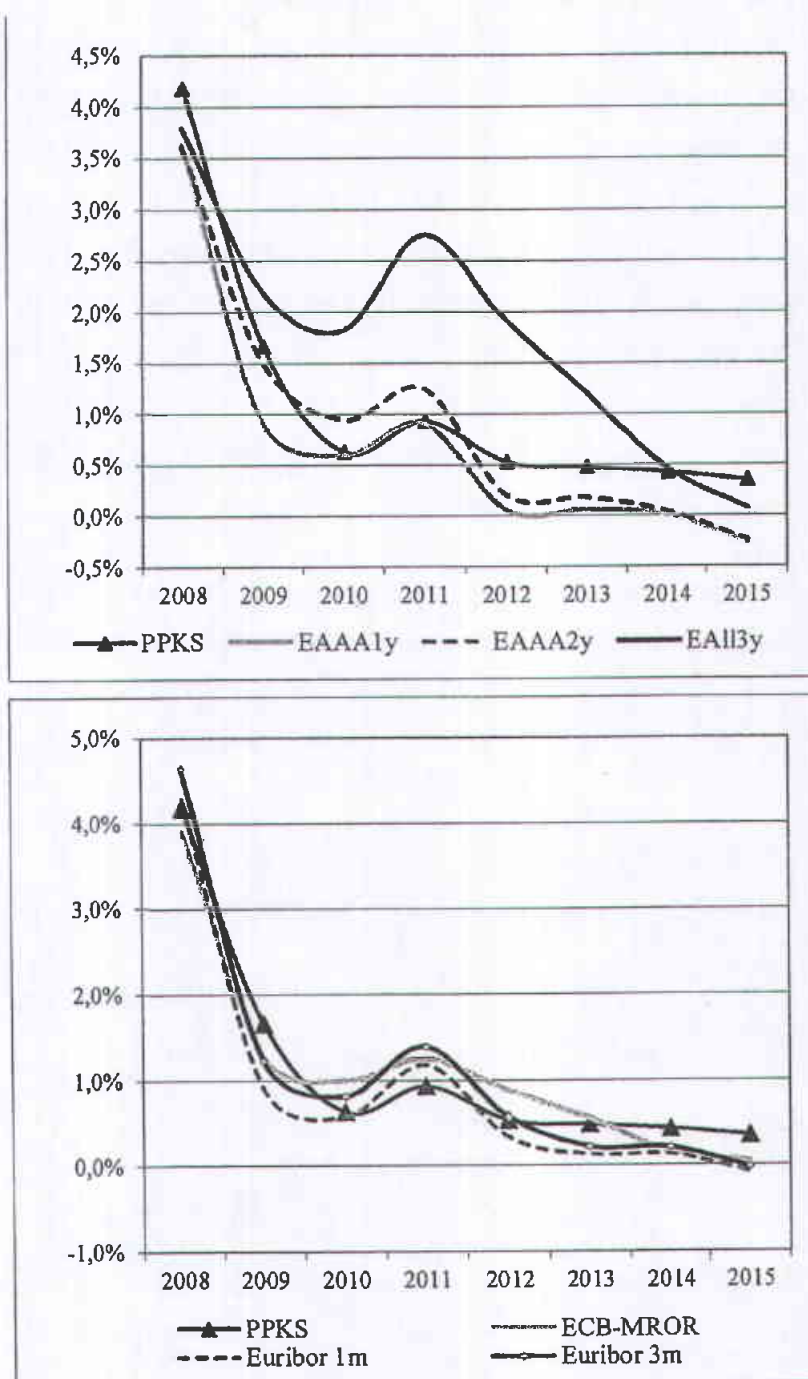
Извор: ЦББиХ

Напомињемо да је ЦББиХ у периоду од 1997. до 2015. године, остварила укупну добит у износу од око 953 милиона КМ, од чега је на рачун Министарства финансија и трезора

БиХ, које је задужено за буџет институција Босне и Херцеговине, трансферисано око 421 милион КМ.

Како се у складу са законском и интерном регулативом ЦББиХ средства девизних резерви инвестирају углавном у хартије од вриједности и депозите деноминоване у EUR, највећи утицај на каматне приходе ЦББиХ има кретање тржишних каматних стопа на тржишту новца (што је релевантан показатељ кретања каматних стопа на депозите у EUR) и приноса на тржишту државних хартија од вриједности земаља чланица еврозоне (при чему је за актуелну структуру портфеља хартија од вриједности девизних резерви ЦББиХ најбољи показатељ кретање стопе приноса на једногодишње, двогодишње и трогодишње државне обвезнице номиноване у EUR), с обзиром на то да ЦББиХ инвестира преко 95% средстава девизних резерви у државне хартије од вриједности земаља еврозоне. У даљем дијелу текста дати су детаљнији показатељи пада тржишних каматних стопа и приноса у посматраном периоду:

Графикон 2.11: Кретање просјечне пондерисане каматне стопе на девизне резерве ЦББиХ и тржишних каматних стопа на финансијском тржишту еврозоне (годишњи просјеци)

Извор: ECB - Statistics Datat Warehouse, приступљено 01.02.2016.

Претходно наведени подаци указују да је просјечна пондерисана каматна стопа на девизне резерве ЦББиХ у 2008. години износила 4,18%, да би у 2014. години пала на 0,43% и наставила пад на 0,35% у 2015. години (тј. ППКС у 2008. години била је готово десет пута виша него у 2014. години, односно дванаест пута виша него у 2015. години). Овакав пад је у великој мјери детерминисан опадањем каматних стопа и приноса, што је била основна карактеристика тржишта еврозоне у протеклих осам година (*видјети табелу Т3.2 и графикон Г2.11*). Примјера ради, просјечни једномјесечни еурибор /Euribor 1m/ у 2008. години је износио 4,28%, што значи да је био 33 пута већи него у 2014. години (када је износио 0,13%), док је просјечни једномјесечни еурибор у 2015. години био негативан (износио је -0,07%). Просјечни тромјесечни еурибор³⁴ /Euribor 3m/ у 2008. години је износио 4,63%, што значи да је био 22 пута већи него у 2014. години (када је износио 0,21%), док је просјечни тромјесечни еурибор у 2015. години био негативан (износио је -0,02%).

Тржишни приноси на државне хартије од вриједности земаља еврозоне су имали честе периоде турбуленција, али ипак с изразито опадајућим трендом. Мада се најчешће као репер кретања на тржишту обвезница узима кретање приноса на десетогодишње државне обвезнице³⁵, с обзиром на структуру и карактеристике портфеља девизних резерви ЦББиХ, најподеснији репери за поређење ППКС с кретањем тржишних приноса на државне обвезнице у EUR су кретање тржишних приноса на обвезнице највишег рејтинга (AAA) којима је до доспијећа преостало 1 година (у периоду 2008-2010), обвезнице рејтинга AAA којима је до доспијећа преостало 2 године (у периоду 2011-2012) и обвезнице свих нивоа рејтинга којима је до доспијећа преостало 3 године (у периоду 2013-2015).

Просјечни приноси на једногодишње и двогодишње обвезнице деноминоване у EUR рејтинга AAA (EUR AAA 1y, EUR AAA 2y) у 2008. години износили су 3,62%, односно 3,60%, а просјечни принос на трогодишње обвезнице деноминоване у EUR свих нивоа

---

³⁴ Попут еурибора, драстичан пад и прелазак у „негативну зону“ имале су и друге каматне стопе на тржишту новца еврозоне (као нпр. преконоћна стопа EONIA, чији је просјек за 2015. годину износио -0,11%, а просјек стопе EONIA за 2008. годину је износио 3,87%).

³⁵ Важно је напоменути да су тржишни приноси на 10-годишње обвезнице (које се узимају као најбољи индикатор кретања на тржишту обвезница) деноминоване у најважнијим свјетским валутама тренутно на нивоима блиским историјском минимуму.

рејтинга (EUR All 3y) у 2008. години износио је 3,78%. Пад приноса у посљедњих осам година је био веома изражен, тако да су у 2015. години просједи приноса на једногодишње и двогодишње обвезнице деноминване у EUR рејтинга AAA постали негативни (-0,27% и -0,24%, респективно), а просјечни принос на трогодишње обвезнице деноминване у EUR, свих нивоа рејтинга у 2015. години је износио 0,07%. Другим ријечима, просјечни принос на трогодишње обвезнице деноминване у EUR, свих нивоа рејтинга, у 2008. години био је осам пута већи него у 2014. години (када је износио 0,46%), односно 54 пута већи него у 2015. години (када је износио 0,07%), као што је показано у наредној табели.

Tabela 2.3: ППКС ЦББиХ и тржишне каматне стопе у периоду 2008-2015.

Година	ППКС	ECB-MROR	Просјечне вриједности тржишних каматних стопа				
			Euribor 1m	Euribor 3m	EAAA1y	EAAA2y	EAll3y
2008	4,18	3,9	4,28	4,63	3,62	3,6	3,78
2009	1,66	1,28	0,89	1,23	0,91	1,5	2,2
2010	0,63	1	0,57	0,81	0,59	0,94	1,81
2011	0,93	1,25	1,18	1,39	0,9	1,24	2,74
2012	0,53	0,88	0,33	0,57	0,0507	0,2	1,91
2013	0,48	0,55	0,13	0,22	0,0562	0,18	1,19
2014	0,43	0,16	0,13	0,21	0,0054	0,0365	0,46
2015	0,35	0,05	-0,07	-0,02	-0,27	-0,24	0,07
Период 2008-2015	1,26	1,13	0,93	1,13	0,73	0,93	1,77
Омјер 2008/2014	10	24	33	22	670	99	8
Омјер 2008/2015	12	78	-61	-232	-13	-15	54

Извор: За ППКС: ЦББиХ, за остале податке: ECB – Statistics Data Warehouse, приступљено 1.2.2016.

Централна банка Босне и Херцеговине се током посматраног и анализираног периода континуирано прилагођавала измијењеним стопама приноса и каматним стопама на финансијским тржиштима инструмената деноминваних у EUR³⁶. Због тога што су

³⁶Закон о ЦББиХ је могућност инвестирања у страну финансијску активу деноминвану у валутама различитим од EUR фактички свео на испод 5% девизних резерви.

каматне стопе на краткорочне депозите деноминоване у EUR постале негативне, све више средстава девизних резерви преусмјеравано је у хартије од вриједности деноминоване у EUR и то хартије од вриједности које доспијевају у дужим временским роковима и/или у хартије од вриједности које имају ниже нивое кредитног рејтинга. У циљу остварења задовољавајућег нивоа каматних прихода, структура девизних резерви измијењена је у правцу веће изложености тржишним ризицима (прије свега каматном ризику кроз инвестирање у инструменте дужег преосталог рока до доспијећа) и веће изложености кредитном ризику кроз инвестирање у инструменте нижег рејтинга).

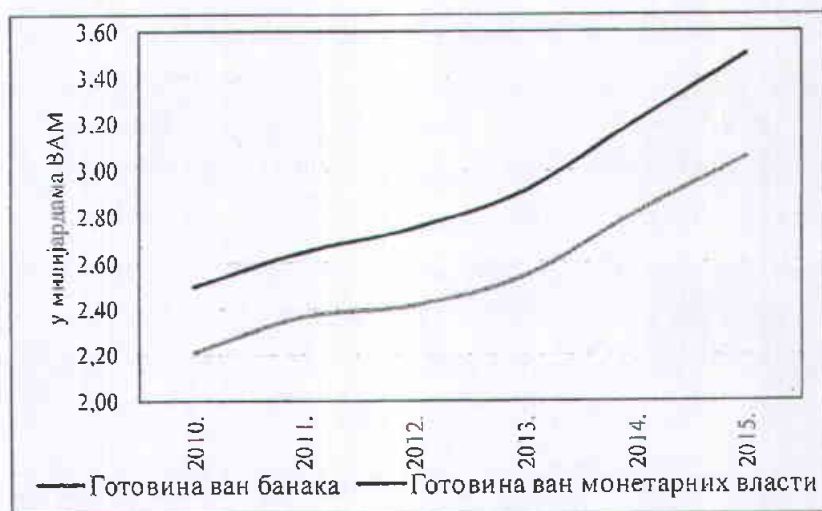
Процес реструктурисања девизних резерви још увијек траје, при чему се води рачуна о ликвидности, сигурности и профитабилности ЦББиХ, а примјењује се и активнији приступ управљању портфељом девизних резерви, чиме се настоји компензовати низак ниво остварених каматних прихода. Како доступне прогнозе и очекивања кретања каматних стопа и приноса те кретања цијене злата и курса долара указују да ће опоравак у еврозони бити успорен и неуравнотежен, очекује се да постојећа структура портфеља девизних резерви у наредним годинама неће моћи генерисати значајно виши ниво годишњих каматних девизних прихода, па самим тим ни значајно виши ниво укупних прихода ЦББиХ.

2.4. Управљање готовим новцем

На дан 31.12.2015. године, стање готовог новца у оптицају (ван банака) износило је 3,05 милијарди BAM (графикон 2.12), што је за 8,51% више у односу на 2014. годину. Тиме је настављен тренд раста из претходних година. Потражња за готовином од стране банака је резултат увећаних захтјева клијената за готовим новцем. Ово поткрепљују и подаци о картичном пословању, који указују на још увијек изражену преференцију становништа ка готовинском плаћању. Наиме, од укупне вриједности трансакција реализованих употребом картица у земљи и иностранству у износу 7,67 милијарди BAM, путем АТМ апарата подигнуто је, у земљи и иностранству, готовине у износу од 5,71 милијарду BAM или 74 посто вриједности, док је на POS апаратима реализовано 1,96 милијарди BAM или 26 посто вриједности. Додатну потражњу за готовином потичу и изузетно ниске каматне стопе на депозите, нарочито на краatak рок, што минимализује опортунитетни трошак држања готовине.

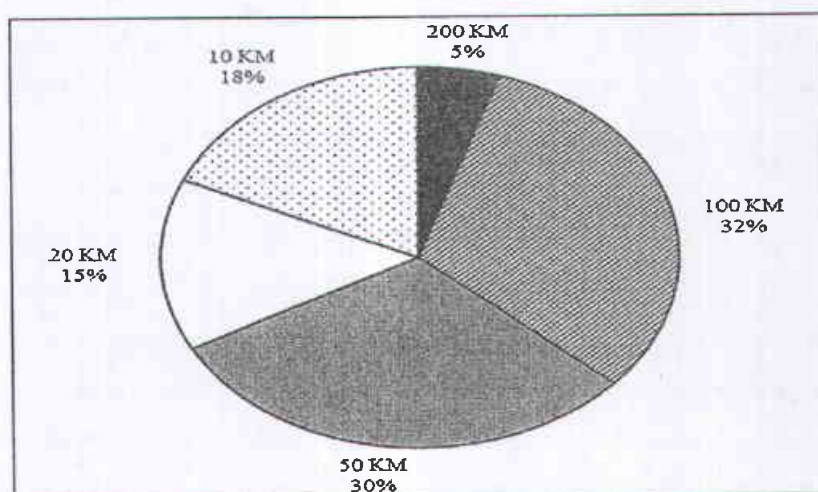
Изван ЦББиХ било је 54,34 милиона новчаница ВАМ и 288,46 милиона кованица ВАМ, укупне вриједности 3,50 милијарди ВАМ, што је за 9% више у односу на 2014. годину. У апоенској структури новца ван ЦББиХ, најзаступљеније су биле новчанице у апоенима од 100 КМ и 50 КМ, а код кованица апоен 10 Ф (графикони 2.13 и 2.14).

Графикон 2.12: Готовина ван монетарних власти и банака

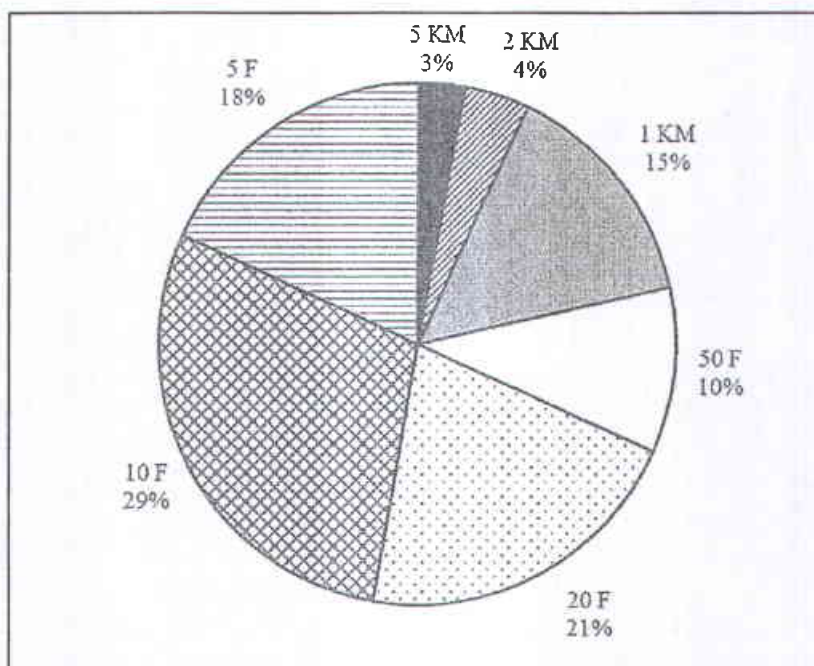
Извор: Табела 38

Графикон 2.13: Апоенска структура новчаница

Извор: ЦББиХ

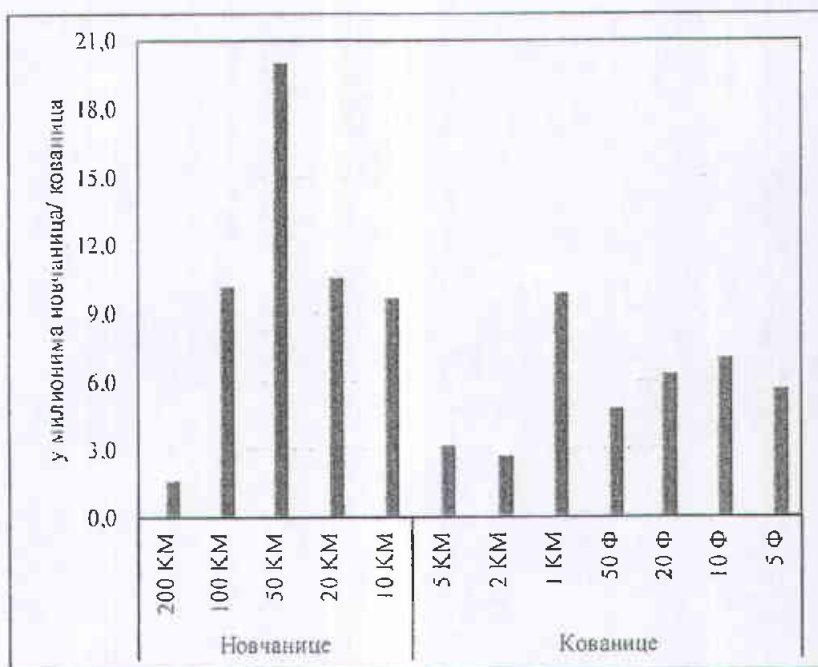
Графикон 2.14: Апоенска структура кованица

Извор: ЦББиХ

У односу на 2014. годину, количина новчаница ван ЦББиХ је повећана за 3,19 милиона комада (6,23%), укупне вриједности 279,04 милиона ВАМ (графикон 2.14). Количина кованица ван ЦББиХ је у истом периоду повећана за 20,37 милиона комада (7,6%), укупне вриједности 9,92 милиона ВАМ (графикон 2.15).

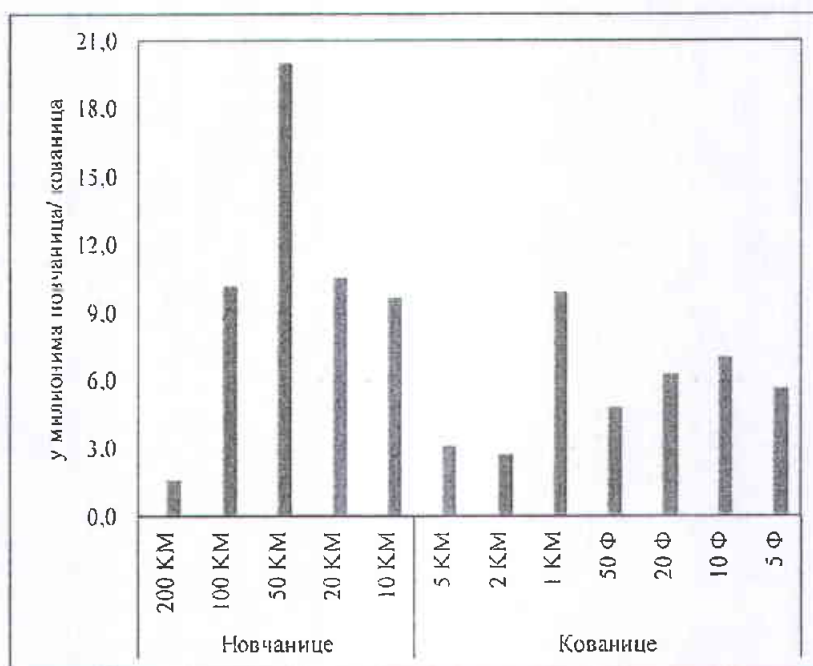
Графикон 2.15: Повећање броја новчаница и кованица по апоенима у односу на 2014. годину

Извор: ЦББиХ

Снабдијевање комерцијалних банака готовим новцем врши се путем трезора главних јединица и филијала ЦББиХ, лоцираних у Сарајеву, Бањој Луци, Мостару и Брчком, уз стриктно поштивање аранжмана валутног одбора. У току 2015. године комерцијалним банкама је издато 51,82 милиона комада новчаница и 39,26 милиона комада кованица, укупне вриједности 2,67 милијарди ВАМ (графикон 2.16).

Графикон 2.16: Издате новчанице и кованице по апоенима у 2015. години

Извор: ЦББиХ

У истом периоду је из Одјељења трезора ЦУ главним јединицама и Филијали Брчко издато (дотације) 14,81 милион комада новчаница и 17,37 милиона комада кованица, укупне вриједности 753,51 милион КМ. Графикон 2.17. испод показује да је ЦББиХ водила рачуна о потраживањима комерцијалних банака за готовим новцем у одговарајућој апоенској структури. Пошто комерцијалне банке врше и значајан поврат готовог новца у трезоре ЦББиХ, дотације главним јединицама/филијалама ЦББиХ су, у правилу, знатно мање.

Графикон 2.17: Излази готовог новца (КМ) у 2015. години

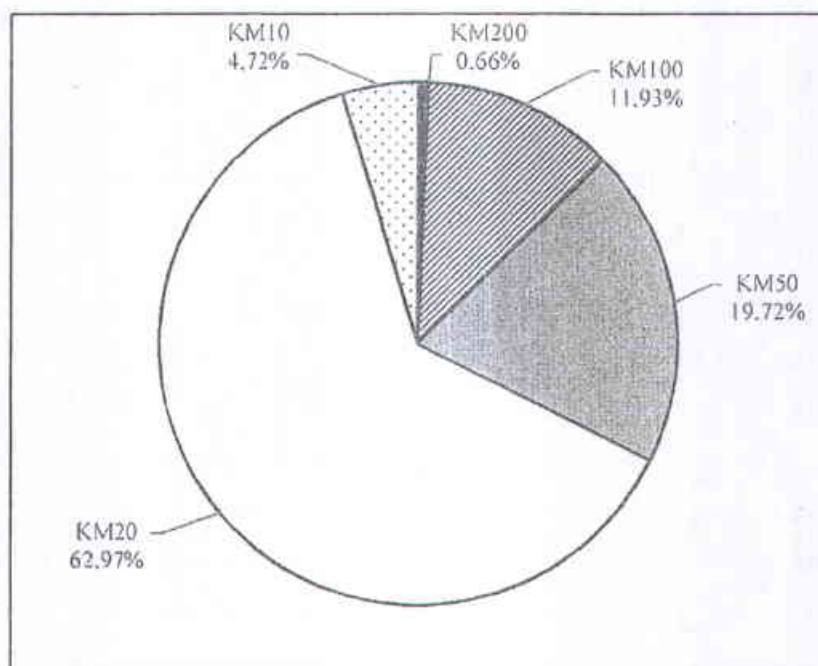

Извор: ЦББиХ

ЦББиХ континуирано врши повлачење новчаница неподобних за оптицај, које се уништавају у складу с важећим прописима. Повлачењем неподобних новчаница и пуштањем у оптицај новчаница нове серије ЦББиХ одржава задовољавајући квалитет новца у оптицају. У 2015. години уништено је 8,65 милиона комада новчаница и 6.646 кованица неподобних за оптицај, укупне вриједности 264,95 милиона КМ. Количина уништених новчаница представља 15,92% од укупне количине новчаница КМ ван ЦББиХ.

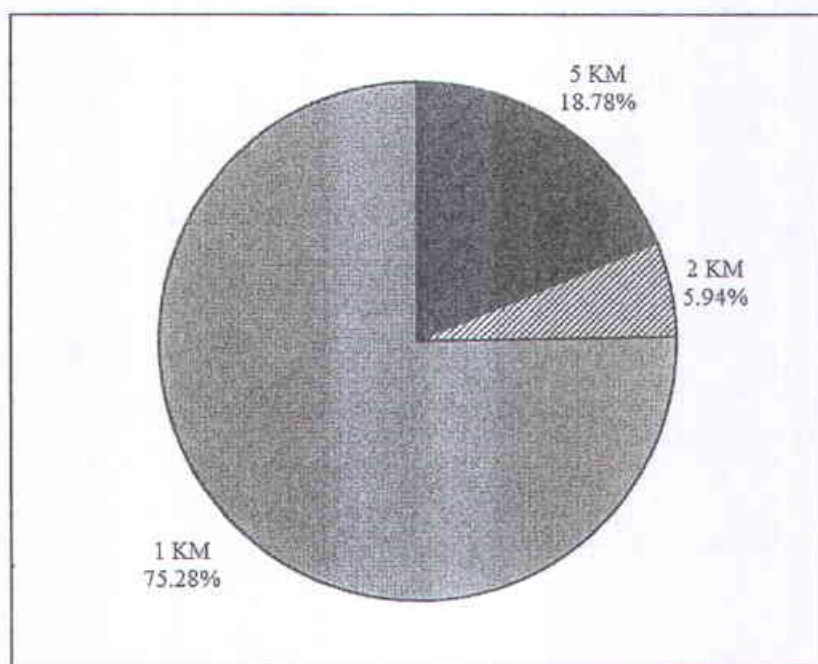
У 2015. години, ЦББиХ је регистровала 1.207 фалсификованих новчаница конвертибилне марке, што је за 26,92% више у односу на 2014. годину, када је регистрован 951 фалсификат. Фалсификованих кованица конвертибилне марке је регистровано 1.853 комада, што је за 14,88% више у односу на 2014. годину, када је регистровано 1.613 фалсификованих кованица КМ. Према апоенској структури, највише фалсификованих новчаница је било у апоену од 20 КМ (графикон 2.18), а фалсификованих кованица у апоену од 1 КМ (графикон 2.19).

Графикон 2.18: Апоенска структура фалсификованих новчаница у 2015. години

Извор: ЦББиХ

Графикон 2.19: Апоенска структура фалсификованих кованица у 2015. години

Извор: ЦББиХ

2.5. Одржавање платних система

Законску обавезу одржавања одговарајућих платних и обрачунских система ЦББиХ је испунила и у 2015. години: платни промет у земљи се одвијао неометано, кроз системе жиро клиринга и бруто поравнања у реалном времену (RTGS); одржавани су Централни регистар кредита (ЦРК) и Јединствени регистар трансакционих рачуна (ЈРТР); а обављан је и међународни клиринг плаћања с иностранством.

У 2015. години је забиљежен пораст броја и вриједности укупних трансакција у платном промету (табела 2.4), првенствено због пораста броја и вриједности унутарбанкарских трансакција. У односу на 2014. годину, забиљежен је пад укупне вриједности међубанкарских трансакција упркос порасту броја трансакција, а првенствено је узрокован падом вриједности трансакција кроз систем RTGS-а (табела 18). С друге стране, број, а нарочито вриједност, унутарбанкарских трансакција је знатно повећан у односу на 2014. годину. Имајући у виду јачу економску активност него у 2014. години, али и значајан пораст вриједности унутарбанкарских трансакција, смањење вриједности међубанкарских трансакција је, вјероватно, посљедица јачања концентрације клијената који врше плаћања преко RTGS-а у мањем броју банака у односу на раније периоде. Као и у ранијим периодима, већина трансакција у међубанкарском платном промету обавља се у мањем броју банака; у преко пет банака обављено је 49,4% укупне вриједности и 49,2% укупног броја трансакција у платном промету у 2015. години.

Табела 2.4: Платни промет преко комерцијалних банака

	Међубанкарске трансакције	Промена у односу на претходну годину	Унутарбанкарске трансакције	Промена у односу на претходну годину	Укупно	Промена у односу на претходну годину
Број, у милионима						
2013	35,8	5,8%	58,2	-10,1%	94,0	-4,6%
2014	37,9	6,0%	59,7	2,6%	97,7	3,9%
2015	39,1	3,0%	63,2	5,8%	102,3	4,7%
Вриједност, у милијардама BAM						
2013	76,60	-6,0%	84,98	-5,5%	161,59	-5,8%
2014	87,86	14,7%	87,84	3,4%	175,70	8,7%
2015	85,11	-3,1%	99,69	13,5%	184,80	5,2%

Извор: ЦББиХ

Картично плаћање је забиљежило значајан пораст у односу на 2014. годину (табела 2.5), првенствено услед снажног пораста промета на POS терминалима (енгл. Point of sale;

мјесто продаје). И резидентни и нерезиденти су, у поређењу са 2014. годином, више користили картично плаћање роба и услуга на POS терминалима. Од укупног повећања промета на POS терминалима у односу на 2014. годину, 76,53 милиона BAM (59,5%) се односи на промет картицама издатим у БиХ. Иако је допринос порасту промета на POS терминалима картицама издатим у иностранству у односу на претходну годину мањи (52,08 милиона BAM), битно је истаћи да је плаћање роба и услуга у БиХ овом врстом картица забиљежило пораст од 23,21% у односу на 2014. годину (табела 2.6). Значајан пораст у односу на 2014. годину (44,8 милиона BAM или 19,27%) забиљежен је и у случају плаћања роба и услуга картицама издатим у БиХ на POS терминалима у иностранству. Слично је и с повећањем промета картицама на АТМ уређајима; највећим дијелом је повећање промета од 359,8 милиона BAM у односу на 2014. годину узроковано подизањем готовине картицама издатим у БиХ (71,12%), али се, у односу на претходну годину, биљежи значајано повећање подизања готовине страним картицама на банкоматима (енг. Automated teller machine, АТМ) у земљи (12,86%).

Tabela 2.5: Преглед промета картицама на АТМ и ПОС уређајима

	2011	2012	2013	2014	2015
POS, у милијардама BAM	1,71	1,70	2,27	1,83	1,96
Промјена у односу на претходну годину	9,3%	-0,7%	33,3%	-19,3%	7,0%
АТМ, у милијардама BAM	4,32	4,63	4,92	5,35	5,71
Промјена у односу на претходну годину	10,7%	7,2%	6,3%	8,7%	6,7%
Укупно, у милијардама BAM	6,03	6,33	7,18	7,18	7,66
Промјена у односу на претходну годину	10,3%	4,9%	13,5%	-0,1%	6,8%

Извор: ЦББиХ

Tabela 2.6: Реализоване вриједности по картицама на принципу резидентности

Година	Подизање готовине		Куповина роба и услуга на POS терминалима	Укупно
	Банкомати	POS терминали		
Реализоване вриједности иностраних картица у БиХ, у милионима BAM				
2011	560,6	74,7	186,0	821,2
2012	674,6	76,7	201,2	952,5
2013	969,0	85,6	324,4	1.379,0
2014	807,9	70,9	266,1	1.144,9
2015	911,9	61,3	327,8	1.300,9
Реализоване вриједности у иностранству картица издатих у БиХ, у милионима BAM				
2011	103,4	1,7	181,2	286,2
2012	116,1	1,6	216,9	334,6
2013	124,8	0,0	312,1	436,9
2014	140,5	1,7	232,6	374,9
2015	145,3	8,0	277,5	430,8

Извор: ЦББиХ

Традиционално најзаступљенији бренд картица у БиХ је Visa (табела 2.7). Највећи промет биљежи се на дебитним картицама, при чему је удио Visa дебитних картица у укупном промету на ATM и POS уређајима у 2015. години износио 49,84%.

Tabela 2.7: Заступљеност картица према брендovima

Година	Visa	Mastercard	American	BamCard	Diners	Остале	Укупно
2011	1.258.923	506.181	7.390	17.649	902	0	1.791.045
2012	1.275.925	541.389	7.390	13.418	804	95	1.839.021
2013	1.261.893	607.700	6.098	12.774	676	0	1.889.141
2014	1.268.252	645.879	6.570	11.200	453	0	1.932.354
2015	1.253.784	742.265	6.913	10.094	163	0	2.013.219

Извор: ЦББиХ

Пораст промета картицама у 2015. години дјелимично је последица и пораста броја инсталираних ATM и POS терминала. Од укупно 24.420 уређаја за картично плаћање и подизање готовине, 1.509 су били банкомати (+5,82% у односу на 2014. годину), 24.421 су POS терминали за трговину (+12,6% у односу на 2014. годину), 1.158 уређаја је POS терминал за готовину (-3,66% у односу на 2014. годину). И даље је присутан тренд раста броја корисника интернет банкарства или неке врсте електронског банкарства, посебно у сегменту становништва. У односу на 2014. годину, број корисника е-банкарства је

порастао за преко 100 хиљада клијената (47,39%) те је у 2015. годни свака шеста картица издата у БиХ била коришћена, између осталог, и за услуге е-банкарства.

ЦББиХ је доприносила финансијској стабилности кроз одржавање Централног регистра кредита (ЦРК), који су током 2015. године, на дневној основи, подацима ажурирале 29 пословних банака, 18 микрокредитних организација, 15 лизинг компанија и осталих институција. ЦРК-у се у току 2015. године приступало 2,75 милиона пута (+11,09% у односу на 2014. годину). Број приступних тачака регистру је знатно смањен у 2015. години (за 22,94% на број од 1.317), посебно због смањења приступних тачака у пословним банкама, које су са 1.114 приступних мјеста и даље далеко најзначајнији корисници информација похрањених у ЦРК.

У Јединственом регистру трансакционих рачуна (ЈРТР) на крају 2015. године били су похрањени подаци о 634.116 трансакционих рачуна, од чега 222.887 активних (+0,24% у односу на 2014. годину), 69.911 блокираних (+3,09% у односу на 2014. годину) и 341.318 угашених рачуна. ЈРТР се приступало са 1.265 приступних тачака које је користило: 27 банака, 19 микрокредитних организација, лизинг компанија и осигуравајућих кућа те 60 других институција. Организационе јединице ЦББиХ у протеклој години издале су укупно 9.878 извода (-12,27% у односу на 2014. годину) из ЈРТР и то: Главна јединица Сарајево 7.103; Главна банка Републике Српске Централне банке БиХ 870 и Главна јединица Мостар 1.905.

ЦББиХ је и у 2015. години вршила међународни клиринг плаћања између БиХ и србијанских банака. Кроз систем клириншког начина обрачуна међународних плаћања са Србијом пласирано је укупно 9.637 налога (+9,90% у односу на 2014. годину), чија је вриједност била 176,28 милиона евра (+34,51% у односу на 2014. годину). У систему плаћања између двију држава учествовале су четири банке из БиХ, од чега двије припадају истој банкарској групацији и на њих се односи највећи дио промета.

2.6. Улога фискалног агента

Улога ЦББиХ као фискалног агента БиХ по пословима сервисирања спољног дуга БиХ произлази из одредаба Закона о задуживању, дугу и гаранцијама БиХ, Закона о ЦББиХ, Закона о финансирању институција БиХ, Закона о систему индиректног опорезивања у БиХ и Закона о уплатама на јединствени рачун и расподјели прихода. Централна банка

је према одредбама Уговора о сервисирању спољног дуга БиХ надлежна за благовремено обезбјеђење страних валута за плаћање доспјелих обавеза; благовремено и тачно извршење плаћања на основу налога/инструкција Министарства; кореспонденцију са страним банкама и кредиторима и извјештавање Министарства о свим извршеним трансакцијама.

ЦББиХ је од 2002. године фискални агент за чланство и односе БиХ с ММФ-ом. Улога банке о овом питању регулисана је 2002. године Писмом намјере власти БиХ за други *стендбај аранжман*, Одлуком Савјета министара БиХ, Статутом (енгл. Articles of Agreement) ММФ-а и Меморандумом о разумијевању³⁷, који је потписан с Министарством финансија и трезора БиХ, ентитетским министарствима финансија и Управом за индиректно опорезивање.

Услуга коришћења електронског банкарства, омогућена депонентима од 2011. године с циљем унапређења и побољшања услуга банкарског и фискалног агента, пружана је и током 2015. године. Свакодневно се подузимају активности на унапређењу пословања у раду с депонентима, аутоматизовању процеса, међусобне комуникације, а све у циљу постизања што веће ефикасности у раду.

У складу са Статутом Свјетске банке, ЦББиХ је депозитар за чланице групе Свјетске банке: Међународну банку за обнову и развој (The International Bank for Reconstruction and Development, IBRD)), Удружење за међународни развој (The International Development Association, IDA) и Мултилатералну агенцију за гаранцију инвестирања (The Multilateral Investment Guarantee Agency, MIGA). По налогу наведених чланица, извршавају се финансијске трансакције на њиховим депозитним рачунима у ЦББиХ.

У складу са закљученим Уговором о обављању послова банкарског и фискалног агента између ЦББиХ и Управе за индиректно опорезивање БиХ (УИО), а на основу Закона о уплатама на јединствени рачун и расподјели прихода, током 2015. године настављено је вођење јединственог рачуна УИО за прикупљање прихода од индиректних пореза. По овом аранжману комерцијалне банке су на дневној основи трансферисале на рачун за евидентирање, држање и расподјелу прихода УИО код ЦББиХ све прикупљене приходе,

---

³⁷ Првобитно донесен 2002. године, а затим је ревидиран 2013. године.

а потом су се ти приходи по налогу УИО алоцирали на више рачуна по различитим намјенама у складу са законском регулативом и налогом УИО. На основу Закона о акцизама, у 2015. години је настављен процес прикупљања средстава уплаћених по основу цестарина на рачун УИО код ЦББиХ те распоред ових средстава по налогу УИО према ентитетима и Брчко дистрикту. Наведене трансакције се такође обављају свакодневно.

ЦББиХ је, у складу са закљученим уговорима, наставила дјеловати и као банкарски и фискални агент ентитетским агенцијама за банкарство, ентитетским регистрима хартија од вриједности и Брчко дистрикту. У складу с Уговором закљученим с Агенцијом за осигурање депозита БиХ, настављен је процес евиденције портфеља хартија од вриједности ове институције, којим према споразуму Агенције за осигурање депозита с иностраним портфељ менаџером, управља портфељ менаџер.

2.7. Прикупљање и креирање статистичких података

Компилација и објављивање статистике из надлежности ЦББиХ је у 2015. настављена у складу с планираним роковима и примјењујући важеће методологије и праксе из три подручја макроекономских статистика: статистика монетарног и финансијског сектора; статистика платног биланса и статистика владиних финансија и финансијских рачуна. Званичне статистике ЦББиХ су интегрални дио макроекономских статистика које се производе унутар статистичког система у БиХ.

Унутар сваког од ових статистичких подручја се проводи низ одвојених статистичких истраживања, који се стављају на располагање широкој јавности путем публикација, веб-странице и међународне дистрибуције статистичких података. Поштујући обавезу о примјени одговарајућих међународних методологија и стандарда компилације, ЦББиХ је кроз своје статистичке активности у могућности да произведе квалитетне и правовремене статистичке показатеље који су упоредиви с подацима из других економија. Корисници података укључују многобројне домаће владине институције, академску заједницу, пословну заједницу, међународне организације и укупну јавност у циљу праћења економских кретања у земљи и за планирање економских политика.

Прикупљање изворних података је врло сложено и заснива се на коришћењу расположивих административних података и директног прикупљања од извјештајних

јединица и прилагођавању расположивих службених статистичких података других статистичких институција у БиХ и иностранству. У циљу побољшања квалитете, с изворима података се континуирано обављају консултације и контроле улазних података, док се корисницима пружају појашњења и излази у сусрет новим захтјевима. Континуирано се ради на јачању сарадње у оквиру домаћег статистичког система у БиХ али и на међународном плану (Еуростат, ЕЦБ, BIS, земље региона).

У циљу подизања квалитета, проширивања статистика и усклађивања с међународним статистичким стандардима (првенствено методологијама и стандардима у ЕУ), подузете се бројне активности на имплементацији неколико програма техничке помоћи. У области платнобилансне статистике успјешно је реализован вишекориснички IPA 2012 пројекат везан за област статистике услуга с иностранством, а што је, поред осталог, укључило и мјерења услуга по земљама партнерима, доставу података према Еуростату на нивоу географске дистрибуције GEO6 те израду и верификацију релевантне методологије. Везано за статистику владиних финансија, настављен је рад на пројекту (финансиран од стране SECO) везан за идентификацију извора и припрему биланса стања сектора владе и јавног дуга, а на основу чега је успостављена и објављена статистика бруто владиног дуга (по дефиницији Споразума из Мастрихта) на кварталном периоду од 2000. године. Завршена је нова ИТ апликација (уз помоћ њемачког GIZ-а) за портфељ инвестиције, која ће омогућити да се портфељ инвестиције с иностранством статистички биљеже и извјештавају за потребе платног биланса, али и као самостална статистика, слиједећи међународне стандарде. Сарадња и координација с банкама и институцијама које извјештавају или требају извјештавати наставља се како би компилација у потпуности била заокружена. Започет је рад на новој статистичкој области – статистици финансијских рачуна, а у склопу IPA 2012 Twinning програма, а што ће се наставити и током 2016. Финансијски рачуни су интегрални дио статистике у ЕУ и њиховим развојем ће се добити потпуни увид у финансијску позицију (обавеза и потраживања) за све секторе домаће економије. У оквиру монетарне и финансијске статистике МФС, постојећи сетови података су допуњени с износима новоуговорених кредита и депозита, а што корисницима пружа додатне информације везано за статистику каматних стопа. У договору с банкама скраћени су и рокови извјештавања, тако да су сада мјесечни статистички подаци расположиви 5 – 7 дана раније него прије.

ЦББиХ је такође била укључена, с осталим статистичким институцијама, у компоненту везану за секторизацију економије (у склопу IPA 2012 Twinning програма), а с циљем прецизног дефинирања сектора у складу с ESA 2010. Прецизна секторизација институционалних јединица унутар економије је битан предуслов за друге статистичке активности, а планирано је да секторизација буде окончана током 2016. године.

Поред редовне дисеминације података, ЦББиХ је наставила да испуњава посебне статистичке захтјеве домаћих институција (Дирекција за економско планирање, Агенција за унапређење страних инвестиција БиХ, Дирекција за економске интеграције, Министарство финансија и трезора БиХ, Министарство за економске односе и регионалну сарадњу РС) и сталну размјену података с Агенцијом за статистику БиХ. У склопу међународних обавеза, ЦББиХ редовно доставља обимне сетове података, у складу с календаром објављивања, међународним институцијама (ММФ, Свјетска банка, ЕЦБ, EBRD, UNCTAD, Еуростат, BIS, Статистички одјел УН-а), а који након тога бивају публиковани на њиховим веб-страницама и у публикацијама.

2.8. Праћење системских ризика у финансијском систему

ЦББиХ врши функцију праћења финансијске стабилности која подразумева правовремено идентификовање рањивости у финансијском систему земље. Циљ дјеловања ЦББиХ у овом подручју је да се побољша разумијевање узрочно-последичних веза између финансијског система и макроекономског окружења, упозоре финансијске институције и други учесници на тржишту на постојеће ризике, покрене дијалог о ризицима и подуму корективне мјере којима ће се умањити последице материјализације ризика. Активности ЦББиХ на пољу праћења стабилности финансијског система обухватају и специјализовану комуникацију с релевантним домаћим и међународним институцијама, којом се осигурава континуитет процеса праћења системских ризика и комуницирање о ризицима по финансијску стабилност са широм јавношћу. Допринос очувању финансијске стабилности ЦББиХ даје у оквиру чланства у Сталном одбору за финансијску стабилност БиХ, који, поред гувернера ЦББиХ и директора агенција за банкарство чине и чланови Фискалног одбора и директор Агенције за осигурање депозита.

ЦББиХ извјештава ширу јавност о ризицима по финансијску стабилност кроз редовну годишњу публикацију, Извјештај о финансијској стабилности, који се од 2007. године

објављује на веб-страници ЦББиХ. Објављивањем Извјештаја о финансијској стабилности, ЦББиХ јавности жели указати на последице досадашњих макроекономских трендова и трендова у финансијском, првенствено банкарском сектору на ризике и искушења с којима ће се финансијски систем суочити у наредним периодима. Компилација и објављивање сета основних индикатора финансијског здравља према методологији ММФ-а такође је важан канал комуникације ЦББиХ са широм јавношћу. Индикатори финансијског здравља се објављују квартално на веб-страници ЦББиХ од половине 2009. године, а од септембра 2011. године и на веб-страници ММФ-а.

У 2015. години ЦББиХ је наставила активности на провођењу макроекономских тестова на стрес. Тестови на стрес се у ЦББиХ раде квартално и основни су алат за квантификацију ефеката системских ризика на банкарски систем. Детаљни резултати тестова на стрес се дијеле с агенцијама за банкарство, којима се доставља и Извјештај о резултатима тестова на стрес у којем се на дескриптиван начин презентирају системски ризици и будући трендови. О резултатима тестова на стрес, кроз одговарајућу форму Извјештаја о резултатима тестова на стрес, упознаје се и Стални одбор за финансијску стабилност. Агрегирани резултати тестова на стрес с подацима с краја године се објављују у Извјештају о финансијској стабилности.

Од осталих информација и извјештаја који су у функцији праћења стабилности финансијског система могу се издвојити информације за Стални одбор за финансијску стабилност (СОФС) и сет интерних стандардизованих или *ad hoc* информација које се у првом реду креирају за потребе ЦББиХ, али се могу подијелити и с другим релевантним институцијама. Информацијама према чланицама СОФС-а презентира се стање и постојећи ризици у банкарском сектору БиХ те утицаји системских ризика из реалног, фискалног и финансијског сектора и међународног окружења на банкарски сектор, чиме се осигурава размјена мишљења и обухватније сагледавање веза у економији. Информације интерног карактера служе као индикатори раног упозорења о настанку дисбаланса или јачању ризика у било којем сегменту економије.

Континуирана размјена информација, мишљења и искустава с другим релевантним домаћим и међународним институцијама и надоградња постојећих аналитичких капацитета ЦББиХ на пољу финансијске стабилности кроз едукацију и програме техничке помоћи осигурава усклађеност приступа анализирања системског ризика с

најбољим праксама и садашњим трендовима и правовремену идентификацију системских ризика.

ЦББиХ је у 2015. години наставила сарадњу с ЕЦБ-ом у циљу размјене информација и мишљења из области финансијске стабилности које доприносе бољем разумијевању системских ризика у региону и позиције БиХ у односу на друге земље. У току 2015. године ЦББиХ је учествовала у пројекту Свјетске банке под називом „Финансијски систем Западног Балкана у 2025.“ чији је циљ био подстицање релевантних институција задужених за доношење политика и регулацију финансијског тржишта да прошире хоризонте посматрања како би били спремнији за адекватну реакцију у будућности у погледу суочавања с изазовима и/или коришћења прилика.

Потписивањем Меморандума о усвајању Методологије за утврђивање листе системски важних банака у БиХ између ЦББиХ и агенција за банкарство, у јуну 2013. године, ЦББиХ је преузела обавезу ажурирања листе системски важних банака у БиХ, на годишњем нивоу. Листа системски важних банака се сачињава на основу података за крај године које агенције за банкарство достављају ЦББиХ те ванредно уколико се десе битне промјене у банкарском систему. Идентификацијом системски важних банака у земљи створена је могућност за коришћење различитог приступа приликом супервизије ових институција и приликом поступања по Свеобухватном плану дјеловања у кризним ситуацијама.

У 2015. години ЦББиХ је обављала послове координације дјелатности агенција за банкарство, а који се односе на активности ентитетских агенција за банкарство везано за супервизију банака, микрокредитних организација и друштава за лизинг и информисање о стању у овим институцијама. Послови координације укључивали су редовне састанке с представницима агенција за банкарство у складу са Законом о ЦББиХ и Меморандумом о принципима координације банкарске супервизије, сарадњи и размјени података и информација, што је резултирало успостављањем јаче координације и проширењем сарадње агенција с организационим дијеловима ЦББиХ. Информације о стању у банкарском сектору, микрокредитним организацијама и друштвима за лизинг размјењиване су квартално, а на састанцима координације су се разматрала питања која се односе на регулативу из области супервизије банака и о активностима ЦББиХ које могу допринијети квалитетнијој супервизији и анализи банкарског сектора. Континуирана сарадња остварена је и с Агенцијом за осигурање депозита БиХ,

Удружењем банака, Удружењем микрокредитног сектора и Удружењем сектора лизинг друштава.

ЦББиХ је у 2015. години била укључена у процес праћења активности на изради нових ентитетских закона о банкама који је радила радна група коју су успоставиле надлежне институције, а техничку асистенцију и помоћ за ове активности обезбједили су представници ММФ-а.

2.9.Сарадња с међународним институцијама и рејтинг агенцијама

Доношењем Стратешког плана за период 2016-2021, у амбијенту ишчекивања подношења апликације за чланство у Европској унији, ЦББиХ је потврдила јаку одређеност европској перспективи и јачању сарадње с ЕУ институцијама и централним банкама како би се унаприједило пословање у свим сегментима рада у складу с општеприхваћеним стандардима и најбољом праксом централних банака ЕУ. Кроз проактиван приступ изазовима и захтјевима ЕУ претприступног процеса, настављене су активности унапређења стручних, техничких и институционалних капацитета, с посебним акцентом на улагање у људске ресурсе и развој професионалних знања особља, укључујући специјализована усавршавања али и усавршавање особља из вјештина лидерства и преговарања. Истовремено, ЦББиХ је осигурала неопходну стабилност и позитиван континуитет пословања кроз аранжман валутног одбора. Европска комисија (ЕЦ), у свим извјештајима и оцјенама, наглашава подршку и одређеност монетарној политици валутног одбора, као фактору стабилности у изазовном спољном и домаћем окружењу.

ЦББиХ је током 2015. године наставила доприносити европском интеграцијском процесу БиХ кроз припрему информација, података и израду прилога за годишњи извјештај Европске комисије о напретку. Поред доприноса у областима из подручја монетарне политике, платног биланса, слободе кретања капитала и финансијског сектора, припремљени су посебни прилози по новој методологији ЕЦ за двије пилот-области у оквиру Европских стандарда: Финансијска контрола – Заштита евра од фалсификовања и Статистика.

Као једна од коауторских институција, ЦББиХ је учествовала у изради Програма економских реформи БиХ и у процесу консултација и дијалога с ЕЦ. У контексту нове

ЕУ иницијативе, која укључује и јачање економског управљања, ЦББиХ је присуствовала и састанку Савјета за економска и финансијска питања у оквиру годишњег дијалога о економским политикама. Циљ је припрема земље за испуњавање економских критеријума за улазак у ЕУ и боља комуникација и усклађивање економских политика и мјера које земља треба реализовати, укључујући и интеракцију монетарне и фискалне политике. Будући да Програм економских реформи у једном документу интегрише и мјере фискалне и монетарне политике и структурне мјере у склопу процјене Програма економских реформи одржани су и састанци с ЕЦБ-ом.

Континуирана имплементација ЕУ стандарда у пословању ЦББиХ се остварује властитим капацитетима, коришћењем интерних ресурса али и кроз приступ ЕУ IPA фондовима и контактима с Европском централном банком (ЕЦБ) и централним банкама евросистема. Билатерална и мултилатерална сарадња с другим централним банкама, затим подршка Владе Њемачке (Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit, GIZ), Владе Швајцарске (BCC-SECO) и директна сарадња с експертима Института у Женеви и Еуростата, кључне су за трансфер знања и креирање системске мреже контаката.

И у 2015. години, ЦББиХ је наставила успјешну сарадњу с GIZ-ом. Поред поменуте апликације за бољу обухватност статистичких података, окончана је реализација пројекта успостављања јединственог информационог система за управљање људским потенцијалима (енг. Human Resources Management Information System, HRMIS), који је званично пуштен у продукцију. HRMIS систем је замијенио постојеће MS Access базе и Oracle Workflow апликацију те је проширен и с додатним модулима за управљање људским потенцијалима којима су се аутоматизовали пословни процеси у ЦББиХ. У склопу Програма јачања јавних институција, прва фаза пројекта („Систем управљања квалитетом“) је завршена у планираном року и резултирала је Извјештајем о анализи стања процеса у ЦББиХ, који укључује низ препорука за побољшање. Друга фаза пројекта, „Имплементација система управљања квалитетом у складу са стандардима ISO 9001 и ISO 27001“ ће бити реализована током 2016. године, а главни очекивани резултати су јасно идентификовани, усклађени и међусобно повезани процеси институције, с јасно дефинисаним улогама и одговорностима. У склопу GIZ SPI Програма почете су и активности на пројекту Систем електронског управљања документима. Ова два нова

система управљања квалитетом пословања и управљања документима ће се користити на свим локацијама ЦББиХ.

Програм академске сарадње са Институтом за међународне студије (Graduate Institute of International Studies – GIIIS) из Женеви реализује се у склопу Програма билатералне помоћи и изградње капацитета централних банака на основу Споразума између Владе Швајцарске и ЦББиХ. У склопу овог вишегодишњег програма сарадње од 2014. до 2016. године, у 2015. години у ЦББиХ су одржане радионице према конкретним захтјевима и потребама Централне банке за унапређењем, које су прошли око четрдесет службеника. ЦББиХ је учествовала на III редовној годишњој конференцији у оквиру Програма билатералне помоћи и изградње капацитета централних банака одржаној у Женеви у октобру 2015. године. Поред тога, у истраживачком дијелу пројекта ЦББиХ је учествовала са истраживачким радом, чија израда је укључивала и похађање семестра на GIIIS у Женеви те је додатно пријавила још два истраживачка рада на којима су агнажована четири службеника ЦББиХ с темама од значаја за централно банкарство. Јачање капацитета кроз пренос знања кроз овај пројекат омогућиће јачање аналитичке функције ЦББиХ и адекватно праћење макроекономских трендова и веза међу сегментима економије.

У организацији ЦББиХ током 2015. године одржане су мисије међународних рејтинг агенција Standard & Poor's и Moody's Investors Services с релевантим међународним и домаћим институцијама у БиХ у циљу оцјене сувереног кредитног рејтинга БиХ. Политичка ситуација, буџет, сервисирање спољног дуга, односи с међународним финансијским институцијама и финансијски систем, биле су главне теме за разговор у оцјењивању кредитног рејтинга БиХ. У септембру 2015. године међународна рејтинг агенција Standard & Poor's потврдила је кредитни рејтинг Босни и Херцеговини и то „Б/са стабилним изгледима“, а међународна рејтинг агенција Moody's Investors Services није промијенила кредитни рејтинг Босни и Херцеговини, тако да Босна и Херцеговина код ове агенције од јула 2012. године има кредитни рејтинг „Б3/са стабилним изгледима“.

2.10. Процес интерне ревизије

Функцију интерне ревизије у ЦББиХ обавља Канцеларија главног интерног ревизора, организована као самостални организациони облик ЦББиХ. Активности Канцеларије у 2015. биле су усмјерене на извршавање дужности дефинисаних Законом о Централној

банци, реализацији послова и задатака утврђених Планом пословања Централне банке за 2015. годину, Стратешким планом интерне ревизије за период 2014-2017. и годишњим Планом интерне ревизије за 2015. годину. Регулаторни оквир за обављање функције интерне ревизије представљају: Закон о Централној банци, Правилник о интерној ревизији у Централној банци, Приручник о раду интерне ревизије у Централној банци, Међународни стандарди професионалног обављања интерне ревизије и кодекс професионалне праксе и етике.

Основни циљ рада Канцеларије је да својом активношћу доприноси унапређењу пословања Централне банке, остварењу формулисаних планова и постављених стратешких циљева, успостављању ефикасног система управљања ризицима, заштити имовине, осигурању досљедне примјене законских прописа и аката пословне политике ЦББиХ. Уважавајући наведене циљеве, Канцеларија континуирано ради на унапређењу техника и метода рада, на процјени ефикасности и ефективности система интерних контрола и на успостављању одређених процедура и инструмената за идентификацију, мјерење, праћење и контролу ризика којима је ЦББиХ изложена при обављању пословних активности. Процјена ризика врши се према Методологији процјене ризика у ЦББиХ, која дефинише оквир за идентификовање ризичних процеса и активности у ЦББиХ и успостављање адекватних мјера за активно управљање ризицима. Ревизија се проводи на начин и по поступцима дефинисаним Приручником о раду интерне ревизије који доноси главни интерни ревизор. Континуирано се прати законска и међународна професионална регулатива за област интерне ревизије и у складу с промјенама врши се усаглашавање наведеног приручника.

Поступајући по Плану интерне ревизије за 2015. годину и по налозима Управног одбора, извршене су ревизије одређених функција, пословних процеса и активности ЦББиХ, дајући приоритет процесима високог нивоа ризика, као што су: управљање девизним резервама; готовином; рачунима резерви комерцијалних банака; купопродајом домаће КМ валуте; функционалност и сигурност информационих и платних система; укупна информациона сигурност те функционисање система физичке и техничке заштите у објектима ЦББиХ. Кроз писане извјештаје о извршеним ревизијама, који се разматрају на састанцима Ревизорског комитета и усвајају на сједницама Управног одбора, даје се ревизорско мишљење у вези с оцјеном о ефикасности и функционалности система интерних контрола с приједлогом мјера за унапређење.

Континуирано се ради на професионалном усавршавању кадрова кроз разне видове обука из области интерне ревизије, примјене Међународних стандарда за професионално обављање интерне ревизије, Међународних рачуноводствених стандарда и Међународних стандарда финансијског извјештавања. Едукација се обавља преко професионалних међународних асоцијација и институција, професионалних асоцијација и удружења интерних ревизора, рачуновођа и ревизора на државном и регионалном нивоу.

2.11.   Остало

2.11.1.   Управљање људским ресурсима

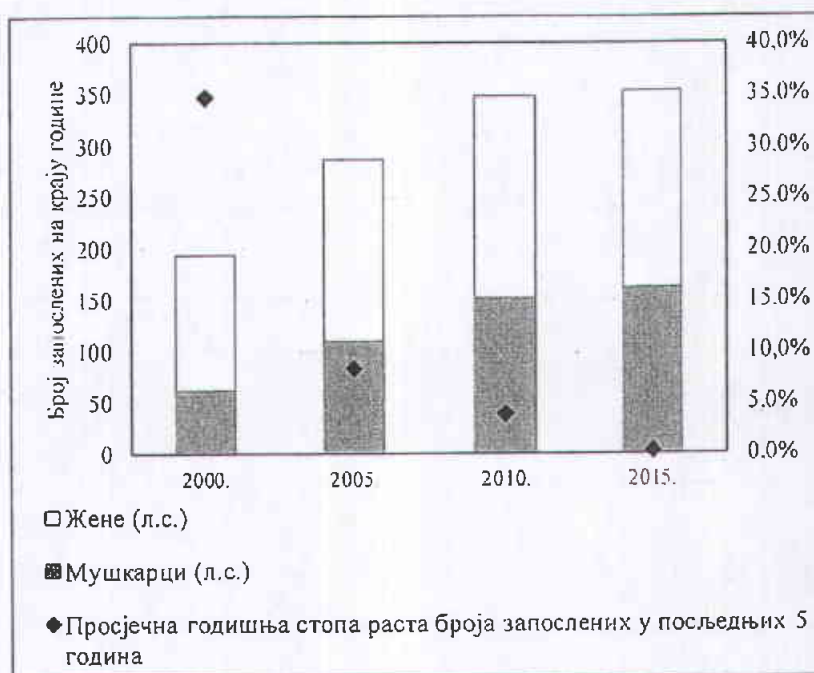
Највиши орган ЦББиХ је Управни одбор, који је надлежан за утврђивање монетарне политике и контролу њеног провођења, организацију и стратегију ЦББиХ у складу с овлашћењима утврђеним Законом. Управни одбор чине гувернер који предсједава Одбором и четири члана (табела 2.8). Управу Централне банке чине гувернер и три вицегувернера које је именовао гувернер уз одобрење Управног одбора. Задатак Управе је оперативно руковођење пословањем Централне банке. Сваки је вицегувернер непосредно одговоран за рад једног сектора Централне банке (видјети организациону схему ЦББиХ).

Tabela 2.8: Руководна структура ЦББиХ

Управни одбор ЦББиХ	до 10.08.2015. године:	од 11.08.2015. године:
	др Кемал Козарић, предсједавајући др Фикрет Чаушевић, члан др Миленко Крајишник, члан др Жељко Шаин, члан др Васиљ Жарковић, члан	др Сенад Софтић, предсједавајући мр Анкица Колобарић, члан др Кемал Козарић, члан мр Триво Маринковић, члан др Љубиша Владушић, члан
Управа ЦББиХ	до 10.08.2015. године:	од 11.08.2015. године:
	др Кемал Козарић, гувернер мр Ернадина Бајровић, вицегувернер др Радомир Божић, вицегувернер мр Анкица Колобарић, вицегувернер	др Сенад Софтић, гувернер
Канцеларија главног интерног ревизора	мр Едис Ковачевић, главни интерни ревизор Ангела Медић, замј. гл. интерног ревизора Јасмина Новалија, замј. гл. интерног ревизора Крстиња Тошовић, замј. гл. интерног ревизора	
Ревизорски комитет	до 31.08.2015. године:	од 01.09.2015. године:
	др Мила Гацић, члан Гордана Ковић, члан др Сеад Кресо, члан	др Мила Гацић, члан др Сеад Кресо, члан Радомир Репија, члан

На дан 31.12.2015. године у ЦББиХ је било запослено 354 службеника (графикон 2.20). Број запослених је у годинама непосредно након успостављања ЦББиХ растао доста брзо јер је растао и број функција које је ЦББиХ преузела. Умјерен раст запослених у периоду 2002-2010. омогућио је развој основних функција ЦББиХ кроз стратешки одабир профила кадрова који су били неопходни за даље унапређење ефикасности пословања. У периоду 2011-2015. године број успослених је готово непромијењен, што је дјелимично и посљедица политике рационалног коришћења расположивих ресурса. Графикон такође сугерише да се временом кориговала и иницијална полна неуједначеност у структури запослених. Од укупног броја службеника на крају 2015. године, 54,24% биле су жене, а 45,76% мушкарци, а просјечна старост службеника била је 45 година.

Графикон 2.20: Број запослених у ЦББиХ

Извор: ЦББиХ

Напомена: Просјечна годишња стопа раста броја запослених за 2010. је за период од оснивања.

Од укупног броја службеника, 75,42% били су с високом стручном спремом, а од тога осам доктора наука и 51 магистар. Интензивна едукација службеника у виду семинара (значајним дијелом семинари у ЦББиХ), конференција и предавања настављена је и у 2015. години. Током 2015. године на феријалну праксу примљено је 50 студента с економских факултета из цијеле БиХ. Студенти су на тај начин испунили своје обавезе али и стекли знање и увид у рад ове институције, што ће моћи искористити у даљем образовању.

2.11.2. Комуницирање с јавности и друштвено одговорно пословање

ЦББиХ је током 2015. године окончала реализацију пројекта едукације јавности, започету у 2014. години. Наиме, натписи у медијима у 2014. години су показали да већина становништва и даље није довољно информисана о томе шта су основни задаци и циљеви ЦББиХ, чиме се ствара погрешна слика у јавности, што може имати озбиљан утицај на репутацију ове институције. Покренуте су активности на интензивирању едукације опште и стручне јавности у проактивном смислу те је у складу с тим урађен

План стратешког комуницирања и едукације јавности. Пројекат едукације је реализован кроз 11 принтаних медија и портала, из оба бх. ентитета, покривајући све нивое популације. У оквиру пројекта, који је трајао годину дана, објављено је 155 текстова и девет специјалних прилога, у којима су обрађене основне функције и задаци ЦББиХ. Кроз текстове се настојало што једноставније јавности приближити улога ЦББиХ. Информисању јавности допринијели су и остали облици пласирања информација о раду ЦББиХ, које су, осим принтаних, објављивали и електронски медији.

У ЦББиХ је традиционално обиљежен 31. октобар, Свјетски дан штедње. Уприличен је забавно-едукативни час за основце којима је, кроз игру и презентацију о штедњи, пружена едукација о свијету финансија. И у 2015. години промовисали смо политику отворених врата, поготово кад је ријеч о финансијској едукацији младог становништва те су тако банку посјетили ученици средње школе из Маглаја.

У 2015. години покренута је и активност редизајна веб-странице ЦББиХ, с намјером да се модернизује веб-страница и усклади с тренутно важећим технологијама, што је у складу с управљањем репутацијом институције.

Централна банка је наставила с праксом стипендирања дјеце својих преминулих службеника а такође у 2015. години организована је редовна акција добровољног давања крви.

3. Финансијски извјештаји и Извјештај независног спољног ревизора

ФИНАНСИЈСКИ И ИЗВЈЕШТАЈ НЕЗАВИСНОГ СПОЉНОГ РЕВИЗОРА ПОСТАЈУ САСТАВНИ ДИО ГОДИШЊЕГ ИЗВЈЕШТАЈА ПО УСВАЈАЊУ У ПАРЛАМЕНТАРНОЈ СКУПШТИНИ БИХ.

4. Публикације и web-сервиси

Мјесечни економски преглед	Кратка информација о посљедњим трендовима у макроекономском окружењу, која се од маја 2013. године објављује на веб страници ЦББиХ. Публикација је до тада била интерна.
Билтен	Квартална публикација, обухвата податке монетарне и финансијске статистике, податке о платним трансакцијама, податке реалног сектора и податке платног биланса Босне и Херцеговине.
Годишњи извјештај	Публикација садржи извјештај о пословању ЦББиХ у току године и финансијски извјештај које ЦББиХ доставља Предсједништву БиХ и Парламентарној скупштини Босне и Херцеговине.
Извјештај о финансијској стабилности	Годишња публикација садржи оцјену ризика који произилазе из макроекономског окружења и трендова у финансијском систему, те процјену отпорности система на идентификоване ризике.
Специјалне теме истраживања	Повремена публикација која се објављује на веб страници ЦББиХ.
<p>WEB СТРАНИЦА www.cbbh.ba е-маил: contact@cbbh.ba pr@cbbh.ba</p> <p>TWITTER@CBVBIH</p>	<p>Отвореност и транспарентност дјеловања ЦББиХ сматра изузетно важним за вјеродостојност, јавну одговорност и повјерење које ужива међу становништвом и другим институцијама у БиХ и у међународним институцијама. На основу Правилника о раду ЦББиХ, ЦББиХ има обавезу да обавјештава јавност о свом раду давањем благовремених информација, објављивањем извјештаја, издавањем службених публикација, одржавањем конференција за штампу.</p> <p>Web страница ЦББиХ постоји од 1998. Садржи основне податке о ЦББиХ, Закон о ЦББиХ, презентира новчанице и кованице Босне и Херцеговине, те нумизматичка издања ЦББиХ; на страници се такође може наћи велики број публикација и статистичких података (годишњи извјештаји, мјесечни биланси стања, квартални билтени, извјештај о финансијској стабилности, платни биланс БиХ, платни промет...), те списак свих комерцијалних банака у БиХ. Публикације и статистички подаци се објављују у општеприхваћеним форматима DOC, XLS i PDF. На страници се такође објављује курсна листа која се мијења једном дневно, те остале релевантне новости и саопштења за јавност.</p> <p>Материјал се објављује на босанском, хрватском, српском и енглеском језику.</p> <p>У 2013. години ЦББиХ је, ради повећања отворености и транспарентности те досезања што ширих друштвених слојева, покренула службени профил на друштвеној мрежи Twitter. Путем тог профила објављују се подаци који се иначе објављују на веб страници банке www.cbbh.ba, као и додатне информације и подаци за које постоји процјена да су релевантни.</p> <p>Начин комуникације прилагођен је циљаној јавности.</p>

5. СТАТИСТИЧКЕ ТАБЕЛЕ

- T01: Главни економски индикатори
- T02: Бруто домаћи производ БиХ
- T03: Индекс индустријске производње
- T04: Индекс потрошачких цијена за БиХ (CPI)
- T05: Просјечне бруто и нето плате и пензије
- T06: Монетарни агрегати
- T07: Монетарни преглед
- T08: Биланс стања ЦББиХ
- T09: Консолидовани биланс комерцијалних банака у БиХ
- T10a: Каматне стопе на кредите становништву
- T10b: Каматне стопе на кредите нефинансијским предузећима
- T10c: Каматне стопе на депозите становништва и нефинансијских предузећа
- T11: Укупни депозити и кредити комерцијалних банака
- T12: Секторска структура преносивих депозита код комерцијалних банака
- T13: Секторска структура осталих депозита код комерцијалних банака
- T14: Секторска структура краткорочних кредита комерцијалних банака
- T15: Секторска структура дугорочних кредита комерцијалних банака
- T16: Куповина и продаја КМ
- T17: Просјечне обавезне резерве
- T18: Трансакције у платном промету
- T19: Платни биланс БиХ
- T20: Текући и капитални рачун
- T21: Финансијски рачун
- T22: Сервисирање вањског дуга
- T23: Вањски дуг опште владе БиХ по кредиторима
- T24: Девизне резерве ЦББиХ
- T25: Вањскотрговинска размјена БиХ
- T26: Извоз робе по земљама дестинације
- T27: Увоз робе по земљама поријекла
- T28: Структура увоза и извоза робе по производима
- T29: Преглед просјечних средњих курсева КМ
- T30: Владине финансије БиХ - јединице сектора владе
- T31: Владине финансије БиХ - структура консолидованих прихода и расхода
- T32: Владине финансије ФБиХ - јединице сектора владе
- T33: Владине финансије РС - јединице сектора владе
- T34: Токови директних страних улагања у БиХ класификовани према земљи страног улагача
- T35a: Токови директних страних улагања у БиХ класификовани према дјелатностима
- T35b: Токови директних страних инвестиција у БиХ према NACE Rev 2 класификацији дјелатности
- T36: Међународна инвестициона позиција
- T37: Реални и номинални ефективни курс КМ
- T38: Готовина изван монетарних власти и банака

Биљешка уз табеле 6, 7, 9, 11,12, 13, 14 и 15

Ревидирани подаци за период јануар 2006. – новембар 2015. године су базирани на активном подбилансу банака с већинским државним капиталом из Федерације БиХ, при чему је искључен пасивни подбиланс. Кроз ову допуну статистике корисницима се пружа већа аналитичка корисност података и објективни показатељи о тренутном пословању банака у БиХ. Пасивни подбиланс садржи обавезе по иностраним кредитима и старој девизној штедњи грађана до 31. марта 1992. године, и не одсликава актуелно пословање банке, те ће овај подбиланс у процесу приватизације преузети Министарство финансија ФБиХ у складу са Законом о полетном билансу банака и Законом о приватизацији, као што је урађено за претходно приватизоване банке. Извршена ревизија је у највећој мјери утицала на смањење кредита јавним предузећима у иностраној валути, смањење стране пасиве, на смањење осталих ставки активе и пасиве по основу старе девизне штедње, а у знатно мањим износима на ставке кредита владиним јединицама, фиксну активу, депозите нерезидената, дивиденде и капитал. Подаци о „пунном“ билансу, с укљученим пасивним подбилансом, корисницима су још увијек доступни на: http://statistics.ebbh.ba:4444/Panorama/novaview/SimpleLogin_bs.aspx

У новембру 2014. године, двије банке су извршиле продају и пренос дијела кредитног портфолија што је за ефекат имало повећање резерви код монетарних власти у укупном износу од 64 милиона КМ и смањења слиједећих ставки: потраживања од приватних предузећа за 260 милиона КМ, стране пасиве за 101 милион КМ и осталих ставки (нето) за 95 милиона КМ.

Ревидирана серија података за периоде: јануар 2008 - март 2009. и децембар 2011 – август 2012. због рекласификације финансијских инструмената код једне банке из Федерације БиХ.

Због примјене Међународних рачуноводствених стандарда (МРС) и Међународних стандарда у финансијским извјештајима банака Федерације БиХ и преноса новчаних токова у децембарским подацима за 2011. дошло је до следећих промјена, на страни активе: смањења кредита за 155 милиона КМ, повећања остале активе за 10 милиона КМ, на страни пасиве: смањења обавеза према нерезидентима у износу од 624 милиона КМ, повећања резервисања за кредитне губитке за 472 милиона КМ и повећања остале пасиве за седам милиона КМ.

По налогу Агенције за банкарство ФБиХ у јуну 2010. једна банка је извршила прекњижавање око 300 милиона КМ потраживања по основу вриједносних папира од домаћих институционалних сектора на потраживања од нерезидената. У децембру 2010. иста банка је извршила ретроактивно ову исправку у одговарајућим износима за период од августа 2009, када је грешка настала, до маја 2010. Наведена исправка се одразила на пораст стране активе и пад осталих ставки нето.

Једна банка из Федерације БиХ извршила је рекласификацију финансијских инструмената у оквиру стране активе за период јануар - август 2010. у износу од око 40 милиона КМ. Потраживања од нерезидената по основу кредита рекласификована су у потраживања од нерезидената по основу вриједносних папира, што се одразило на промјене унутар краткорочне и дугорочне стране активе.

По налогу Агенције за банкарство Републике Српске, једна банка је извршила рекласификацију финансијских инструмената на страни пасиве за период септембар 2008. - новембар 2010. тј. смањење орочених и штедних депозита небанкарских финансијских институција и сектора владе, а повећање кредита од наведених сектора, респективно у одговарајућим износима, по мјесецима, у распону 50 - 150 милиона КМ.

У складу с новом регулативом Агенције за банкарство РС-а, објављеној у Сл. гласнику РС бр. 136/10, којом је прописан нови начин књиговодственог евидентирања потраживања класификованих у категорију Е, обрачуна и књиговодственог евидентирања камате по неквалитетној активи, те обрачуна општих и посебних резервисања, банке из РС-а су у подацима за децембар 2010. извршиле примјену наведене регулативе преносом наведених позиција из ванбилансне евиденције у биланс. Исправка се одразила на страни активе, на пораст кредита у износу од 144 милиона КМ, пораст доспјелих камата у износу од 36 милиона КМ, а на страни пасиве на пораст резервисања за кредитне губитке у износу од 180 милиона КМ у оквиру рачуна капитала.

Т01 Главни економски индикатори

	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.
Номинални БДП БиХ, (у милионима КМ) ¹⁾ текуће цијене	25.504	24.780	25.346	26.210	26.193	26.743	27.204	28.148
Годишњи раст реалног БДП-а (у%) ¹⁾	5,5	-2,9	0,8	0,9	-0,9	2,4	1,1	2,8
Стопа раста индекса потрошачних цијена (CPI) у БиХ ²⁾	у процентима							
Просјечна годишња стопа раста CPI	7,4	-0,4	2,1	3,2	2,1	-0,1	-0,9	-1,0
Годишња стопа раста CPI за децембар	3,8	0,0	3,1	3,1	1,8	-1,2	-0,4	-1,2
Буџет опште владе ³⁾	у процентима БДП-а							
Приходи	42,8	41,7	42,9	43,3	43,8	42,6	43,9	...
Расходи ⁴⁾	44,9	46,1	45,3	44,6	45,8	44,8	45,9	...
Салдо	-2,1	-4,3	-2,4	-1,2	-2,0	-2,1	-2,0	...
Новиц и кредит	у процентима БДП-а							
Новиц у ширем савиству (M2)	48,8	51,3	53,8	55,0	56,9	60,2	63,2	66,2
Кредити нефинансијском сектору	54,4	53,8	54,1	54,5	56,1	56,6	56,3	55,9
Платни биланс								
Бруто девизне резерве								
У милионима КМ	6.296	6.212	6.458	6.424	6.509	7.068	7.826	8.606
У милионима USD	4.710	4.416	4.372	4.569	4.274	4.797	5.309	4.883
У мјесецима увоза робе и услуга	5,0	6,2	6,0	5,3	5,3	5,9	6,1	6,8
Салдо текућег рачуна								
У милионима КМ	-3.515	-1.388	-1.531	-2.483	-2.266	-1.417	-2.036	-1.389
У милионима USD	-2.630	-1.129	-1.037	-1.766	-1.488	-962	-1.391	-901
У процентима БДП-а	-13,8	-6,4	-6,0	-9,5	-8,7	-5,3	-7,5	-5,0
Салдо робе размјене								
У милионима КМ	-10.472	-7.632	-7.426	-8.080	-8.002	-7.316	-8.103	-7.451
У милионима USD	-7.834	-5.425	-5.028	-5.747	-5.255	-4.965	-5.497	-4.227
У процентима БДП-а	-41,1	-30,8	-29,3	-30,8	-30,5	-27,4	-29,7	-26,5
Спољни дуг сектора владе ⁵⁾								
У милионима КМ	4.240	5.236	6.291	6.663	7.212	7.563	8.442	8.691
У милионима USD	3.056	3.839	4.272	4.408	4.861	5.330	5.249	4.855
У процентима БДП-а	16,6	21,1	24,8	25,4	27,5	28,3	30,9	30,9
Сервисирање спољног дуга сектора владе ⁶⁾								
У милионима КМ	230	246	301	340	413	685	761	581
У милионима USD	172	175	204	242	271	465	516	330
У процентима извоза робе и услуга	3,4	4,0	4,0	4,0	4,9	7,6	8,2	5,9

Напомена:

1) Извор: Агенција за статистику БиХ, "Бруто домаћи производ за БиХ 2014. Производни приступ "први резултат", јуни 2015. ЛБЕ 01 "Бруто домаћи производ према производном, доходовном и расходном приступу, 2005-2014. године, 2015.

2) Извор: Агенција за статистику БиХ

3) Извор: ГФС, Централна банка БиХ

4) Расходи укључују и нето мињску ставику средстава

5) Извор: Министарство финансија и трезора БиХ

6) Подаци ревидирани од 2009. године у складу с примљеним извјештајем од Министарства финансија и трезора БиХ од 18.03.2016. и укључују кредит ЛП Путњи РС и директан дуг Бироу Дистрикта.

T02: Бруто домаћи производ Босне и Херцеговине (текуће цијене)

	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015*
Номинални БДП (у милионима КМ)	25.304	24.780	25.346	26.210	26.193	26.743	27.304	28.148
Номинални БДП (у милионима USD)	19.080	17.614	17.162	18.640	17.202	18.148	18.524	19.970
БДП по становнику БиХ (у КМ)	6.638	6.448	6.595	6.825	6.828	6.979	7.135	7.355
БДП по становнику БиХ (у USD)	4.966	4.584	4.466	4.854	4.484	4.736	4.840	4.173
Годишњи раст реалног БДП (у%)	5,5	-2,9	0,8	0,9	-0,9	2,4	1,05	2,77
Број становника (у хиљадама)1)	3.842	3.843	3.843	3.840	3.836	3.832	3.827	3.827
Просјечни годишњи курс BAM/USD	1,336600	1,406800	1,476900	1,406117	1,522700	1,473557	1,474019	1,762605

Извор: Агенција за статистику БиХ, "Бруто домаћи производ - производни приступ, први подаци", јули 2015 и ТБ 01 "Бруто домаћи производ према производном, доходном и расходном приступу, 20005-2014. година, 2015. Податак о просјечном годишњем курсу BAM/USD извор је ЦББиХ.
1) Број становника за 2014. годину је процијењен на начин да је број за 2013. годину коригован за природни прираштај за првих десет мјесеци 2014. године.

Извор: Агенција за статистику БиХ, Саопштење "Демографија", децембар 2014.

* БДП је процијењен ЦББиХ, која се користи као прелиминарни податак, до објављивања званичног БДП-а од стране Агенције за статистику БиХ.

T03. Индекс индустријске производње

Година	Мјесец	Мјесец / исти мјесец претходне године			Период / исти период претходне године		
		ФБиХ	РС	БиХ	ФБиХ	РС	БиХ
1998.	12.	115,4	115,5	...	123,8	123,0	...
1999.	12.	109,1	92,7	...	110,6	101,6	...
2000.	12.	105,7	103,5	...	108,8	105,6	...
2001.	12.	107,4	74,6	...	112,2	87,1	...
2002.	12.	113,9	119,4	...	109,2	97,5	...
2003.	12.	107,8	100,9	...	104,8	105,7	...
2004.	12.	109,0	113,9	...	113,2	109,7	...
2005.	12.	105,1	112,9	...	106,1	119,8	...
2006.	12.	106,7	128,5	...	110,4	119,1	...
2007.	12.	98,4	102,0	...	108,6	101,4	106,6
2008.	12.	109,4	199,6	...	107,9	116,8	107,3
2009.	12.	90,1	121,0	95,5	88,4	119,0	96,7
2010.	12.	112,7	114,1	108,7	104,2	105,0	101,6
2011.	12.	93,6	93,9	100,4	102,5	104,7	105,6
2012.	12.	99,6	98,5	95,2	95,7	95,8	94,8
2013.	12.	107,7	104,7	107,0	107,4	104,1	106,4
2014.	12.	97,9	99,8	98,7	100,1	100,6	100,2
2015.	12.	101,7	99,5	101,7	102,2	103,0	...
2015.	01.	99,3	99,0	99,0	99,3	99,0	99,0
	02.	95,8	108,6	99,7	97,5	103,8	99,3
	03.	99,4	105,1	101,6	98,2	104,3	100,1
	04.	101,9	100,8	102,0	99,1	103,3	100,6
	05.	109,0	109,7	109,9	101,0	104,6	102,4
	06.	102,0	106,3	104,3	101,1	105,0	102,7
	07.	102,0	101,6	102,4	101,3	104,4	102,6
	08.	105,6	111,1	108,0	101,8	105,2	103,3
	09.	102,3	96,3	101,1	101,9	104,1	103,0
	10.	103,8	99,0	103,3	102,1	103,5	103,0
	11.	104,2	102,3	104,8	102,3	103,4	103,2
	12.	101,7	99,5	101,7	102,2	103,0	103,1

Извор: Агенција за статистику БиХ, Федерални завод за статистику ФБиХ и Републички завод за статистику РС.

Билешка: Индекс индустријске производње за период / исти период претходне године у децембру представља годишњи индекс у односу на претходну годину.

T04: Индекс потрошачких цијена за БиХ (CPI)

Година	Мјесец	Мјесец/претходни мјесец текуће године	Мјесец/исти мјесец претходне године	Период/исти период претходне године
1998.	12.	...	121,2	113,3
1999.	12.	...	103,3	103,7
2000.	12.	...	107,5	104,8
2001.	12.	...	100,9	103,1
2002.	12.	...	100,2	100,4
2003.	12.	...	100,6	100,6
2004.	12.	...	100,5	100,4
2005.	12.	...	104,3	103,8
2006.	12.	...	104,6	106,1
2007.	12.	...	104,9	101,5
2008.	12.	...	103,8	107,4
2009.	12.	...	100,0	99,6
2010.	12.	...	103,1	102,1
2011.	12.	...	103,1	103,7
2012.	12.	...	101,8	102,1
2013.	12.	...	98,8	99,9
2014.	12.	...	99,6	99,1
2015.	12.	...	98,8	99,0
2015.	01.	99,7	99,1	99,1
	02.	100,2	99,3	99,2
	03.	100,5	99,8	99,4
	04.	99,5	99,6	99,4
	05.	100,0	99,6	99,5
	06.	99,7	99,5	99,4
	07.	99,1	98,9	99,4
	08.	100,0	98,9	99,3
	09.	99,9	98,2	99,2
	10.	100,4	98,2	99,1
	11.	99,8	98,1	99,0
	12.	99,9	98,8	99,0

Извор: Агенција за статистику БиХ од 2006, а до 2006. Федерални завод за статистику ФБиХ и Републички завод за статистику РС.

Биљешка: До 2006. приказан је индекс цијена на мало на нивоу БиХ и израчунат је као пондерисани просјек мјесечних индекса цијена ентитета, гдје пондер представља учешће ентитета у БДП-у (види напомену T01). За 2006. и даље приказан је индекс потрошачких цијена.

Индекс цијена за период/исти период претходне године у децембру представља годишњи индекс у односу на претходну годину.

Т05: Просјечне бруто и нето плате и пензије - у КМ -

Година	Мјесец	Бруто плате				Нето плате				Пензије		
		ФБХ	РС	Брчко	БХ	ФБХ	РС	Брчко	БХ	ФБХ	РС	Брчко
1998.		507	258	...	454	329	172	...	296	153	...	...
1999.		551	314	...	503	374	216	...	343	174	87	...
2000.		607	387	...	539	413	277	...	372	176	115	...
2001.		652	444	792	598	443	309	504	409	170	105	...
2002.		710	528	1031	660	483	347	676	446	189	120	138
2003.		771	576	1057	717	524	379	695	484	192	133	148
2004.		785	643	1076	748	533	423	707	505	203	166	169
2005.		820	707	1050	798	558	465	676	538	221	190	188
2006.		887	793	1048	869	603	521	674	586	238	215	208
2007.		974	875	1088	935	662	585	684	645	284	230	243
2008.		1105	1132	1139	1113	751	755	730	752	340	309	310
2009.		1204	1204	1194	1204	792	788	769	790	346	335	326
2010.		1223	1199	1234	1217	804	784	797	798	341	321	316
2011.		1248	1326	1262	1271	819	809	800	816	349	321	319
2012.		1266	1349	1271	1290	830	818	819	826	351	312	311
2013.		1275	1333	1266	1291	835	808	817	827	348	318	310
2014.		1272	1334	1265	1183	833	825	814	830	367	333	323
2015.		1269	1339	1275	1289	830	831	821	830	368	343	327
2015.	01.	1275	1309	1277	1284	834	812	824	828	367	343	327
	02.	1244	1344	1255	1271	815	834	811	820	373	343	329
	03.	1274	1340	1258	1293	834	831	807	832	372	343	330
	04.	1272	1346	1275	1294	833	835	822	833	370	343	328
	05.	1266	1341	1277	1288	829	832	821	830	369	343	328
	06.	1269	1360	1264	1295	831	843	816	834	368	342	327
	07.	1284	1343	1262	1301	840	834	813	838	368	342	328
	08.	1257	1345	1271	1283	823	834	819	826	367	342	327
	09.	1261	1345	1284	1286	826	834	826	828	367	343	327
	10.	1263	1326	1297	1282	827	824	831	826	367	343	327
	11.	1264	1328	1289	1283	827	824	823	826	366	342	326
	12.	1295	1340	1294	1309	846	834	836	842	366	342	326

Извор: Агенција за статистику БХ, Федерални завод за статистику ФБХ, Републички завод за статистику РС и Статистички биро Брчко дистрикта.
Билешка: Од 1. 1. 2006. у бруто и нето плате на шиноу БХ укључене су и плате Брчко дистрикта.

Година	Мјесец	Готовица		Депозити		Готовица		Депозити		Преносиви		Депозити		Преносиви		Депозити		Преносиви		М1	QM	M2
		изац	монетарних	изац	монетарних	банак код	монетарних	банак код	монетарних	банак код	монетарних	банак код	монетарних	банак код	монетарних	банак код	монетарних	банак код	монетарних			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	
2006.	12	2.154,2	2.891,9	10,5	1.978,3	2.761,4	1.365,4	691,3	3.105,4	5.056,6	4.739,8	5.162,0	9.901,8									
2007.	12	2.439,7	3.777,1	12,2	2.185,3	3.546,6	1.726,5	833,8	3.661,1	6.229,0	5.731,9	6.221,3	11.953,2									
2008.	12	2.552,4	3.144,2	7,4	2.302,4	3.388,8	1.776,2	1.107,2	3.864,7	5.704,0	5.691,2	6.748,1	12.439,3									
2009.	12	2.267,7	3.375,1	6,0	2.009,5	3.536,3	1.844,3	1.078,0	4.241,0	5.648,9	5.545,8	7.163,3	12.709,1									
2010.	12	2.497,5	3.393,5	8,7	2.210,8	3.689,2	1.991,0	1.209,8	4.526,4	5.899,7	5.900,0	7.727,2	13.627,1									
2011.	12	2.645,1	3.192,8	11,1	2.366,4	3.819,0	2.285,7	1.100,1	4.846,1	5.848,9	6.185,5	8.231,9	14.417,4									
2012.	12	2.747,5	3.040,6	13,5	2.414,3	3.728,4	2.672,7	1.052,9	5.041,4	5.801,7	6.142,7	8.767,0	14.907,7									
2013.	12	2.909,9	3.475,3	15,9	2.542,3	3.006,3	3.006,3	1.189,3	5.202,4	6.401,0	6.695,6	9.398,0	16.093,6									
2014.	12	3.210,5	3.751,1	38,3	2.814,0	4.496,4	3.377,3	1.301,2	5.280,0	6.999,9	7.310,4	9.958,5	17.268,9									
2015.	12	3.499,5	4.063,5	51,7	3.055,3	5.125,6	3.562,6	1.360,4	5.543,3	7.614,7	8.180,9	10.466,3	18.647,2									
2015.	01.	3.200,8	3.634,5	10,5	2.820,9	4.404,7	3.172,2	1.326,7	5.307,4	6.845,8	7.225,5	10.006,2	17.231,7									
2015.	02.	3.217,9	3.598,7	19,0	2.843,4	4.419,5	3.411,0	1.279,4	5.357,1	6.835,5	7.253,8	10.047,5	17.301,3									
2015.	03.	3.228,1	3.572,6	7,6	2.827,4	4.472,5	3.395,5	1.293,1	5.380,6	6.808,3	7.249,8	10.069,4	17.319,3									
2015.	04.	3.270,7	3.694,6	4,1	2.885,6	4.487,5	3.397,7	1.343,5	5.401,1	6.969,4	7.373,1	10.142,3	17.515,4									
2015.	05.	3.274,8	3.793,2	3,4	2.893,6	4.619,2	3.409,4	1.333,4	5.431,6	7.071,4	7.512,8	10.194,5	17.707,3									
2015.	06.	3.310,8	3.642,4	4,2	2.874,0	4.557,8	3.445,6	1.385,5	5.469,9	6.957,4	7.431,7	10.301,0	17.732,8									
2015.	07.	3.455,9	3.740,4	15,8	3.025,1	4.648,1	3.418,1	1.340,7	5.526,6	7.211,4	7.673,2	10.285,4	17.958,6									
2015.	08.	3.498,3	3.915,8	16,5	3.033,6	4.803,6	3.481,3	1.348,0	5.539,6	7.430,6	7.837,2	10.368,9	18.206,1									
2015.	09.	3.496,4	3.737,8	28,7	3.019,9	4.851,4	3.506,5	1.401,7	5.516,4	7.262,9	7.871,3	10.424,7	18.295,9									
2015.	10.	3.449,3	3.998,4	35,6	3.005,2	4.956,0	3.525,9	1.391,5	5.549,7	7.483,3	7.961,2	10.467,1	18.428,3									
2015.	11.	3.434,5	4.129,1	40,9	2.966,0	5.017,7	3.517,9	1.414,5	5.552,6	7.604,4	7.983,8	10.484,9	18.468,7									
2015.	12.	3.499,5	4.063,5	51,7	3.055,3	5.125,6	3.562,6	1.360,4	5.543,3	7.614,7	8.180,9	10.466,3	18.647,2									

Конечные подгруппы не имеют 2615. године.

Монетарні податки у складі св методологією ММФ-а (Пріручник за монетарну і фінансову статистику, 2000) од 1 січня 2006. годині

Билансира. Готовишан монетарних власти је преузео из Биланса стана ШБвХ и представља готов новач канан Централне банке (монетарних власти). Депозити комерцијалних банака представљају средства комерцијалних банака на рачунима код ШБвХ. Преносива депозити других домаћих сектора код монетарних власти представљају депозите других домаћих сектора (осим депозита централне банке). Централни банкар представља институције БвХ, алине ентитети, ентитетске фондове социјалне сигурности/заштеде и депозите централне банке. Фондови социјалне сигурности/заштеде су депозити централне банке (за Федерације БвХ, Фонд за запосленице Федерације БвХ, Фонд за запосленице Федерације БвХ, а за Републику Сирезе. Фонд пензионисано-новачног осигурања РС, Фонд здравства РС, Фонд за запосленице РС, Фонд за једну заштиту РС) специфично су на ниво централне банке. Готовишан на нивоу банке је преузео из Биланса стана ШБвХ (табела 8) и представља готов новач у општинском сектору (монетарних власти) и готов новач канан комерцијалних банака. Преносив на нивоу трансформисани депозити у домаћу валуту су преузео из Монетарног прегледа (табела 7) и представљају депозите нецентралне банке (депозите кантона и општина), депозите јавних и приватних предузећа, осталих финансијских институција и депозите осталих финансијских сектора (становништва, непрофитних институција и осталих неинвестиционих сектора). Остали депозити у домаћу валуту, преносиви и остали депозити у инострану валуту су преузео из Монетарног прегледа (табела 7), и представљају депозите нецентралне банке (депозите кантона и општина), депозите јавних и приватних предузећа, осталих финансијских институција и депозите осталих домаћих сектора (становништва, непрофитних институција и осталих неинвестиционих сектора). Јер резерви новач (примарни новач или монетарна база) је у сопственом поседу централне банке, а чине та готов новач канан монетарних власти, депозити комерцијалних банака и депозити осталих домаћих сектора (осим централне банке) представљају депозите монетарних власти. Према националној дефиницији, новачу меу чине сав преносиви и остали депозити домаћих небанкарских, и невалутирних сектора, као и сектора локалне владе у домаћој и иностраној валути. Депозити ентитетских фондова социјалне сигурности/заштеде прикључени су централној валути на ентитетском нивоу и у томе укључени из Новачке масе или Монетарних агрегата. Монетарни агрегат М1 чине готовишан канан банке и преносива депозити у домаћу валуту свих домаћих сектора (осим депозита депозитне банке). Монетарни агрегат QM је дефинисан као готовишан новач у Монетарном прегледу (табела 7) и обухвата остале депозите у домаћу валуту, преносиве и остале депозите у инострану валуту свих домаћих сектора (осим депозита централне банке). Новачу меу М2 чине монетарни агрегати, новач М1 канан-новач QM.

Т07. Монетарни преглед

на крају периода, у милионима КМ

на крају периода, у милионима KM

Година	Мјесец	АКТИВА										Укупно
		Нето страна актива			Домаћи кредити							
		Страна актива		Страна пасива	Потраживања од централне владе (нето)	Потраживања од општина и општина	Потраживања од нефинансијск их јавних предузећа	Потраживања од нефинансијск их приватних предузећа	Потраживања од осталих финансијских институција	Потраживања од осталих домаћих сектора		
1	2	3	4	5 = 3-4	6	7	8	9	10	11	12 = 6+...+11	13 = 5+12
2006.	12	7.835,7	-3.696,4	4.139,3	-971,9	62,3	348,3	4.086,1	89,4	4.450,8	7.965,0	12.104,3
2007.	12	10.285,0	-4.818,5	5.466,5	-2.378,4	96,1	271,3	5.315,7	159,6	5.793,5	9.257,9	14.724,4
2008.	12	9.429,7	-6.090,0	3.429,7	-1.655,8	148,3	256,4	6.751,6	168,2	6.804,5	12.474,1	15.903,8
2009.	12	9.430,9	-5.386,9	4.043,9	-1.294,0	195,6	268,2	6.682,5	103,0	6.411,3	12.365,8	16.409,8
2010.	12	9.300,8	-4.397,0	4.903,8	-996,0	270,8	351,3	6.965,5	80,2	6.424,3	13.095,3	17.995,1
2011.	12	9.175,9	-3.779,7	5.396,2	-440,3	323,1	360,2	7.166,9	94,0	6.770,1	14.274,0	19.670,2
2012.	12	9.044,2	-3.539,7	5.484,4	-182,6	386,3	390,9	7.473,1	73,7	6.874,8	15.015,8	20.500,2
2013.	12	9.733,5	-3.330,9	6.402,6	-19,1	422,5	451,6	7.556,4	67,4	7.133,6	15.612,5	22.015,1
2014.	12	10.479,7	-2.961,1	7.518,6	71,0	509,1	443,6	7.452,0	61,3	7.502,5	16.039,4	23.557,9
2015.	12	11.105,1	-2.614,6	8.490,5	133,4	536,0	400,0	7.478,9	74,6	7.875,3	16.498,2	24.988,7
2015.	01	10.211,6	-2.721,6	7.479,9	199,3	521,8	429,5	7.258,3	70,8	7.514,6	15.994,4	23.474,3
	02	10.235,5	-2.703,4	7.532,1	172,4	517,5	422,2	7.294,9	63,7	7.536,7	16.007,4	23.539,5
	03	10.021,4	-2.544,5	7.477,0	219,2	524,7	426,2	7.306,5	64,2	7.596,0	16.146,8	23.623,8
	04	10.098,0	-2.524,3	7.573,7	209,7	529,8	427,1	7.388,9	64,7	7.663,1	16.283,3	23.857,0
	05	10.205,2	-2.514,4	7.690,8	277,6	525,3	424,2	7.339,8	70,9	7.732,3	16.373,9	24.064,8
	06	10.126,5	-2.585,5	7.541,0	245,0	519,6	425,6	7.389,8	80,6	7.700,4	16.450,9	23.991,9
	07	10.530,1	-2.568,6	7.961,5	95,4	534,9	418,5	7.318,4	72,3	7.815,8	16.256,2	24.217,7
	08	10.609,1	-2.507,4	8.191,7	133,1	529,2	419,0	7.319,7	68,0	7.825,4	16.294,5	24.486,1
	09	10.707,0	-2.496,1	8.210,9	156,1	544,3	415,1	7.102,1	66,3	7.844,5	16.382,5	24.593,3
	10	10.926,5	-2.512,7	8.413,8	52,8	536,9	412,0	7.398,2	57,0	7.895,2	16.352,1	24.765,9
	11	10.953,1	-2.444,2	8.510,9	26,5	531,6	411,1	7.439,1	59,5	7.892,7	16.365,5	24.874,4
	12	11.105,1	-2.614,6	8.490,5	133,4	536,0	400,0	7.478,9	74,6	7.875,3	16.498,2	24.988,7

Извор података: за децембар 2015. године.

Монетарни подаци вжурирани у складу са методологијом ММФ-а (Приручник за монетарну и финансијску статистику, 2000), од јануара 2006. године

Билешка: Монетарни преглед приказује консолидоване податке Биланса стања ЦББиХ - монетарних власти (табела 8) и Консолидованог биланса комерцијалних банака БиХ (табела 9). Нето страна актива представља разлику између збира странах актива ЦББиХ - монетарних власти и комерцијалних банака БиХ и збира странах пасива ЦББиХ - монетарних власти и комерцијалних банака БиХ. Домаћи кредити представљају потраживања комерцијалних банака од свих домаћих сектора уз напомену да су потраживања од централне владе исказана у нето износу, тј. умањена за депозите централне владе код ЦББиХ и код комерцијалних банака БиХ. Централна влада представља институције БиХ, владе ентитета, ентитетске фондове социјалне сигурности и Буџет дистрикта. Према новој методологији, Фондови социјалне сигурности класификују на ниво централне владе као ентитетски ванбуџетски фондови, што се директно одражава на податке о нето потраживањима од централне владе у Монетарном прегледу.

T07: Монетарни преглед

- на крају периода, у милионима KM -

Година	Мјесец	ПАСИВА													Укупно
		Новац (M1)		Новчана маса (M2)			Квази-новац (QM)			Хирџије од вриједности	Кредити	Државне и други капитал	Остале ставке (нето)		
		Готовина изван банкар	Преносиви депозити у домаћој валути	Преносиви депозити у страниј валути	Остали депозити у домаћој валути	Остали депозити у страниј валути	9=6+7+8								
								10=9+9							
1	2	3	4	5=3+4	6	7	8	9=6+7+8	10=9+9	11	12	13	14	15=10+...+14	
2006.	12.	1.978,3	2.761,4	4.739,8	691,3	1.355,4	3.105,4	5.162,0	9.901,8	0,0	114,0	1.897,3	191,2	12.104,3	
2007.	12.	2.185,3	3.546,6	5.731,9	833,8	1.726,5	3.661,1	6.221,3	11.953,2	5,2	106,1	2.355,0	304,9	14.724,4	
2008.	12.	2.102,4	3.388,8	5.691,2	1.107,2	1.776,2	3.164,7	6.748,1	12.439,3	17,9	264,3	2.770,2	511,4	15.903,8	
2009.	12.	2.008,5	3.536,1	5.544,6	1.078,0	1.844,3	4.241,0	7.163,3	12.709,1	13,6	446,7	2.821,8	418,5	16.409,8	
2010.	12.	2.210,8	3.689,2	5.900,0	1.209,8	1.991,0	4.326,4	7.727,2	13.621,1	9,1	595,1	3.042,3	725,4	17.999,1	
2011.	12.	2.366,4	3.819,0	6.185,5	1.100,1	2.285,7	4.846,1	8.231,9	14.417,4	0,0	675,3	3.592,8	984,7	19.670,2	
2012.	12.	2.414,3	3.728,4	6.142,7	1.052,9	2.672,7	5.041,4	8.767,0	14.909,7	0,0	712,4	3.767,1	1.111,1	20.500,2	
2013.	12.	2.542,3	4.153,3	6.695,6	1.189,3	3.006,3	5.202,4	9.398,0	16.093,6	0,0	707,9	3.815,2	1.398,4	22.015,1	
2014.	12.	2.814,0	4.496,4	7.310,4	1.301,2	3.377,3	5.280,0	9.958,5	17.268,9	0,0	681,0	3.993,5	1.614,5	23.557,9	
2015.	12.	3.055,3	5.125,6	8.180,9	1.360,4	3.562,6	5.543,3	10.466,3	18.647,2	8,0	599,2	4.180,1	1.554,2	24.988,7	
2015.	01.	2.820,9	4.404,7	7.225,6	1.326,7	3.372,2	5.307,4	10.066,2	17.231,7	0,0	647,5	4.140,4	1.434,7	23.474,3	
	02.	2.834,3	4.419,5	7.253,8	1.279,4	3.411,0	5.357,1	10.047,5	17.301,3	0,0	647,5	4.150,7	1.440,0	23.539,5	
	03.	2.827,4	4.422,5	7.249,9	1.283,3	3.395,5	5.380,6	10.069,4	17.319,3	0,0	637,9	4.203,2	1.463,5	23.623,8	
	04.	2.885,6	4.487,5	7.373,1	1.343,5	3.397,7	5.401,1	10.142,3	17.515,4	0,0	636,1	4.240,1	1.465,4	23.857,0	
	05.	2.893,6	4.619,2	7.512,8	1.353,4	3.409,4	5.431,6	10.194,5	17.707,3	0,0	629,0	4.266,4	1.462,1	24.064,8	
	06.	2.874,0	4.557,8	7.431,7	1.385,5	3.445,6	5.469,9	10.301,0	17.732,8	0,0	642,6	4.191,3	1.425,2	23.991,9	
	07.	3.023,1	4.648,1	7.671,2	1.349,7	3.418,1	5.526,6	10.285,4	17.958,6	0,0	649,0	4.226,6	1.392,4	24.217,7	
	08.	3.033,6	4.803,6	7.837,2	1.348,0	3.481,3	5.539,6	10.368,9	18.206,1	1,0	632,3	4.234,5	1.410,3	24.486,1	
	09.	3.019,9	4.851,4	7.871,3	1.401,7	3.506,5	5.516,4	10.424,7	18.295,9	3,0	623,9	4.274,7	1.395,7	24.593,3	
	10.	3.005,2	4.956,0	7.961,2	1.391,5	3.525,9	5.549,7	10.467,1	18.428,3	3,0	623,7	4.321,5	1.389,4	24.765,9	
	11.	2.966,0	5.017,7	7.983,8	1.414,5	3.517,9	5.552,6	10.484,9	18.468,7	8,0	617,7	4.352,3	1.427,7	24.874,4	
	12.	3.055,3	5.125,6	8.180,9	1.360,4	3.562,6	5.543,3	10.466,3	18.647,2	8,0	599,2	4.180,1	1.554,2	24.988,7	

Извор: Статистички подаци за децембар 2015. године.

Монетарни подаци ажурирани у складу са методологијом ММФ-а (Приручник за монетарну и финансијску статистику, 2000), од јануара 2006. године.

Билешка: Новац M1 чине готовина изван банака и преносиви депозити у домаћој валути свих домаћих сектора (осим депозита централне владе). Квази-новац QM обухвата остале депозите у домаћој валути, преносиве и остале депозите у иностраној валути свих домаћих сектора (осим депозита централне владе). Новчану масу M2 чине монетарни агрегати, новац M1 и квази-новац QM. Осталу пасиву чине хартије од вриједности, кредити, акције и други капитал и остале ставке (нето). Према новој методологији, као посебни финансијски инструменти на страни пасиве се исказују кредити (уз које се додаје обрачуната камата), као и акције и други капитал. Остале ставке (нето) су нераспоређене (нераспоређене) ставке пасива умањене за нераспоређене (нераспоређене) ставке актива. У остале ставке (нето) су такође укључени и ограничени депозити, противставке фондова и владини фондови за кредитирање.

T08: Биланс стања ЦББиХ

- на крају периода, у милионима КМ -

на крају периода у милионима КМ

Година	Мјесец	АКТИВА			ПАСИВА							Укупно
		Страна актива	Потраживања од приватног сектора	Укупно	Резерви новац		Страна пасива	Депозити централне владе	Дионице и други капитал	Остале ставке (нето)		
					Готовина изван монетарних власти							
1	2	3	4	5=3+4	6	7	8	9	10	11	12=7+...+11	
2007.	12.	6.726,3	2,2	6.728,5	2.439,7	6.229,0	0,9	74,8	386,4	37,4	6.728,5	
2008.	12.	6.323,6	2,1	6.325,6	2.552,4	5.704,0	1,0	23,4	499,3	97,9	6.325,6	
2009.	12.	6.239,9	1,9	6.241,8	2.267,7	5.648,9	0,9	56,7	502,5	33,0	6.241,8	
2010.	12.	6.485,5	1,8	6.487,3	2.497,5	5.899,7	1,4	69,8	533,9	-17,5	6.487,3	
2011.	12.	6.451,4	1,6	6.453,0	2.645,1	5.848,9	1,1	66,2	547,6	-10,8	6.453,0	
2012.	12.	6.536,4	1,6	6.538,0	2.747,5	5.801,7	1,2	185,3	575,7	-25,9	6.538,0	
2013.	12.	7.096,2	1,7	7.097,8	2.909,9	6.401,0	1,0	258,2	466,3	-28,7	7.097,8	
2014.	12.	7.853,4	1,6	7.855,1	3.210,5	6.999,9	1,1	293,2	585,0	-24,2	7.855,1	
2015.	12.	8.634,1	1,5	8.635,7	3.499,5	7.614,7	1,3	449,9	593,7	-24,0	8.635,7	
2015.	01.	7.822,9	1,3	7.824,2	3.200,8	6.845,8	1,1	361,4	640,6	-24,7	7.824,2	
	02.	7.870,9	1,4	7.872,3	3.217,9	6.835,5	1,9	426,4	633,6	-25,1	7.872,3	
	03.	7.824,6	1,5	7.826,1	3.228,1	6.808,3	1,6	401,0	639,9	-24,7	7.826,1	
	04.	7.965,3	1,4	7.966,7	3.270,7	6.969,4	1,3	421,2	621,9	-47,1	7.966,7	
	05.	8.079,0	1,4	8.080,3	3.274,8	7.071,4	1,4	438,3	614,5	-45,2	8.080,3	
	06.	7.940,2	1,5	7.941,7	3.310,8	6.957,4	1,2	447,2	580,7	-44,9	7.941,7	
	07.	8.236,7	1,4	8.238,1	3.455,3	7.211,4	2,1	468,5	600,5	-44,5	8.238,1	
	08.	8.430,7	1,4	8.432,1	3.498,3	7.430,6	2,1	458,4	585,3	-44,2	8.432,1	
	09.	8.303,8	1,5	8.305,3	3.496,4	7.262,9	1,8	479,7	604,7	-43,7	8.305,3	
	10.	8.510,6	1,3	8.511,9	3.449,3	7.483,3	2,2	440,4	629,9	-43,9	8.511,9	
	11.	8.655,9	1,4	8.657,3	3.434,5	7.604,4	1,8	455,2	639,4	-43,5	8.657,3	
	12.	8.634,1	1,5	8.635,7	3.499,5	7.614,7	1,3	449,9	593,7	-24,0	8.635,7	

Копачини подаци за децембар 2015. године.

Монетарни подаци ажурирани у складу са методологијом ММФ-а (Приручник за монетарну и финансијску статистику, 2000), од јануара 2006. године.

Билешка: Страна актива Централне банке БиХ – монетарних власти обухвата злато, девизе у трезору ЦББиХ, девизне депозите код иностраних банака, располагање SDR-ом, стране хартије од вриједности и остало. Потраживања од домаћих сектора представљају потраживања од радника ЦББиХ за дате дугорочне кредите и потраживања од комерцијалних банака по основу рачуна поравнања. Резерви новац (примарни новац или монетарна база) чине готов новац изван монетарних власти, депозити комерцијалних банака и депозити осталих домаћих сектора (осим централне владе) код монетарних власти. Готовина изван банака представља готов новац у оптицају изван централне банке (монетарних власти) и готов новац изван комерцијалних банака. Страна пасива ЦББиХ обухвата краткорочне обавезе према нерезидентима, депозите нерезидената и остале краткорочне обавезе према нерезидентима и обавезе према ММФ-у (рачуни 1 и 2). Депозити централне владе код ЦББиХ представљају преносиве и остале депозите институција БиХ, влада ентитета, ентитетских фондова социјалне сигурности и Брчко дистрикта у домаћој валути. Акције и други капитал обухватају акционарски капитал, резултат текуће године, оште и посебне резерве и прилагођавање/поновно утврђивање вриједности. Остале ставке (нето) су нелоциране (нераспоређене) ставке пасиве умањене за нелоциране (нераспоређене) ставке активе.

Т09: Консолидовани биланс комерцијалних банака БиХ

- на крају периода, у милионима КМ -

Година	Мјесец	АКТИВА							Укупно
		Резерве	Страна актива	Потраживања од генералне владе	Потраживања од нефинансијских јавних предузећа	Потраживања од нефинансијских приватних предузећа	Потраживања од осталих финансијских институција	Потраживања од осталих домаћих сектора	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10 = 3+...+9
2006.	12.	3.063,6	2.356,1	69,8	248,3	4.086,1	89,4	4.448,9	14.362,2
2007.	12.	4.022,9	3.558,6	127,5	271,3	5.315,7	159,6	5.791,7	19.247,3
2008.	12.	3.393,3	3.106,1	265,3	256,4	6.751,6	169,2	6.802,8	20.744,9
2009.	12.	3.632,0	3.190,3	355,5	268,2	6.682,5	103,0	6.409,8	20.641,1
2010.	12.	3.679,8	2.814,2	465,4	351,3	6.965,5	80,2	6.423,0	20.779,3
2011.	12.	3.469,7	2.724,5	904,7	360,2	7.166,9	94,0	6.768,9	21.488,9
2012.	12.	3.370,4	2.507,8	1.236,2	390,9	7.473,1	73,7	6.873,3	21.925,4
2013.	12.	3.843,7	2.637,3	1.379,4	451,6	7.556,4	67,4	7.131,8	23.067,7
2014.	12.	4.115,0	2.626,3	1.854,5	443,6	7.452,0	61,3	7.501,7	24.054,3
2015.	12.	4.511,7	2.471,0	2.133,3	400,0	7.478,9	74,6	7.874,7	24.944,2
2015.	01.	4.016,0	2.388,7	1.869,7	429,5	7.258,3	70,8	7.513,9	23.546,9
	02.	3.983,1	2.364,6	1.846,5	422,2	7.294,9	63,7	7.536,0	23.510,8
	03.	3.975,8	2.196,8	1.924,5	426,2	7.306,5	64,2	7.595,3	23.489,3
	04.	4.081,8	2.132,7	1.944,4	427,1	7.388,9	64,7	7.662,4	23.702,0
	05.	4.175,5	2.126,3	1.963,0	428,2	7.339,6	70,9	7.731,6	23.835,1
	06.	4.080,5	2.187,0	1.934,3	425,6	7.389,8	80,6	7.789,7	23.887,5
	07.	4.171,4	2.293,4	1.964,0	419,5	7.318,4	72,3	7.815,2	24.054,1
	08.	4.382,1	2.268,3	1.949,0	419,0	7.319,7	68,0	7.824,8	24.230,8
	09.	4.216,5	2.403,1	1.979,9	415,1	7.362,1	66,3	7.843,9	24.287,0
	10.	4.444,3	2.415,9	2.009,0	412,0	7.398,2	57,0	7.894,7	24.630,9
	11.	4.599,4	2.299,2	2.037,3	411,1	7.439,1	59,5	7.895,1	24.749,6
	12.	4.511,7	2.471,0	2.133,3	400,0	7.478,9	74,6	7.874,7	24.944,2

Коначни подаци за децембар 2015. године.

Монетарни подаци ажурирани у складу са методологијом ММФ-а (Приручник за монетарну и финансијску статистику, 2000), од јануара 2006. године.

Билешка: Консолидовани биланс комерцијалних банака обухвата Консолидоване билансе комерцијалних банака Главне јединице Сарајево, Главне јединице Мостар, Главне банке Републике Српске, Брчко дистрикта (од јула 2001. до новембра 2002), НБРС (до децембра 1998) и НББиХ (до новембра 2002). Консолидована су међусобна потраживања и обавезе између комерцијалних банака. Резерве банака састоје се од готовине у трезорима банака и депозита банака код ЦББиХ. Страна актива комерцијалних банака обухвата девизе у трезорима, преносиве и остале депозите у инострану валуту код нерезидената, кредитне нерезидентима, хартије од вредности нерезидената у инострану валуту, и остала потраживања од нерезидената. Потраживања од генералне владе обухватају потраживања од свих нивоа влада: централне владе (институције БиХ, владе ентитета, ентитетских фондова социјалне сигурности и Брчко дистрикта) и нецентралне владе (влда кантона и општинских влада). Потраживања од осталих домаћих сектора обухватају: потраживања од нефинансијских јавних предузећа, нефинансијских приватних предузећа, осталих финансијских институција и осталих домаћих сектора (становништва, непрофитних институција и осталих неklasификованих сектора). Биланс стања комерцијалних банака Федерације БиХ садржи поред активног подбиланса и податке пасивног подбиланса. Пасивни подбиланс садржи обавезе по страним кредитима и старој девизној штедњи грађана до 31. марта 1992. Све обавезе ће преузети Министарство финансија Федерације БиХ у процесу приватизације у складу са ентитетским Законом о почетном билансу предузећа и банака и Законом о приватизацији.

T09: Консолидовани биланс комерцијалних банака БиХ

- на крају периода, у милионима ЕМ

Година	Мјесец	ПАСИВА										Укупно
		Депозити централне владе	Преносиви депозити других домаћих сектора у домаћој валути	Преносиви депозити других домаћих сектора у иностраној валути	Остали депозити других домаћих сектора у домаћој валути	Остали депозити других домаћих сектора у иностраној валути	Хартије од вриједности	Кредити	Страна пасива	Дивиденде и други капитал	Остале ставке (нето)	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13=3+...+12
2006.	12	853,3	2.751,0	691,3	1.365,4	3.105,4	0,0	114,0	3.695,4	1.596,3	190,2	14.362,2
2007.	12	2.335,0	3.534,4	833,8	1.726,5	3.661,1	5,2	106,1	4.817,5	1.968,6	259,1	19.247,3
2008.	12	1.749,7	3.381,4	1.107,2	1.776,2	3.864,7	17,9	264,3	5.999,0	2.271,6	312,9	20.744,9
2009.	12	1.397,9	3.530,3	1.078,0	1.844,3	4.241,0	13,6	446,7	5.386,1	2.319,4	383,9	20.641,1
2010.	12	1.121,7	3.680,5	1.209,8	1.991,0	4.526,4	9,1	595,1	4.595,7	2.508,4	741,7	20.779,3
2011.	12	955,7	3.807,9	1.100,1	2.285,7	4.846,1	0,0	675,3	3.778,6	3.045,1	994,3	21.488,9
2012.	12	847,2	3.714,8	1.052,9	2.672,7	5.041,4	0,0	712,4	3.558,6	3.121,3	1.134,1	21.925,4
2013.	12	717,8	4.137,4	1.189,3	3.006,3	5.202,4	0,0	707,9	3.329,9	3.348,9	1.427,8	23.067,7
2014.	12	981,3	4.458,2	1.301,2	3.377,3	5.280,0	0,0	681,0	2.960,0	3.408,5	1.606,8	24.054,3
2015.	12	1.014,1	5.073,9	1.360,4	3.562,6	5.543,3	8,0	599,2	2.613,3	3.586,4	1.583,1	24.944,2
2015.	01	787,2	4.394,2	1.326,7	3.372,2	5.307,4	0,0	647,5	2.730,5	3.499,7	1.481,5	23.346,9
	02.	730,3	4.400,6	1.279,4	3.411,0	5.357,1	0,0	647,5	2.701,4	3.517,1	1.466,4	23.510,8
	03.	769,7	4.414,8	1.293,3	3.395,5	5.380,6	0,0	637,9	2.542,9	3.563,3	1.491,3	23.489,3
	04.	783,8	4.483,4	1.343,5	3.397,7	5.401,1	0,0	636,1	2.523,0	3.618,2	1.515,1	23.702,0
	05.	721,9	4.615,8	1.353,4	3.409,4	5.431,6	0,0	629,0	2.513,0	3.632,0	1.508,9	23.835,1
	06.	722,7	4.553,6	1.385,5	3.445,6	5.469,9	0,0	642,6	2.584,3	3.610,5	1.472,6	23.887,5
	07.	865,3	4.632,4	1.340,7	3.418,1	5.526,6	0,0	640,0	2.566,5	3.626,1	1.438,5	24.054,1
	08.	828,4	4.787,1	1.348,0	3.481,3	5.539,6	3,0	632,3	2.505,3	3.649,2	1.456,8	24.230,8
	09.	805,9	4.822,7	1.401,7	3.506,5	5.516,4	3,0	623,9	2.494,3	3.670,1	1.442,4	24.287,0
	10.	978,9	4.920,4	1.391,5	3.525,9	5.549,7	3,0	623,7	2.510,5	3.691,6	1.435,8	24.630,9
	11.	1.024,0	4.976,9	1.414,5	3.517,9	5.552,6	8,0	617,7	2.442,3	3.712,9	1.473,8	24.740,6
	12.	1.014,1	5.073,9	1.360,4	3.562,6	5.543,3	8,0	599,2	2.613,3	3.586,4	1.583,1	24.944,2

Коначни подаци са децембар 2015. године.

Монетарни подаци ажурирани у складу са методологијом ММФ-а (Приручник за монетарну и финансијску статистику, 2000), од јануара 2006. године.

Билешка: Депозити централне владе укључују преносиве и остале депозите у домаћој и иностраној валути институција БиХ, влада ентитета, ентитетских фондова социјалне сигурности и Брчко дистрикта. Преносиви и остали депозити других домаћих сектора у домаћој и иностраној валути представљају обавезе банака према нецентралној влади (кантона и општина), нефинансијским јавним предузећима, нефинансијским приватним предузећима, осталим финансијским институцијама и осталим домаћим секторима (становништву, непрофитним институцијама и осталим неklasификованим секторима). Страна пасива комерцијалних банака обухвата обавезе банака према нерезидентима по основу преносивих и осталих депозита, кредита, хартија од вриједности, трговинских кредита и аванса и осталих рачуна дуговања. Према новој методологији, кредити на страни пасиве су приказани као посебан финансијски инструмент, уз које се додаје обрачуната камата. Активе и други капитал обухватају билансеријски капитал, задржани приход, резултат текуће године, опште и посебне резерве и прилагођавање/поновно утврђивање вриједности. Остале ставке (нето) су нелоциране (нераспоређене) ставке пасиве умањене за нелоциране (нераспоређене) ставке активе. Остале ставке (нето) такође обухватају и ограничене депозите.

Табела 1. Каматне стопе на кредитне стеновиштво
Потрошачки месечни процеси

Година	Период	Ставовиштво																						
		Каматне стопе на кредитне у КМ										Каматне стопе на кредитне у КМ с валутном клаузулом												
		Потрошачни кредити					Остали кредити					Потрошачни кредити					Ставовиштво				Остали кредити			
		променљива стопа и до 1 године ИПОКС	преко 1 до 5 године ИПОКС	преко 1 до 5 године ИПОКС	преко 1 до 5 године ИПОКС	преко 1 до 5 године ИПОКС	променљива стопа и до 1 године ИПОКС	преко 1 до 5 године ИПОКС	преко 1 до 5 године ИПОКС	преко 1 до 5 године ИПОКС	преко 1 до 5 године ИПОКС	променљива стопа и до 1 године ИПОКС	преко 1 до 5 године ИПОКС	преко 1 до 5 године ИПОКС	преко 1 до 5 године ИПОКС	преко 1 до 5 године ИПОКС	преко 1 до 5 године ИПОКС	преко 1 до 5 године ИПОКС	преко 1 до 5 године ИПОКС	преко 1 до 5 године ИПОКС				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20					
2012.	12	8,058	7,150	8,086	8,070	8,193	8,288	8,288	8,288	8,288	8,288	8,288	8,288	8,288	8,288	8,288	8,288	8,288	8,288	13,742				
2013.	12	7,718	7,150	7,664	7,018	7,248	8,542	8,542	8,542	8,542	8,542	8,542	8,542	8,542	8,542	8,542	8,542	8,542	8,542	13,907				
2014.	12	7,499	7,228	7,151	7,090	7,090	8,182	8,182	8,182	8,182	8,182	8,182	8,182	8,182	8,182	8,182	8,182	8,182	8,182	13,858				
2015.	1	7,338	6,825	7,664	6,784	7,038	7,706	7,706	7,706	7,706	7,706	7,706	7,706	7,706	7,706	7,706	7,706	7,706	7,706	13,826				
	2	7,308	6,220	7,477	6,844	7,368	7,368	7,368	7,368	7,368	7,368	7,368	7,368	7,368	7,368	7,368	7,368	7,368	7,368	13,799				
	3	7,361	5,040	7,383	6,754	7,618	7,883	7,883	7,883	7,883	7,883	7,883	7,883	7,883	7,883	7,883	7,883	7,883	7,883	13,759				
	4	7,345	---	7,077	6,766	7,476	7,686	7,686	7,686	7,686	7,686	7,686	7,686	7,686	7,686	7,686	7,686	7,686	7,686	13,698				
5	7,984	5,398	7,049	6,717	7,846	7,296	7,296	7,296	7,296	7,296	7,296	7,296	7,296	7,296	7,296	7,296	7,296	7,296	7,296	13,655				
6	7,484	5,510	6,869	6,768	---	7,849	7,849	7,849	7,849	7,849	7,849	7,849	7,849	7,849	7,849	7,849	7,849	7,849	7,849	13,612				
7	7,837	5,724	7,113	6,997	---	7,260	7,260	7,260	7,260	7,260	7,260	7,260	7,260	7,260	7,260	7,260	7,260	7,260	7,260	13,570				
8	7,613	---	6,963	6,686	---	6,915	6,915	6,915	6,915	6,915	6,915	6,915	6,915	6,915	6,915	6,915	6,915	6,915	6,915	13,528				
9	7,279	5,306	7,157	6,862	---	7,024	7,024	7,024	7,024	7,024	7,024	7,024	7,024	7,024	7,024	7,024	7,024	7,024	7,024	13,486				
10	6,839	---	7,218	6,886	---	7,647	7,647	7,647	7,647	7,647	7,647	7,647	7,647	7,647	7,647	7,647	7,647	7,647	7,647	13,444				
11	6,700	---	7,246	6,814	8,635	7,819	7,819	7,819	7,819	7,819	7,819	7,819	7,819	7,819	7,819	7,819	7,819	7,819	7,819	13,402				
12	7,797	4,760	7,236	6,819	---	6,919	6,919	6,919	6,919	6,919	6,919	6,919	6,919	6,919	6,919	6,919	6,919	6,919	6,919	13,360				
Износ кредити (нов постоје)																								
2012.	12	1,650	95	13,310	2,196	355	422	422	422	422	422	422	422	422	422	422	422	422	422	53,061				
2013.	12	473	---	62,268	5,512	390	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	49,418				
2014.	12	260	507	47,019	10,525	89	1,043	1,043	1,043	1,043	1,043	1,043	1,043	1,043	1,043	1,043	1,043	1,043	1,043	47,031				
2015.	1	123	147	21,604	6,410	23	130	130	130	130	130	130	130	130	130	130	130	130	130	46,237				
	2	118	146	17,403	11,031	13	283	283	283	283	283	283	283	283	283	283	283	283	283	45,014				
	3	103	192	21,645	11,621	18	375	375	375	375	375	375	375	375	375	375	375	375	375	44,567				
	4	137	---	27,018	11,082	18	261	261	261	261	261	261	261	261	261	261	261	261	261	46,034				
5	119	198	17,664	11,245	25	68	68	68	68	68	68	68	68	68	68	68	68	68	68	48,912				
6	128	256	20,994	12,703	---	75	75	75	75	75	75	75	75	75	75	75	75	75	75	50,722				
7	108	332	21,669	9,330	---	178	178	178	178	178	178	178	178	178	178	178	178	178	178	52,519				
8	87	---	17,009	7,311	---	17	17	17	17	17	17	17	17	17	17	17	17	17	17	54,101				
9	121	349	38,753	22,310	---	71	71	71	71	71	71	71	71	71	71	71	71	71	71	54,731				
10	99	---	31,569	24,447	---	106	106	106	106	106	106	106	106	106	106	106	106	106	106	55,409				
11	151	---	32,238	17,665	58	253	253	253	253	253	253	253	253	253	253	253	253	253	253	102,494				
12	51	242	24,179	18,377	---	118	118	118	118	118	118	118	118	118	118	118	118	118	118	56,325				

Напомена:

Редизајнирана таблица о каматним стопама за период јануар 2012. - новембар 2015. године припремљена је на основу података из Регистра кредитних институција, који су објављени у јануару 2012. године. Каматне стопе у табели за револвирне кредитне и кредитне картице се односе на постојеће постојеће (преостале) стопе. ИПОКС - годишњи период фиксне каматне стопе. У складу са каматним стопама на револвирне кредитне и кредитне картице привукају се и подаци о кредитним картицама с кредитном погодностима с кредитним картицама. С обзиром да кредитне картице су без каматног одговора (0% го), исте се и не публикују. Нови подаци за каматне стопе на кредитне картице у складу са кредитним картицама и прекораченим стандардима.

T11: Укупни депозити и кредити комерцијалних банака - на крају периода у милионима КМ -

Година	Мјесец	Депозити			Кредити		
		Преносиви депозити	Остали депозити	Укупни депозити	Краткорочни кредити	Дугорочни кредити	Укупни кредити
1	2	3	4	5(3+4)	6	7	8(6+7)
2006.	12.	4.004,4	4.758,1	8.762,5	2.057,0	6.755,6	8.812,6
2007.	12.	5.105,8	6.980,7	12.086,5	2.541,4	8.954,2	11.495,5
2008.	12.	4.904,3	6.970,0	11.874,4	3.427,5	10.708,6	14.136,1
2009.	12.	5.214,4	6.877,0	12.091,4	3.391,5	10.293,3	13.684,8
2010.	12.	5.556,9	6.972,4	12.529,3	3.614,8	10.530,3	14.145,1
2011.	12.	5.518,1	7.474,1	12.992,2	3.972,1	10.929,9	14.901,9
2012.	12.	5.306,9	8.018,8	13.325,8	4.271,2	11.271,3	15.542,5
2013.	12.	5.771,9	8.477,3	14.249,2	4.318,6	11.707,7	16.026,4
2014.	12.	6.292,8	9.082,5	15.375,2	4.170,2	12.303,3	16.473,5
2015.	12.	7.038,7	9.492,1	16.530,8	4.192,7	12.674,1	16.866,8
2015.	01.	6.191,2	8.973,7	15.164,8	4.068,9	12.225,4	16.294,2
	02.	6.160,7	8.991,3	15.152,0	4.117,0	12.217,1	16.334,0
	03.	6.181,4	9.045,7	15.227,1	4.169,3	12.271,0	16.440,3
	04.	6.292,7	9.089,6	15.382,3	4.252,5	12.336,4	16.588,9
	05.	6.384,3	9.119,3	15.503,5	4.222,5	12.387,6	16.610,1
	06.	6.363,9	9.186,1	15.550,0	4.231,6	12.490,7	16.722,3
	07.	6.510,4	9.244,5	15.754,9	4.162,1	12.506,2	16.668,2
	08.	6.629,2	9.326,5	15.955,6	4.151,0	12.488,9	16.639,9
	09.	6.693,9	9.333,1	16.027,1	4.215,2	12.511,4	16.726,6
	10.	6.898,3	9.441,8	16.340,1	4.238,4	12.555,7	16.794,1
	11.	7.017,2	9.443,2	16.460,4	4.221,8	12.626,8	16.848,6
	12.	7.038,7	9.492,1	16.530,8	4.192,7	12.674,1	16.866,8

Коначни подаци за децембар 2015. године.

У новембру 2014. године, двије банке су извршиле продају и пренос дијела кредитног портфела што је за ефекат имало повећање резерви код монетарних власти у укупном износу од 64 милиона КМ и смањења слиједећих ставки: потраживања од приватних предузећа за 260 милиона КМ, стране пасиве за 101 милион КМ и осталих ставки (нето) за 95 милиона КМ.

Монетарни подаци ажурирани у складу са методологијом ММФ-а (Приручник за монетарну и финансијску статистику, 2000), од јануара 2006. године.

Види напомену на страни ...

Биљешка: Укупни депозити представљају обавезе комерцијалних банака БиХ према свим домаћим институционалним секторима у домаћој и страној валути. Укупни кредити представљају потраживања комерцијалних банака БиХ од свих институционалних сектора, у домаћој и страној валути.

T12. Секторска структура преносивих депозита код комерцијалних банака - на крају периода, у милионима КМ -

ДЕПОЗИТИ ДОМАЋИХ ИНСТИТУЦИОНАЛНИХ СЕКТОРА

Година	Мјесец	ДЕПОЗИТИ ДОМАЋИХ ИНСТИТУЦИОНАЛНИХ СЕКТОРА										Остали депозити	Укупно
		Депозити институција БНХ	Депозити влада ентитета	Депозити влада кантона	Депозити влада општина	Депозити фондова социјалне заштите	Депозити осталих финансијских институција x	Депозити нефинансијских јавних предузећа	Депозити нефинансијских приватних предузећа	Депозити непрофитних организација	Депозити домаћинства		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14 = 3+...+13
2006.	12.	44,2	393,7	348,6	169,8	124,3	156,0	697,6	1.067,2	139,6	853,3	10,1	4.004,4
2007.	12.	45,7	544,5	381,0	242,0	147,5	186,2	740,3	1.321,0	176,2	1.311,7	9,6	5.105,8
2008.	12.	52,3	255,2	271,7	204,0	108,2	137,5	781,8	1.328,9	161,3	1.558,8	44,7	4.904,3
2009.	12.	41,4	416,0	352,7	187,9	148,6	146,5	852,2	1.280,0	173,1	1.601,4	14,5	5.214,4
2010.	12.	58,8	458,1	291,0	194,6	149,7	144,2	723,8	1.444,3	172,4	1.904,0	16,1	5.556,9
2011.	12.	42,2	413,1	290,9	190,0	154,8	176,9	688,5	1.447,8	182,1	1.917,2	14,7	5.518,1
2012.	12.	94,0	339,2	231,1	195,2	105,9	161,5	517,5	1.443,4	186,5	2.015,3	17,0	5.306,9
2013.	12.	65,3	300,8	228,1	172,4	79,0	209,7	615,2	1.667,4	194,4	2.226,8	12,8	5.771,9
2014.	12.	60,0	412,1	261,4	176,9	61,4	171,5	470,8	1.954,4	247,9	2.462,7	13,7	6.292,8
2015.	12.	102,2	468,3	312,0	209,3	33,9	198,7	498,8	2.104,8	245,0	2.841,6	24,2	7.038,7
2015.	01.	75,7	361,7	262,3	178,5	32,9	172,7	523,1	1.816,0	251,0	2.503,3	14,0	6.191,2
	02.	119,0	335,9	265,2	182,7	25,9	179,1	500,4	1.740,1	250,0	2.551,5	10,7	6.160,7
	03.	109,0	337,8	269,2	179,4	26,4	159,8	532,7	1.703,4	252,0	2.602,6	9,0	6.181,4
	04.	107,6	325,8	258,7	185,2	32,4	167,6	531,9	1.764,5	248,4	2.656,8	13,8	6.292,7
	05.	101,8	279,1	260,5	183,9	34,1	253,8	532,1	1.860,6	247,3	2.620,6	10,5	6.384,3
	06.	100,2	288,7	256,6	189,3	35,9	178,6	524,3	1.882,8	242,1	2.640,9	24,6	6.363,9
	07.	120,7	382,7	257,5	195,7	33,9	183,3	516,3	1.874,0	257,9	2.661,4	27,1	6.510,4
	08.	114,8	343,0	271,8	210,1	36,2	176,4	484,5	2.023,6	255,7	2.687,6	25,3	6.629,2
	09.	120,1	313,4	294,3	222,2	36,0	220,3	516,6	1.980,1	263,1	2.694,6	33,1	6.693,9
	10.	126,6	421,8	297,8	226,7	38,0	243,0	523,4	2.021,9	257,5	2.713,3	28,3	6.898,3
	11.	121,4	451,2	291,3	229,5	53,3	243,2	526,8	2.070,3	256,2	2.748,7	25,5	7.017,2
	12.	102,2	468,3	312,0	209,3	33,9	198,7	498,8	2.104,8	245,0	2.841,6	24,2	7.038,7

Ковачић подаци за децембар 2015. године.

Види бљешку на страни ...

Монетарни подаци ажурирани у складу са методологијом ММФ-а (Приручник за монетарну и финансијску статистику, 2000), од јануара 2006. године.

Бљешка:

Преносиви депозити су расположиви на захтјев без накнада и ограничења, могу се директно употребити за плаћања трећим лицима, посебни штедни рачуни с којих је дозвољен пренос средстава на преносиве депозите.

T13: Секторска структура осталих депозита код комерцијалних банака - на крају периода, у милионима КМ -

ДЕПОЗИТИ СВИХ ДОМАЋИХ ИНСТИТУЦИОНАЛНИХ СЕКТОРА

Година	Мјесец	Депозити институција БиХ	Депозити влада ентитета	Депозити влада кантона	Депозити влада општина	Депозити фондова социјалне заштите	Депозити осталих финансијских институција	Депозити нефинансијских јавних предузећа	Депозити нефинансијских приватних предузећа	Депозити непрофитних организација	Депозити домаћинства	Остали депозити	Укупно
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14 = 3 + ... + 13
2006.	12.	22,7	222,3	35,6	33,0	42,4	168,3	405,0	516,0	50,9	3.246,9	15,1	4.758,1
2007.	12.	11,8	1.457,4	56,4	47,4	124,0	217,5	537,8	595,4	59,8	3.854,2	18,9	6.980,7
2008.	12.	16,0	1.211,7	21,3	50,1	101,5	334,0	758,5	743,7	78,1	3.647,0	8,2	6.970,0
2009.	12.	4,7	725,3	20,9	48,8	61,7	478,8	753,5	606,0	100,5	4.062,0	14,8	6.877,0
2010.	12.	22,5	383,2	16,8	41,2	49,2	438,8	825,0	504,5	91,2	4.580,4	19,6	6.972,4
2011.	12.	62,8	237,8	24,0	30,0	41,7	567,5	816,3	471,5	79,1	5.134,1	9,2	7.474,1
2012.	12.	31,7	242,0	21,4	27,6	31,0	598,3	778,9	537,8	87,1	5.639,9	23,0	8.018,8
2013.	12.	62,7	170,8	21,0	26,6	35,0	651,4	724,0	531,1	100,3	6.137,1	17,1	8.477,3
2014.	12.	127,1	266,0	36,8	36,0	32,0	674,0	669,6	529,3	115,6	6.579,3	16,6	9.082,5
2015.	12.	129,7	224,7	25,0	36,3	31,9	693,0	688,7	501,9	120,7	7.023,2	17,0	9.492,1
2015.	01.	64,8	194,9	36,5	31,5	34,4	683,9	632,3	507,9	116,6	6.654,6	16,1	8.973,7
	02.	13,8	177,5	36,4	33,6	31,9	682,5	679,3	500,2	115,7	6.704,3	16,1	8.991,3
	03.	57,3	183,2	38,6	35,1	29,2	655,8	665,0	494,7	109,0	6.761,5	16,3	9.045,7
	04.	71,5	187,7	38,8	37,0	31,6	669,2	679,2	481,0	109,5	6.768,5	15,7	9.089,6
	05.	71,2	178,4	38,9	36,8	28,7	675,1	676,7	489,0	106,2	6.804,3	14,1	9.119,3
	06.	68,5	173,4	40,0	36,5	28,7	680,9	696,9	494,0	110,7	6.843,1	13,3	9.186,1
	07.	73,3	197,2	37,6	36,5	29,3	686,0	660,7	500,1	109,8	6.898,9	15,1	9.244,5
	08.	76,8	199,6	37,5	36,4	29,2	694,1	706,9	499,2	112,9	6.917,4	16,3	9.326,5
	09.	74,1	205,6	37,6	36,2	30,5	705,9	693,6	499,6	108,4	6.925,2	16,7	9.333,1
	10.	114,7	220,3	37,1	36,6	31,2	693,1	717,9	490,7	116,5	6.965,8	17,8	9.441,8
	11.	112,8	228,3	39,6	35,2	31,6	693,9	683,8	493,6	115,5	6.993,0	15,8	9.443,2
	12.	129,7	224,7	25,0	36,3	31,9	693,0	688,7	501,9	120,7	7.023,2	17,0	9.492,1

Коначни подаци за децембар 2015. године.

Види бидејшћу на страни ...

Монетарни подаци актурирани у складу са методологијом ММФ-а (Приручник за монетарну и финансијску статистику, 2000), од јануара 2006. године.

Бидејшћа:

Остали депозити дозвољавају аутоматско повлачење средстава али не и плаћање трећим лицима, штедне и орочене депозите, остале депозите - остало.

T14: Секторска структура краткорочних кредита комерцијалних банака - на крају периода, у милионима КМ -

Година	Мјесец	КРЕДИТИ ДОМАЋИМ ИНСТИТУЦИОНАЛНИМ СЕКТОРИМА										Остали кредити	Укупно
		Кредити институција БиХ	Кредити владама ентитета	Кредити владама кантона	Кредити владама општина	Кредити фондовима социјалне заштите	Кредити осталим финансијским институцијама	Кредити нефинансијским јавним предузећима	Кредити нефинансијским приватним предузећима	Кредити непрофитним организацијама	Кредити становништву		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14=3+...+13
2006.	12.	0,1	6,2	2,2	1,4	0,1	30,1	77,6	1.453,4	11,8	466,6	7,5	2.057,0
2007.	12.	0,0	6,3	2,3	0,3	0,0	53,5	73,8	1.819,0	17,0	564,5	4,6	2.541,4
2008.	12.	0,0	6,0	2,3	10,4	0,1	69,8	76,5	2.579,8	32,8	645,7	4,2	3.427,5
2009.	12.	3,2	8,7	2,2	31,7	33,5	33,4	80,0	2.459,8	10,6	716,4	12,0	3.391,5
2010.	12.	0,1	6,1	2,3	21,9	40,6	28,1	69,1	2.624,0	13,5	801,9	7,1	3.614,8
2011.	12.	0,0	11,9	1,4	21,5	26,0	37,4	70,1	2.935,2	5,9	858,4	4,2	3.972,1
2012.	12.	0,0	2,6	0,7	22,2	9,9	41,1	73,8	3.188,4	6,7	919,5	6,3	4.271,2
2013.	12.	0,0	12,9	0,6	40,1	35,3	28,5	89,2	3.152,2	5,5	942,2	12,1	4.318,6
2014.	12.	0,0	26,7	4,0	45,3	26,0	27,4	90,7	2.989,7	4,9	936,4	19,0	4.170,2
2015.	12.	0,0	72,0	4,8	22,0	39,4	28,3	86,4	2.972,6	4,2	937,0	26,0	4.192,7
2015.	01.	0,0	29,6	13,7	43,6	38,8	27,2	88,3	2.876,9	4,1	923,1	23,7	4.068,9
	02.	0,0	26,5	13,5	42,4	47,4	26,8	85,4	2.925,8	4,1	917,6	27,7	4.117,0
	03.	0,0	47,0	13,2	42,6	40,1	26,3	94,1	2.946,8	4,3	928,1	26,9	4.169,3
	04.	0,0	54,7	12,9	42,0	44,7	26,3	97,9	3.020,8	4,6	922,0	26,7	4.252,5
	05.	0,0	53,1	12,8	41,6	48,8	34,0	102,2	2.956,7	5,2	940,3	27,8	4.222,5
	06.	0,0	60,5	10,8	40,9	48,6	33,8	91,5	2.973,2	6,1	938,7	27,4	4.231,6
	07.	0,0	65,1	15,1	41,0	48,6	29,2	90,3	2.901,5	6,4	938,0	26,8	4.162,1
	08.	0,0	62,1	12,0	35,8	48,6	24,1	91,5	2.901,1	6,4	942,4	27,0	4.151,0
	09.	0,0	71,8	12,0	27,0	48,6	26,1	88,9	2.960,2	6,2	948,3	26,3	4.215,2
	10.	0,0	78,1	11,5	23,8	48,6	20,7	89,5	2.978,7	4,9	956,3	26,4	4.238,4
	11.	0,0	75,3	11,4	22,7	36,7	22,0	87,8	2.980,9	4,3	954,2	26,6	4.221,8
	12.	0,0	72,0	4,8	22,0	39,4	28,3	86,4	2.972,6	4,2	937,0	26,0	4.192,7

Коначни подаци за децембар 2015. године.

Види биљешку на страни ...

Монетарни подаци ажурирани у складу са методологијом ММФ-а (Приручник за монетарну и финансијску статистику, 2000), од јануара 2006. године.

Биљешка:

До 2006. укупна потраживања од свих нивоа влада и фондова (краткорочно и дугорочно) приказана су у табели краткорочних кредита (коло не 3, 4, 5, 6, 7) у укупном износу, јер изворни подаци не дају рочну структуру потраживања за владе и фондове. Краткорочни кредити представљају потраживања комерцијалних банака од свих домаћих институционалних сектора до једне године, у домаћој и страниј валути.

Т15: Секторска структура дугорочних кредита комерцијалних банака

- на крају периода, у милионима КМ -

КРЕДИТИ ДОМАЋИМ ИНСТИТУЦИОНАЛНИМ СЕКТОРИМА

Година	Мјесец	Кредити институцијама БиХ	Кредити владама ентитета	Кредити владама кантона	Кредити владама општина	Кредити фондовима социјалне заштите	Кредити финансијским институцијама	Кредити нефинансијским јавним предузећима	Кредити нефинансијским приватним предузећима	Кредити непрофитним организацијама	Кредити становништву	Остали кредити	Укупно
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14 = 3+...+13
2006.	12.	0,0	0,4	1,3	56,2	0,6	31,8	167,7	2.592,7	10,3	3.893,0	1,5	6.755,6
2007.	12.	0,7	8,8	1,1	92,3	15,5	77,9	195,0	3.439,2	18,5	5.104,4	0,9	8.954,2
2008.	12.	1,7	95,6	0,9	132,5	13,5	73,9	177,2	4.142,2	19,5	6.051,1	0,5	10.708,6
2009.	12.	1,4	89,2	2,1	155,5	19,7	43,6	185,8	4.186,9	17,4	5.590,8	0,9	10.293,3
2010.	12.	0,1	105,8	40,2	201,6	26,5	27,0	270,8	4.309,5	17,4	5.522,3	9,1	10.530,3
2011.	12.	0,0	233,2	42,8	251,1	38,8	25,4	285,3	4.186,7	12,7	5.846,4	7,5	10.929,9
2012.	12.	0,0	404,3	68,7	289,5	28,4	19,3	313,0	4.248,8	16,3	5.875,2	7,9	11.271,3
2013.	12.	0,0	418,6	77,9	299,4	17,5	23,4	361,5	4.369,0	15,0	6.123,0	2,5	11.707,7
2014.	12.	0,0	463,2	161,2	295,2	77,1	20,0	351,4	4.429,6	9,7	6.491,7	2,3	12.303,3
2015.	12.	0,0	391,7	224,3	281,7	99,0	31,8	310,3	4.473,4	12,5	6.847,2	2,2	12.674,1
2015.	01.	0,0	454,6	165,2	296,2	76,2	20,1	339,8	4.348,9	10,7	6.511,5	2,2	12.225,4
	02.	0,0	451,6	163,8	294,4	75,5	19,6	335,4	4.337,1	10,4	6.527,1	2,2	12.217,1
	03.	0,0	445,9	184,7	290,9	74,6	20,1	330,9	4.328,4	10,1	6.583,4	2,2	12.271,0
	04.	0,0	445,1	182,8	289,0	73,7	19,8	327,9	4.334,7	13,2	6.648,0	2,2	12.336,4
	05.	0,0	440,7	181,3	286,2	72,9	21,4	324,8	4.348,6	13,4	6.695,9	2,4	12.387,6
	06.	0,0	446,9	179,7	284,7	71,4	21,3	330,5	4.382,5	12,6	6.758,7	2,4	12.490,7
	07.	0,0	434,5	193,4	282,1	69,7	22,8	325,7	4.380,2	12,1	6.783,4	2,4	12.506,2
	08.	0,0	417,2	192,0	285,9	67,9	22,0	324,1	4.382,4	11,8	6.783,3	2,3	12.488,9
	09.	0,0	414,1	205,5	296,5	66,0	21,6	322,8	4.367,4	13,3	6.802,0	2,2	12.511,4
	10.	0,0	414,9	213,6	284,5	64,2	21,1	319,1	4.385,7	13,1	6.837,3	2,2	12.555,7
	11.	0,0	409,1	210,1	284,1	95,3	22,1	319,9	4.425,5	12,8	6.845,8	2,2	12.626,8
	12.	0,0	391,7	224,3	281,7	99,0	31,8	310,3	4.473,4	12,5	6.847,2	2,2	12.674,1

Крајњи подаци за децембар 2015. године.

Види биљешку на страни ...

Монетарни подаци ажурирани у складу са методологијом ММФ-а (Приручник за монетарну и финансијску статистику, 2000), од јануара 2006. године.

Биљешка:

До 2006. укупна потраживања од свих нивоа влада и фондова (краткорочно и дугорочно) приказана су у табели краткорочних кредита (колоне 3, 4, 5, 6, 7) у укупном износу, јер изворни подаци не дају рочну структуру потраживања за владе и фондове. Краткорочни кредити представљају потраживања комерцијалних банака од свих домаћих институционалних сектора до једне године, у домаћој и страни валути.

T16: Куповина и продаја КМ

- у хиљадама КМ -

Година	Мјесец	Продаја	Куповина	Салдо	Кумулатив салда
1	2	3	4	5(3-4)	6
2006.		3.316.074	2.181.712	1.134.362	4.880.802
2007.		3.878.146	2.822.867	1.055.279	5.936.081
2008.		4.933.211	5.564.318	-631.108	5.304.973
2009.		4.197.642	4.234.491	-36.849	5.268.124
2010.		5.273.777	5.014.550	259.227	5.527.351
2011.		5.088.041	5.162.710	-74.669	5.452.682
2012.		5.511.162	5.491.846	19.316	5.471.998
2013.		4.588.615	3.918.598	670.017	6.142.015
2014.		5.065.358	4.379.047	686.312	6.828.327
2015.		5.470.552	4.699.060	771.492	7.599.818
2015.	01.	472.061	561.201	-89.140	6.739.187
	02.	322.098	264.793	57.305	6.796.491
	03.	370.530	422.571	-52.040	6.744.451
	04.	469.392	291.381	178.012	6.922.463
	05.	426.891	304.539	122.353	7.044.815
	06.	286.028	391.006	-104.978	6.939.837
	07.	809.656	537.466	272.190	7.212.027
	08.	451.744	239.601	212.143	7.424.171
	09.	422.386	568.784	-146.398	7.277.773
	10.	507.808	329.619	178.189	7.455.962
	11.	426.043	287.207	138.836	7.594.798
	12.	505.913	500.893	5.020	7.599.818

T17: Просјечне обавезне резерве

- у хиљадама КМ -

Година	Мјесец	Основица за обрачун обавезне резерве	Просјечне обавезне резерве	Просјечан салдо рачуна обавезних резерви код ЦББиХ	Разлика
1	2	3	4	5	6=5-4
2008.		17.320.130	2.961.865	3.630.571	668.706
2009.		16.194.265	1.754.398	3.010.417	1.256.019
2010.		15.617.849	1.624.905	3.154.793	1.529.888
2011.		15.227.393	1.323.886	2.959.315	1.635.429
2012.		14.755.574	1.257.850	2.711.013	1.453.163
2013.		15.162.241	1.290.758	3.103.865	1.813.107
2014.		15.999.278	1.370.137	3.577.824	2.207.688
2015.		16.664.525	1.432.593	3.770.500	2.337.907
2015.	01.	16.298.731	1.398.467	3.696.751	2.298.284
	02.	16.245.938	1.390.378	3.561.880	2.171.503
	03.	16.252.588	1.389.921	3.598.180	2.208.258
	04.	16.279.495	1.395.388	3.583.339	2.187.952
	05.	16.459.102	1.412.472	3.724.305	2.311.834
	06.	16.492.444	1.416.325	3.712.298	2.295.973
	07.	16.631.679	1.430.699	3.721.056	2.290.357
	08.	16.801.800	1.446.264	3.815.465	2.369.201
	09.	16.918.260	1.456.458	3.838.335	2.381.877
	10.	17.014.174	1.466.788	3.888.759	2.421.971
	11.	17.248.755	1.489.329	4.038.778	2.549.448
	12.	17.331.332	1.498.627	4.066.850	2.568.223

Билешка:

Од 1. јануара 2008. стопа обавезне резерве је повећана са 15% на 18%.

Од 1. октобра 2008. стопа обавезне резерве је смањена са 18% на 14%.

Од 1. јануара 2009. стопа обавезне резерве је 14% на депозите и позајмљена средства с уговореним роком доспијећа до једне године, а 10% на депозите и позајмљена средства с уговореним роком доспијећа преко једне године.

Од 1. маја 2009. стопа обавезне резерве на депозите и позајмљена средства с уговореним роком доспијећа преко једне године износи 7%.

Од 1. фебруара 2011. стопа обавезне резерве на депозите и позајмљена средства с уговореним роком доспијећа до једне године је смањена са 14% на 10%, док је стопа обавезне резерве на депозите и позајмљена средства с уговореним роком доспијећа преко једне године остала непромијењена.

Од 1. септембра 2014. стопа накнаде се утврђује на основу пондерисаног просјека каматних стопа које је у истом периоду на тржишту остварила Централна банка на депозите инвестиране до мјесец дана, с тим да се на износ обавезне резерве обрачунава 70% или минимум нула, а на износ средстава изнад обавезне резерве 90% од наведене стопе или минимум нула.

Од 1. маја 2015. године Централна банка обрачунава накнаду банци на износ средстава те банке на рачуну резерви код Централне банке у обрачунском периоду, како слиједи:

- на износ обавезне резерве – просјек EONIA-е који је у истом периоду забиљежен на тржишту умањен за 10 базних поена, или минимум нула,

- на износ средстава изнад обавезне резерве – нулта стопа накнаде.

Нулта стопа накнаде на обавезну резерву примјењује се у случају да је просјечна EONIA умањена за 10 базних поена имала негативну вриједност.

*Основицу за обрачун обавезне резерве чине депозити и позајмљена средства у домаћој и другим валутама изражени у КМ.

T18: Трансакције у платном промету

- у милионима КМ -

Година	Мјесец	РТТС		ЖИРОКЛИРИНГ		УКУПНО	
		бр. трансакција	износ	бр. трансакција	износ	бр. трансакција	износ
1	2	3	4	5	6	7=3+5	8=4+6
2006.		591.823	37.280	24.309.113	10.448	24.900.936	47.728
2007.		704.702	48.174	27.662.395	12.018	28.367.097	60.193
2008.		766.690	57.335	28.831.882	13.009	29.598.572	70.345
2009.		692.669	52.283	28.346.898	12.175	29.039.567	64.458
2010.		713.755	55.281	31.060.911	12.498	31.774.666	67.779
2011.		760.459	63.608	31.729.367	13.046	32.489.826	76.653
2012.		763.522	68.310	33.073.839	13.223	33.837.361	81.533
2013.		773.099	63.232	35.026.526	13.373	35.799.626	76.605
2014.		821.897	73.897	37.108.440	13.961	37.930.337	87.858
2015.		874.575	70.655	38.212.073	14.451	39.086.648	85.106
2015.	01.	58.966	5.157	2.716.830	969	2.775.796	6.126
	02.	61.409	5.135	2.870.045	1.027	2.931.454	6.162
	03.	73.174	5.859	3.294.303	1.194	3.367.477	7.053
	04.	73.421	5.551	3.257.526	1.213	3.330.947	6.765
	05.	67.828	5.404	3.022.918	1.131	3.090.746	6.534
	06.	74.624	6.080	3.312.110	1.241	3.386.734	7.321
	07.	79.264	6.394	3.386.093	1.285	3.465.357	7.679
	08.	71.962	5.876	3.078.935	1.187	3.150.897	7.062
	09.	74.327	6.341	3.212.365	1.234	3.286.692	7.575
	10.	77.440	6.077	3.347.884	1.290	3.425.324	7.367
	11.	73.711	5.702	3.131.792	1.230	3.205.503	6.932
	12.	88.449	7.079	3.581.272	1.451	3.669.721	8.530

T19: Платни биланс Босне и Херцеговине

- у милионима КМ -

Година	ТЕКУЋИ И КАПИТАЛНИ РАЧУН					Укупно	ФИНАНСИЈСКИ РАЧУН	НЕТО ГРЕШКЕ И ПРОПУСТИ
	Текући рачун				Капитални рачун			
	Роба	Услуге	Примарни доходак	Секундарни доходак				
2007.	-8.747	2.129	670	3.901	415	-1.632	-1.766	-134
2008.	-10.472	2.186	943	3.827	383	-3.132	-3.300	-167
2009.	-7.632	1.748	955	3.341	350	-1.238	-1.131	107
2010.	-7.426	1.953	413	3.529	389	-1.142	-957	184
2011.	-8.080	1.847	211	3.540	357	-2.127	-2.039	88
2012.	-8.002	1.853	204	3.679	336	-1.930	-1.793	137
2013.	-7.316	1.863	341	3.695	338	-1.080	-904	176
2014.	-8.103	1.916	181	3.970	443	-1.592	-1.352	240
2015.	-7.451	2.033	271	3.557	370	-1.218	-1.026	192
2012. Q1	-1.798	394	98	828	76	-402	-532	-129
Q2	-1.924	477	-108	930	80	-544	-408	136
Q3	-2.256	553	100	944	91	-568	-417	151
Q4	-2.024	428	114	978	89	-416	-436	-20
2013. Q1	-1.661	397	77	837	78	-273	-471	-198
Q2	-1.676	500	-106	927	80	-276	-209	66
Q3	-1.922	539	126	951	91	-215	-12	203
Q4	-2.058	428	244	980	89	-316	-211	105
2014. Q1	-1.795	453	72	833	77	-361	-470	-109
Q2	-1.967	456	-89	989	85	-526	-352	174
Q3	-2.191	566	59	1.071	153	-341	-153	188
Q4	-2.150	441	139	1.077	128	-364	-378	-14
2015. Q1	-1.627	419	124	867	100	-117	-243	-126
Q2	-1.947	558	0	899	100	-390	-314	76
Q3	-2.004	623	57	895	81	-348	-156	192
Q4	-1.872	433	90	897	89	-363	-314	50

Т20: Текући и капитални рачун

- У милионима КМ -

Година	ТЕКУЋИ РАЧУН										КАПИТАЛНИ РАЧУН					
	Укупно		Роба		Услуге		Примарни доходак		Секундарни доходак		Потражује	Дугује	Потражује	Дугује	Салдо	
	Потражује	Дугује	Потражује	Дугује	Потражује	Дугује	Потражује	Дугује	Потражује	Дугује						
2007.	11.764	13.811	-2.047	3.275	12.022	2.836	707	1.553	883	4.101	200	415	0	415		
2008.	12.543	16.058	-3.515	3.883	14.355	2.968	782	1.656	713	4.036	209	383	0	383		
2009.	11.046	12.634	-1.588	3.560	11.193	2.642	894	1.265	309	3.579	238	350	0	350		
2010.	12.200	13.731	-1.531	4.775	12.201	2.757	804	881	468	3.787	257	389	0	389		
2011.	13.157	15.640	-2.483	5.776	13.856	2.628	781	935	725	3.818	278	357	0	357		
2012.	13.310	15.576	-2.266	5.844	13.846	2.638	785	871	667	3.957	277	336	0	336		
2013.	13.855	15.272	-1.417	6.427	13.743	2.609	745	845	504	3.974	279	338	0	338		
2014.	14.514	16.549	-2.036	6.620	14.723	2.701	785	925	744	4.268	298	443	0	443		
2015.	14.647	16.235	-1.589	6.968	14.419	2.896	862	887	615	3.897	339	370	0	370		
2012. Q1	2.903	3.381	-478	1.284	3.082	525	131	199	101	895	67	76	0	76		
Q2	3.487	4.111	-624	1.601	3.525	669	192	218	326	998	68	80	0	80		
Q3	3.588	4.247	-659	1.491	3.747	848	295	232	133	1.017	73	91	0	91		
Q4	3.332	3.836	-504	1.467	3.491	595	167	222	108	1.047	70	89	0	89		
2013. Q1	3.078	3.429	-351	1.437	3.098	533	136	202	125	906	70	78	0	78		
Q2	3.641	3.997	-355	1.748	3.424	683	184	213	319	997	70	80	0	80		
Q3	3.685	3.990	-306	1.630	3.552	808	269	227	101	1.020	68	91	0	91		
Q4	3.451	3.856	-405	1.611	3.669	585	157	204	-41	1.051	71	89	0	89		
2014. Q1	3.194	3.631	-437	1.485	3.280	590	137	216	144	903	70	77	0	77		
Q2	3.581	4.192	-611	1.643	3.610	647	191	230	320	1.060	71	85	0	85		
Q3	3.990	4.485	-495	1.736	3.927	851	285	252	193	1.151	80	153	0	153		
Q4	3.749	4.241	-493	1.755	3.906	614	172	226	87	1.153	76	128	0	128		
2015. Q1	3.357	3.575	-217	1.610	3.237	579	160	229	105	939	72	100	0	100		
Q2	3.700	4.190	-490	1.743	3.691	760	202	209	209	988	88	100	0	100		
Q3	3.978	4.407	-429	1.811	3.816	946	324	237	180	983	88	81	0	81		
Q4	3.611	4.064	-452	1.803	3.675	610	177	211	121	987	91	89	0	89		

T21: Финансијски рачун

- у милионима КМ -

Година	ФИНАНСИЈСКИ РАЧУН				Укупно
	Директне инвестиције	Портфолио инвестиције	Остале инвестиције	Резервна актива	
2007.	-2.560	4	-453	1.242	-1.766
2008.	-1.315	29	-1.551	-462	-3.300
2009.	-344	274	-957	-104	-1.131
2010.	-532	173	-857	258	-957
2011.	-674	46	-1.378	-33	-2.039
2012.	-506	16	-1.375	73	-1.793
2013.	-383	137	-1.366	709	-904
2014.	-717	95	-1.443	712	-1.352
2015.	-403	90	-1.594	881	-1.026
2012. Q1	-26	-7	-185	-314	-532
Q2	-134	44	-89	-230	-408
Q3	-107	-18	-685	394	-417
Q4	-240	-4	-416	224	-436
2013. Q1	-339	51	-15	-168	-471
Q2	-167	25	-308	241	-209
Q3	2	21	-482	447	-12
Q4	121	40	-561	189	-211
2014. Q1	-244	8	-73	-161	-470
Q2	-215	27	-327	163	-352
Q3	-113	-19	-646	625	-153
Q4	-146	79	-397	85	-378
2015. Q1	-22	-14	-155	-52	-243
Q2	-149	-42	-336	213	-314
Q3	-63	68	-538	378	-156
Q4	-169	79	-566	342	-314

T22: Сервисирање вањског дуга сектора владе

- хиљадама КМ -

Кредитор	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.		
					Главница	Камата	Укупно
Јавни кредитори	269.064	339.601	617.207	693.718	416.148	99.469	515.617
Међународне и регионалне организације	226.021	290.493	559.130	620.692	352.227	73.455	425.682
Европска инвестициска банка	30.871	38.236	40.804	51.583	37.189	21.862	59.051
Европска банка за обнову и развој	72.598	75.034	90.998	112.436	110.607	10.437	121.045
Свјетска банка - IDA	43.102	49.547	51.296	56.489	53.221	14.747	67.968
Свјетска банка - IBRD ¹⁾	48.164	51.290	45.057	43.490	41.948	9.287	51.235
Развојна банка Вијећа Европе ¹⁾	651	991	1.818	3.086	3.174	938	4.112
Међународни фонд за развој пољопривреде	1.932	2.341	6.412	2.902	3.214	570	3.784
ММФ	15.463	64.134	318.723	338.799	95.050	11.627	106.677
ЕУРОФИМА	8.398	0	0	0	0	0	0
Европска комисија	4.844	8.919	4.022	11.907	7.823	3.985	11.809
Влада и владине агенције	43.043	49.108	58.077	73.026	63.921	26.014	89.935
Париски клуб ¹⁾	28.470	30.493	31.746	33.811	26.091	12.254	38.344
Саудијски фонд за развој	2.607	3.050	4.808	4.505	4.830	1.868	6.698
Остала билатерала ²⁾	11.966	15.566	21.523	34.710	33.001	11.891	44.892
Приватни кредитори	70.927	73.682	67.604	67.177	62.569	3.137	65.706
Лондонски клуб ¹⁾	70.927	73.682	67.604	67.177	62.569	3.137	65.706
Укупно	339.992	413.283	684.810	760.895	478.717	102.606	581.323

Извор: Министарство за финансије и трезор БиХ

1)Дуг настао прије 1992.

2)Остала билатерала садржи следеће кредиторе: Fortis банка, Влада Јапана, ОПЕС, KfW, Влада Шпаније, Извоз-Увоз Банка Кореје (EximBank), Аустријска банка, Белгија, Банка за рад и привреду (Bawag), Раифајсен банка.

T.23: Вањски дуг опште владе БиХ по кредиторима**

- у хиљадама КМ -

Кредитор	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	31.12.2015.*
Јавни кредитори							
Међународне и регионалне							
Европска инвестициона банка	368.263	537.870	704.579	973.305	1.197.893	1.461.725	1.549.248
Европска банка за обнову и развој	357.804	427.819	481.540	677.713	895.992	1.012.997	982.148
Свјетска банка - IDA	1.497.460	1.738.590	1.803.033	1.769.456	1.692.110	1.804.537	1.931.027
Свјетска банка - IBRD ³⁾	571.289	657.000	694.148	677.664	624.593	715.638	854.582
Европска развојна банка	31.824	35.843	37.180	36.776	35.180	63.239	74.890
Међународни фонд за развој	56.108	64.100	68.235	70.302	69.067	74.676	78.478
Међународни монетарни фонд	388.705	767.071	784.851	950.444	851.771	1.061.656	1.036.624
EUROFIMA ¹⁾	13.146	7.839	0	0	0	0	0
Европска комисија	78.233	74.322	70.410	62.587	250.346	242.523	234.700
Остало ²⁾	10.295	14.163	14.033	12.690	13.644	20.460	43.912
Влада и владине агенције							
Саудијски развојни фонд	24.605	24.519	33.780	49.628	68.419	86.457	101.893
Париски клуб ¹⁾	828.455	834.939	825.224	781.672	755.540	815.779	771.129
Јапан	57.642	69.858	73.248	62.324	48.251	47.081	51.160
Кувајт ¹⁾	29.381	30.829	28.997	27.971	24.212	23.485	15.541
Остало ^{3,4)}	198.101	316.369	395.378	446.030	468.033	498.354	511.800
Приватни кредитори							
Лондонски клуб ¹⁾	651.298	599.205	541.875	479.306	416.737	354.168	291.599
Остало	73.717	90.687	106.621	133.936	151.182	159.511	162.516
Укупно	5.236.336	6.291.044	6.663.132	7.211.804	7.562.971	8.442.288	8.691.248

Извор: Извјештај Министарства финансија и трезора БиХ

Билешица: Стање дуга на крају периода Q4 представља стање дуга на крају године. Стање дуга је добијено прерачуном валуте у којој је кредит уговорен у КМ по курсној листи ЦББиХ важећој за посматрани датум

1) Дуг настао прије 1992.

2) Укључује ОПЕС фонд.

3) Укључује и директно задужење ентитетских влада.

4) Ова категорија укључује: BAWAG, Извозно-увозну банку Кореје, KFW, Владе Белгије и Шпаније

5) Укључује стари и нови дуг

* Прелиминарни подаци

** Подаци ревидирани у складу с примљеним извјештајем од Министарства финансија и трезора БиХ од 18.03.2016. и укључују кредит ЈП Путеви РС и директан дуг Брчко Дистрикта

T24: Девизне резерве ЦББиХ

- на крају периода, у милионима КМ -

Година	Мјесец	Бруто девизне резерве						Нето девизне резерве	Монетарна пасива	Нето страна актива ЦББиХ
		Злато	Држање SDR	Страна валута у трезору ЦББиХ	Депозити код нерезидентних банака	Остало	Инвестиције у вриједносне папире			
1	2	3	4	5	6	7	8	9=3+...+8	10	11=10-11
2006.	12.	0,0	0,6	55,2	4.951,4	51,3	193,3	5.451,7	5.450,7	5.182,6
2007.	12.	0,0	0,4	40,1	5.971,1	80,7	606,2	6.698,5	6.697,6	6.303,9
2008.	12.	0,0	0,4	212,2	4.727,9	49,9	1.305,3	6.295,7	6.294,8	5.727,5
2009.	12.	63,3	5,7	107,4	3.298,0	2,2	2.735,4	6.212,1	6.211,2	5.705,5
2010.	12.	66,9	0,0	102,2	3.000,8	2,7	3.285,1	6.457,7	6.456,3	5.969,6
2011.	12.	151,3	1,1	93,6	4.385,6	0,0	1.792,0	6.423,6	6.422,5	5.915,1
2012.	12.	159,0	4,5	133,2	2.334,5	0,0	3.877,4	6.508,6	6.507,4	5.987,0
2013.	12.	164,1	2,7	91,6	2.217,6	0,0	4.592,3	7.068,3	7.067,3	6.659,2
2014.	12.	182,7	5,2	71,8	2.181,7	0,0	5.384,1	7.825,6	7.824,5	7.293,1
2015.	12.	182,3	3,8	128,5	1.003,6	0,0	7.288,1	8.606,3	8.605,0	8.064,6
2015.	01.	213,1	5,4	83,8	1.987,8	0,0	5.505,0	7.795,1	7.794,0	7.207,1
	02.	202,6	9,3	89,3	1.903,8	0,0	5.638,2	7.843,1	7.841,2	7.261,9
	03.	204,8	9,5	97,2	1.201,8	0,0	6.283,5	7.796,8	7.795,2	7.209,4
	04.	202,0	9,3	110,3	1.365,8	0,0	6.250,1	7.937,5	7.936,2	7.390,6
	05.	203,6	6,5	119,9	1.397,1	0,0	6.324,0	8.051,1	8.049,7	7.509,7
	06.	197,7	6,5	61,7	1.113,2	0,0	6.533,2	7.912,3	7.911,1	7.404,6
	07.	182,7	6,5	71,2	1.063,5	0,0	6.879,9	8.208,9	8.206,8	7.680,0
	08.	189,0	3,6	83,7	1.041,5	0,0	7.085,1	8.402,9	8.400,8	7.888,9
	09.	186,8	3,6	94,5	628,0	0,0	7.363,1	8.276,0	8.274,2	7.742,5
	10.	194,6	6,6	101,8	932,3	0,0	7.247,4	8.482,8	8.480,5	7.923,7
	11.	188,8	3,8	106,9	662,6	0,0	7.665,9	8.628,1	8.626,3	8.059,6
	12.	182,3	3,8	128,5	1.003,6	0,0	7.288,1	8.606,3	8.605,0	8.064,6

Единични подаци за децембар 2015. године

Монетарни подаци ажурирани у складу са методологијом ММФ-а (Приручник за монетарну и финансијску статистику, 2000), од јануара 2006. године.

Билежка: Бруто девизне резерве чине стања билансних позиција краткорочне стране активе ЦББиХ (злато, располагање ЦББиХ SDR, девизе у трезору ЦББиХ, преносним депозити у инострану валуту код нерезидентних банака и остало) и инвестирања у вриједносне папире од јула 2006. по одлуци Инвестиционог комитета ЦББиХ. Нето девизне резерве представљају разлику између бруто девизних резерви и обавеза према нерезидентима. Монетарну пасиву ЦББиХ чине новац издан монетарним властима и депозити резидената код монетарних власти. Нето страна актива ЦББиХ представља разлику између нето девизних резерви и монетарне пасиве ЦББиХ.

T25. Вањско трговинска размјена

- у милионима КМ -

Година	Мјесец	Извоз робе	Увоз робе	Салдо извоза и увоза робе	Покривеност увоза извозом у %
1	2	3	4	5=(3-4)	6=(3/4)x100
2006.		5.164	11.389	-6.224	45,3
2007.		5.937	13.898	-7.962	42,7
2008.		6.712	16.293	-9.581	41,2
2009.		5.530	12.348	-6.818	44,8
2010.		7.096	13.616	-6.521	52,1
2011.		8.222	15.525	-7.303	53,0
2012.		7.858	15.253	-7.395	51,5
2013.		8.380	15.170	-6.790	55,2
2014.		8.682	16.199	-7.518	53,9
2015.		8.987	15.852	-6.864	57,0
2015.	01.	649	983	-334	66,0
	02.	715	1.210	-495	59,1
	03.	756	1.379	-622	54,9
	04.	758	1.365	-607	55,5
	05.	731	1.374	-644	53,2
	06.	775	1.340	-565	57,8
	07.	809	1.485	-676	54,5
	08.	709	1.276	-568	55,5
	09.	790	1.395	-605	56,6
	10.	808	1.449	-641	55,7
	11.	765	1.305	-540	58,6
	12.	723	1.289	-566	56,1

Билешка: Кориштени су најновији подаци Агенције за статистику Босне и Херцеговине о вриједности увоза робе по специјалном систему трговине и нису укључена прилагођења обухвата и вриједности која се раде у сврху извјештавања о платном билансу.

T26: БиХ извоз по земљама дестинације

- у хиљадама КМ -

Година	Мјесец	Немачка	Хрватска	Србија*	Италија	Словенија	Аустрија	Црна Гора*	Друге земље	Укупно
2006.		668.733	965.258	681.764	713.413	629.633	313.807	-	1.191.688	5.164.296
2007.		762.169	1.090.120	770.717	779.102	645.369	369.608	155.707	1.363.793	5.936.584
2008.		913.488	1.156.836	942.277	843.065	614.875	415.224	231.444	1.594.482	6.711.690
2009.		814.110	944.144	741.441	702.356	463.129	325.370	229.506	1.311.143	5.531.199
2010.		1.085.936	1.070.626	894.775	862.022	611.744	470.584	310.180	1.789.638	7.095.505
2011.		1.215.957	1.204.440	1.001.879	963.546	706.818	619.042	300.430	2.210.001	8.222.112
2012.		1.210.103	1.165.019	710.002	939.241	653.304	654.764	249.230	2.276.299	7.857.962
2013.		1.310.844	1.194.637	766.745	1.003.294	686.503	687.565	270.745	2.459.942	8.380.275
2014.		1.317.490	955.047	800.690	1.195.438	697.785	755.827	293.818	2.665.647	8.681.742
2015.		1.412.906	925.166	770.695	1.214.930	748.870	743.062	262.844	2.908.721	8.987.194
2015.	01.	110.050	55.716	61.740	101.834	51.449	51.961	25.466	190.894	649.110
	02.	112.416	80.823	67.049	92.101	55.167	50.174	33.069	224.541	715.340
	03.	117.467	74.299	71.278	102.467	65.112	62.761	23.575	239.482	756.441
	04.	118.469	74.567	67.689	97.614	59.906	65.138	24.415	250.024	757.821
	05.	112.472	81.281	62.843	97.163	60.868	61.460	21.998	232.482	730.567
	06.	119.504	85.705	67.692	115.909	63.632	75.937	20.718	225.945	775.042
	07.	121.854	87.448	66.977	129.492	61.957	75.047	19.545	246.939	809.259
	08.	112.649	69.918	64.286	87.045	60.226	60.138	19.168	235.132	708.562
	09.	126.723	88.428	60.418	101.199	72.996	68.249	18.864	253.152	790.028
	10.	130.944	84.898	64.907	102.227	67.930	69.524	19.416	267.669	807.515
	11.	130.006	67.912	54.242	93.486	69.066	58.928	15.734	275.179	764.553
	12.	100.352	74.171	61.572	94.394	60.562	43.746	20.877	267.282	722.956

Билешка: Као критеријум за приказивање земље извоза коришћен је проценат учешћа извоза у ту земљу у односу на укупан бх. извоз за 2010. У складу с претходно наведеним све земље у које је извоз већи од 4% укупног бх. извоза у 2010. су исказане посебно, док су остале земље приказане у колони „Друге земље“.

До 12. 2. 2007. подаци о извозу у Србију и Црну Гору су приказани као извоз у Србију а од тог датума се Србија и Црна Гора приказују као засебне земље.

Т27: БиХ Увоз по земљама поријекла

- у хиљадама КМ -

Година	Мјесец	Хрватска	Србија*	Нјемачка	Италија	Руска Федерација	Словенија	Кина	Аустрија	САД	Мађарска	Друге земље	Укупно
2006.		1.946.914	1.116.167	1.417.257	1.020.542	254.626	860.684	391.090	456.213	220.622	394.682	3.309.988	11.388.785
2007.		2.449.198	1.408.588	1.742.880	1.255.982	277.902	884.579	597.930	535.957	298.658	478.958	3.967.610	13.898.242
2008.		2.779.927	1.726.195	1.914.630	1.520.914	344.006	963.337	748.615	606.290	524.553	719.598	4.444.452	16.292.516
2009.		1.855.136	1.283.006	1.395.705	1.243.234	865.684	758.953	557.106	455.395	325.140	401.304	3.214.517	12.355.179
2010.		2.058.946	1.429.477	1.424.980	1.210.391	1.189.105	808.852	655.539	489.083	485.491	416.780	3.447.593	13.616.238
2011.		2.226.507	1.465.645	1.648.403	1.381.687	1.635.091	828.564	774.881	491.679	626.711	379.214	4.067.045	15.525.428
2012.		2.207.545	1.431.534	1.725.796	1.429.362	1.493.885	803.360	816.377	504.094	388.173	412.951	4.044.863	15.252.942
2013.		1.956.353	1.485.608	1.734.842	1.482.256	1.505.995	754.344	914.082	519.291	384.852	441.535	3.990.634	15.169.793
2014.		1.851.693	1.629.521	1.869.564	1.653.565	1.292.467	763.235	1.359.548	532.109	475.375	433.638	4.338.562	16.199.278
2015.		1.673.161	1.728.490	1.914.225	1.758.289	910.072	773.559	1.091.670	560.924	441.158	411.579	4.588.564	15.851.692
2015.	01.	100.875	95.935	120.065	105.667	31.116	50.747	86.503	37.572	35.314	30.143	288.875	982.812
	02.	111.277	117.274	143.336	126.928	88.789	57.214	100.288	43.674	41.285	30.984	349.320	1.210.370
	03.	132.521	146.824	173.467	141.421	95.578	66.522	112.555	46.156	35.203	37.306	391.376	1.378.928
	04.	157.014	155.148	168.830	157.696	36.599	70.096	78.309	51.417	45.406	34.109	410.351	1.364.975
	05.	140.343	144.080	156.500	172.695	109.936	64.297	83.369	45.373	37.529	29.844	390.497	1.374.463
	06.	141.672	144.972	161.698	161.902	83.559	65.685	85.165	50.377	33.902	30.957	380.608	1.340.497
	07.	166.010	153.502	173.867	167.410	136.320	73.590	94.165	47.290	39.067	35.776	398.302	1.485.298
	08.	145.712	159.358	151.102	112.453	78.339	55.137	87.636	36.770	45.240	40.733	363.841	1.276.321
	09.	155.877	162.257	167.647	145.838	51.074	69.304	91.057	53.687	37.351	37.419	423.782	1.395.294
	10.	156.348	162.514	189.599	160.862	78.314	70.356	93.459	55.595	31.107	34.252	416.303	1.448.711
	11.	135.196	135.429	158.459	158.406	77.764	60.234	87.453	47.040	24.977	33.648	386.044	1.304.651
	12.	130.316	151.196	149.656	147.010	42.685	70.376	91.712	45.972	34.776	36.408	389.264	1.289.372

Билешка: Критеријум за приказивање земље увоза је проценат учешћа увоза из те земље у односу на укупан БиХ увоз у 2010. У складу с претходно наведеним, све земље из којих је увоз већи од 3% укупног БиХ увоза у 2010. су исказане посебно, док су остале земље приказане у колони „Друге земље“.

До 12.2.2007. подаци о увозу из Србије укључивали су и увоз из Црне Горе а од тог датума увоз из Црне Горе обухваћен је увозом представљеним у колони „Друге земље“.

128: Структура извозa и увозa робе по производима

Група производа	Извоз робе					Увоз робе				
	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.
Укупно	8.222,1	7.858,0	8.380,3	8.681,7	8.987,2	15.525,4	15.253,9	15.169,8	16.198,7	15.851,7
Животиње и производи животињског поријекла	129,0	134,3	127,5	114,6	189,1	414,6	425,0	442,7	456,7	520,4
Производи биљног поријекла	101,7	91,1	128,8	158,9	202,1	681,8	708,8	683,8	710,3	756,8
Масла и уља животињског поријекла и биљног поријекла	58,2	75,9	92,6	93,3	118,6	146,4	171,9	162,3	150,7	167,3
Прехрамбене прерађовине	323,3	336,7	324,9	282,5	307,8	1.527,1	1.513,9	1.382,8	1.414,2	1.446,5
Производи минералног поријекла	1.316,0	872,0	1.091,9	947,1	738,2	3.456,7	3.229,0	3.045,2	2.813,2	2.238,0
Производи хемичке индустрије или сродних индустрија	570,6	533,2	531,6	604,5	703,0	1.475,5	1.322,5	1.475,4	1.568,5	1.571,9
Пластичне масе, гума и кожуре	166,0	202,7	229,0	249,2	284,1	800,4	846,8	858,8	949,6	1.007,3
Коже и црпало	178,9	179,8	170,8	147,2	161,8	382,1	397,8	426,1	483,3	462,8
Дрво и производи од дрвета	504,4	507,4	579,5	645,0	668,9	168,2	158,0	163,3	191,3	206,2
Пелетсика, папир и картон и њихови производи	234,9	224,7	238,5	230,1	250,1	398,3	353,3	352,3	387,4	387,7
Текстил и текстилни производи	353,1	332,2	371,4	425,2	494,7	754,9	734,7	827,3	986,2	1.033,5
Обућа, пошлари, валје и слатки производи	461,4	476,3	557,2	566,2	639,9	252,1	251,1	276,7	329,2	333,7
Производи од камена, глина, керамика и сличних материјала, керамички производи, стакло и стаклени производи	49,3	49,0	52,3	62,7	52,9	296,9	284,3	280,8	302,9	313,8
Бисери, драго камење и метали и њихови производи, драго и полудраго камење	12,1	19,7	36,2	12,0	12,1	14,2	11,5	12,5	13,9	12,7
Безни метали и производи од безних метала	1.934,6	1.908,8	1.753,9	1.749,1	1.652,0	1.384,0	1.330,1	1.399,8	1.500,3	1.536,0
Машине, апарати, механизми и електрични уређаји	815,1	791,3	858,6	939,5	1.018,1	1.870,2	1.881,1	1.866,6	2.338,0	2.198,1
Транспортна средства и њихови дијелови и прибор	189,0	203,0	260,4	299,9	317,2	1.053,7	909,9	936,7	1.037,8	1.070,5
Сатени, збојери, мушкетри и метални инструменти	19,0	19,5	17,1	17,2	20,6	181,7	211,7	181,2	192,8	218,8
Оружје и муниција, њихови дијелови и прибор	44,5	79,0	63,5	92,1	136,1	3,7	4,5	7,9	6,3	7,0
Рачуни и периферија	760,1	811,2	898,5	944,4	1.067,7	251,3	309,5	305,0	350,2	350,1
Умјетничка дјела, колекционарски предмети и антиквитети	0,8	0,0	0,2	0,1	0,2	1,3	0,5	0,3	0,4	0,4
Непоштомало	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0

Билежи:

- Извор ових података је Агенција за статистику Босне и Херцеговине.

- Подаци су класификовани према Хармонизованом систему кодова Сједињене трговинске организације.

T29: Преглед просјечних средњих курсава KM

Година	Мјесец	ЕМУ EUR 1	Хрватска HRK 100	Мађарска HUF 100	Турска TRY 1	Швајцарска CHF 1	В. Британија GBP 1	САД USD 1	Србија RSD 100
2006.		1,955830	26,703006	0,741214	1,090541	1,243337	2,869188	1,559433	2,327066
2007.		1,955830	26,653716	0,778418	1,095670	1,190857	2,858739	1,429542	2,446287
2008.		1,955830	27,072193	0,778567	1,030147	1,233196	2,462700	1,336615	2,406718
2009.		1,955830	26,641714	0,698858	0,904894	1,295257	2,195821	1,406763	2,083674
2010.		1,955830	26,836049	0,710646	0,979613	1,417637	2,280434	1,476950	1,903300
2011.		1,955830	26,296474	0,702511	0,840993	1,589068	2,253721	1,406117	1,918824
2012.		1,955830	26,003868	0,676389	0,845478	1,622699	2,412276	1,522668	1,732491
2013.		1,955830	25,806786	0,658705	0,775940	1,589326	2,304432	1,473557	1,729721
2014.		1,955830	25,619449	0,633710	0,673375	1,610337	2,426325	1,474019	1,668863
2015.		1,955830	25,688577	0,631327	0,650180	1,832914	2,694477	1,762605	1,619915
2015.	01.	1,955830	25,451669	0,618571	0,718503	1,787900	2,548378	1,676404	1,598934
	02.	1,955830	25,364260	0,636987	0,700394	1,844320	2,638572	1,722945	1,606215
	03.	1,955830	25,572928	0,644233	0,696289	1,843341	2,703166	1,802566	1,623460
	04.	1,955830	25,747568	0,653131	0,683507	1,885410	2,707766	1,817516	1,627357
	05.	1,955830	25,875170	0,639478	0,662449	1,879249	2,709506	1,751350	1,622749
	06.	1,955830	25,832633	0,627219	0,646685	1,870934	2,713184	1,744590	1,622591
	07.	1,955830	25,777944	0,627381	0,659272	1,866180	2,764092	1,776387	1,626719
	08.	1,955830	25,870162	0,628245	0,617464	1,817835	2,740805	1,758198	1,626972
	09.	1,955830	25,777612	0,624385	0,578674	1,792178	2,675557	1,742072	1,626941
	10.	1,955830	25,653662	0,628320	0,594312	1,798031	2,668386	1,740992	1,629147
	11.	1,955830	25,718862	0,626718	0,632512	1,804809	2,764377	1,818520	1,620915
	12.	1,955830	25,599467	0,621997	0,615048	1,806588	2,697208	1,798219	1,606242

Т-30: Владине финансије БиХ - јединице сектора владе

У милионима КМ

	Институције БиХ		ФБиХ		РС		Брчко		Консолидовани приходи		Институције БиХ		ФБиХ		РС		Брчко		Консолидовани расходи		Нето набавка нефинансијских средстава		Нето суфицит/дефицит	
	БиХ		БиХ		БиХ		БиХ		БиХ		БиХ		БиХ		БиХ		БиХ		БиХ		БиХ		БиХ	
2006.	801,8	5 177,2	2 525,6	201,0	8 586,4	713,3	4 590,0	2 187,5	174,3	7 546,0	489,6	550,9												
2007.	885,0	5 901,0	2 919,1	241,5	9 832,7	753,9	5 532,4	2 458,9	197,5	8 828,8	745,8	258,1												
2008.	980,7	6 537,5	3 264,5	236,6	10 903,1	876,4	6 651,2	3 003,7	184,5	10 599,6	842,8	539,3												
2009.	1 086,6	6 074,6	3 080,3	210,9	10 342,5	975,5	6 292,4	3 316,6	189,9	10 664,5	748,0	1 070,0												
2010.	1 009,8	6 474,1	3 234,6	235,7	10 862,6	946,5	6 324,5	3 410,6	200,4	10 840,3	634,2	611,9												
2011.	968,6	6 571,2	3 685,6	237,4	11 357,1	983,6	6 449,7	3 372,1	209,1	10 908,7	771,1	322,7												
2012.	1 045,6	6 642,8	3 652,6	246,1	11 459,5	957,9	6 595,9	3 534,1	215,5	11 170,8	815,7	526,9												
2013.	1 069,8	6 608,6	3 604,4	232,6	11 406,5	939,0	6 474,5	3 415,1	219,2	10 938,8	1 046,8	579,2												
2014.	1 109,8	6 972,1	3 769,8	223,7	11 961,7	940,3	6 652,2	3 652,3	219,0	11 350,1	1 166,8	555,3												
2012.	207,6	1 320,0	669,7	49,7	2 230,2	208,6	1 348,7	664,7	36,4	2 241,7	28,8	40,3												
Q2	292,0	1 476,0	759,0	54,5	2 544,9	239,5	1 446,2	743,6	45,1	2 437,8	31,4	75,6												
Q3	254,6	1 555,1	760,7	76,0	2 605,9	244,4	1 483,1	723,5	63,7	2 474,3	42,9	88,7												
Q4	291,4	1 541,4	830,9	65,9	2 695,8	260,4	1 729,1	898,3	70,2	2 924,2	86,7	315,2												
2013.	223,3	1 308,9	636,9	47,1	2 200,2	211,7	1 349,8	659,6	40,8	2 245,9	20,5	66,2												
Q1	288,1	1 533,2	764,2	64,3	2 620,6	233,4	1 448,7	701,4	57,8	2 412,0	32,8	175,7												
Q2	241,1	1 494,2	761,6	61,6	2 542,2	220,5	1 425,0	731,2	59,0	2 419,5	49,4	73,3												
Q3	317,2	1 538,8	854,9	59,7	2 726,9	273,3	1 702,3	854,2	61,6	2 847,9	94,6	215,6												
Q4	238,3	1 387,7	761,7	49,2	2 416,8	220,9	1 376,7	695,9	39,7	2 313,1	21,8	81,8												
2014.	274,5	1 577,2	744,0	54,4	2 620,4	222,9	1 464,7	746,7	50,5	2 455,0	32,4	133,0												
Q1	256,6	1 602,1	784,7	58,8	2 680,1	220,9	1 528,9	805,6	58,9	2 592,2	56,3	31,5												
Q2	340,1	1 635,5	883,3	61,3	2 878,6	271,6	1 693,7	917,6	69,9	2 917,3	252,2	290,8												
2015.	241,1	1 440,2	738,2	51,8	2 448,9	215,3	1 378,9	706,6	46,2	2 324,7	24,1	100,1												
Q1	293,0	1 532,0	818,4	57,6	2 670,8	226,1	1 446,6	757,9	47,2	2 447,5	26,5	196,8												
Q2	252,9	1 685,4	850,7	61,8	2 826,7	229,3	1 523,4	803,0	60,1	2 591,8	51,2	183,7												
Q3																								

Биланска: Административни подаци прикупљени од министарства финансија свих нивоа власти, фондова социјалног осигурања свих нивоа власти, ентитетских јавних предузећа за путеве и ентитетских јавних предузећа за аутопутеве. Подаци на годишњем нивоу за консолидоване приходе/расходе укључују локални ниво власти (општина и градови), ЈП Цесте свих нивоа власти ФБиХ, ЈП Путеви РС, ЈП Аутоцесте ФБиХ и ЈП Аутопутеви РС, док их подаци за квартал за недоступности изворних података не укључују. Разлика између прихода, с једне, и расхода с нето набавком нефинансијских средстава, с друге стране, представља нето суфицит/дефицит.

Т31: Владине финансије БиХ - структура консолидованих прихода и расхода

у милионима КМ

	Порез	Доприноси за социјално	Грантови и остали приходи	Консолидовани приходи	Компензација запослених	Коришћење робе и услуга	Камате	Субвенције	Социјална давања	Грантови и остали расходи	Консолидовани расходи	Нето набавка нефинансијских средстава	
2006.	4.947,1	2.536,2	1.103,1	8.586,4	2.222,7	1.986,0	108,0	310,4	2.426,5	492,4	7.546,0	489,6	
2007.	5.536,5	2.908,9	1.387,3	9.832,7	2.534,7	2.220,9	110,8	378,2	3.030,6	553,5	8.828,8	745,8	
2008.	5.946,3	3.568,7	1.388,1	10.903,1	3.022,3	2.462,0	123,6	439,6	3.945,1	607,0	10.599,6	842,8	
2009.	5.351,9	3.638,6	1.352,0	10.342,5	3.155,2	2.489,4	123,9	418,5	3.951,0	526,5	10.664,5	748,0	
2010.	5.640,2	3.813,0	1.409,4	10.862,6	3.169,8	2.593,1	122,7	476,6	3.770,3	707,8	10.840,3	634,2	
2011.	6.032,2	4.036,4	1.288,5	11.357,1	3.336,9	2.088,2	161,4	402,8	4.330,3	589,1	10.908,7	771,1	
2012.	6.037,9	4.046,6	1.375,0	11.459,5	3.323,8	2.156,4	200,6	416,1	4.394,4	679,5	11.170,8	815,7	
2013.	5.917,2	4.105,2	1.384,1	11.406,5	3.278,1	2.122,7	201,1	383,9	4.423,7	529,3	10.938,8	1.046,8	
2014.	6.078,6	4.234,8	1.648,3	11.961,7	3.265,5	2.127,2	238,9	364,9	4.658,0	695,6	11.350,1	1.166,8	
2012.	Q1	1.132,0	931,4	166,9	2.230,2	702,6	367,7	34,2	32,3	1.028,2	76,7	2.241,7	28,8
Q2	1.279,5	1.021,9	243,4	2.544,9	704,3	429,3	52,4	52,0	1.048,0	151,8	2.437,8	31,4	
Q3	1.359,3	1.007,0	239,7	2.605,9	697,5	397,7	36,4	109,0	1.091,2	142,4	2.474,3	42,9	
Q4	1.438,7	1.086,4	170,8	2.695,8	731,7	521,0	51,8	175,4	1.138,8	305,5	2.924,2	86,7	
2013.	Q1	1.110,3	930,9	159,1	2.200,2	685,5	381,5	30,1	25,5	1.035,8	87,6	2.245,9	20,5
Q2	1.327,2	1.019,2	274,2	2.620,6	697,2	420,7	58,1	58,2	1.068,2	109,7	2.412,0	32,8	
Q3	1.320,1	1.035,1	187,0	2.542,2	690,2	407,4	33,3	86,0	1.059,5	143,1	2.419,5	49,4	
Q4	1.368,0	1.119,9	239,0	2.726,9	790,0	546,9	48,2	173,9	1.152,5	136,4	2.847,9	94,6	
2014.	Q1	1.207,3	961,3	248,2	2.416,8	697,3	387,9	38,3	1.080,3	77,5	2.313,1	21,8	
Q2	1.262,3	1.050,0	308,1	2.620,4	710,0	417,4	50,5	62,7	1.091,1	123,3	2.455,0	32,4	
Q3	1.352,4	1.077,4	250,3	2.680,1	708,7	427,1	32,5	87,9	1.155,2	180,7	2.592,2	56,3	
Q4	1.433,2	1.146,1	299,4	2.878,6	735,3	495,4	79,7	138,2	1.202,0	266,6	2.917,3	252,2	
2015.	Q1	1.255,6	981,8	211,5	2.448,9	712,6	393,8	41,3	1.079,3	69,0	2.324,7	24,1	
Q2	1.356,0	1.076,0	238,8	2.670,8	702,9	402,6	65,5	46,5	1.124,0	105,9	2.447,5	26,5	
Q3	1.426,4	1.099,4	300,9	2.826,7	718,1	410,2	42,9	111,9	1.143,3	165,3	2.591,8	51,2	

Белешка: Административни подаци прикупљени од: министарства финансија свих нивоа власти, фондова социјалистичке осигурања свих нивоа власти, ентитетских јавних предузећа за путеве и ентитетских јавних предузећа за аутопутеве. Подаци на годишњем нивоу за консолидовано приходе/расходе укључују локални ниво власти (општина и градови), ЈП Цесте свих нивоа власти ФБХ, ЈП Путеви РС, ЈП Аутоцесте ФБХ и ЈП Аутопутеви РС, док их подаци за кварталне због недоступности изворних података не укључују. Разлика између прихода, с једне, и расхода с нето набавком нефинансијских средстава, с друге стране, представља нето суфицит/дефицит.

Билешка: Административни подаци прикупљени од министарства финансија свих нивоа власти, фондова социјалне осигурања свих нивоа власти, ентитетских јавних предузета за путеве и ентитетских јавних предузета за аутопутеве. Подаци на годишњем нивоу за консолидоване приходе/расходе укључују локални ниво власти (општина и градови), ЈП Цесте свих нивоа власти ФБиХ, ЈП Путеви РС, ЈП Аутоцесте ФБиХ и ЈП Аутопутеви РС, док их подаци за кварталне за кварталне податке не укључују. Разлика између прихода, с једне, и расхода с нето набавком нефинансијских средстава, с друге стране, представља нето суфицит/дефицит.

ТЗ2: Владине финансије ФБиХ - јединице сектора владе

У милионима КМ

	Буџет Федерације БиХ	Фондови социјалног осигурања	Кантони	Консолидовани приходи	Буџет Федерације БиХ	Фондови социјалног осигурања	Кантони	Консолидовани расходи	Нето набавка нефинансијских средстава	Нето суфицит/дефи- цит
2006.	1.157,1	1.843,9	1.722,9	5.177,2	846,3	1.816,2	1.566,9	4.590,0	198,4	388,9
2007.	1.319,8	2.265,9	1.895,9	5.901,0	1.254,3	2.216,5	1.815,0	5.532,4	248,1	120,5
2008.	1.296,9	2.764,6	2.032,6	6.537,5	1.574,1	2.729,4	2.027,8	6.651,2	397,4	-511,1
2009.	1.205,3	2.739,7	1.788,5	6.074,6	1.357,1	2.812,4	1.865,0	6.292,4	300,7	-518,5
2010.	1.398,7	2.875,2	1.854,8	6.474,1	1.325,5	2.839,8	1.894,5	6.324,5	281,3	-131,7
2011.	1.321,6	2.924,0	1.903,6	6.571,2	1.318,7	2.990,4	1.897,4	6.449,7	338,8	-217,3
2012.	1.416,5	2.986,2	1.830,7	6.642,8	1.378,5	3.031,6	1.936,2	6.595,9	442,5	-395,5
2013.	1.457,5	2.988,2	1.709,7	6.608,6	1.344,2	3.034,8	1.826,9	6.474,5	645,6	-511,5
2014.	1.581,3	3.117,2	1.812,1	6.972,1	1.361,0	3.164,5	1.846,5	6.652,2	685,7	-365,8
2012.	Q1	291,7	688,2	401,5	1.320,0	255,1	742,8	412,2	1.348,7	8,1
	Q2	351,1	737,3	448,8	1.476,0	306,4	719,9	451,1	1.446,2	11,0
	Q3	382,8	768,6	489,4	1.555,1	353,2	757,1	458,6	1.483,1	12,3
	Q4	390,9	786,8	442,2	1.511,4	463,8	776,6	567,2	1.729,1	26,8
2013.	Q1	276,9	706,4	386,8	1.308,9	267,4	746,0	397,6	1.349,8	3,3
	Q2	436,3	735,9	426,3	1.533,2	300,6	762,6	450,7	1.448,7	6,2
	Q3	352,1	759,0	457,3	1.494,2	322,8	742,4	434,0	1.425,0	10,1
	Q4	392,2	779,2	439,2	1.538,8	453,4	776,2	427,4	1.702,3	28,2
2014.	Q1	314,5	726,2	411,0	1.387,7	268,4	768,0	404,4	1.376,7	5,0
	Q2	484,4	772,6	393,7	1.577,2	308,8	788,7	440,6	1.464,7	10,3
	Q3	399,8	787,0	509,0	1.602,1	385,6	786,7	450,3	1.528,9	17,5
	Q4	382,6	821,5	498,4	1.635,5	398,1	811,3	516,9	1.693,7	33,2
2015.	Q1	319,6	751,1	433,5	1.440,2	256,4	785,7	400,9	1.378,9	4,1
	Q2	360,7	762,8	471,7	1.532,0	289,8	798,5	421,4	1.446,6	10,0
	Q3	436,7	788,6	526,8	1.685,4	337,4	797,1	455,6	1.523,4	14,0

Билешка: Административни подаци прикупљени од министарства финансија, фондова социјалног осигурања свих нивоа власти у ФБиХ, ЈП Цесте свих нивоа власти ФБиХ и ЈП Аутоцесте ФБиХ. Подаци на годишњем нивоу за консолидоване приходе/расходе укључују локални ниво власти (општине и градови), ЈП Цесте свих нивоа власти ФБиХ и ЈП Аутоцесте ФБиХ, док их подаци за квартале због недоступности изворних података не укључују. Разлика између прихода, с једне е, и расхода с нето набавком нефинансијских средстава, с друге стране, представља нето суфицит/дефицит.

Т33. Владине финансије РС - јединице сектора владе							у милионима КМ	
	Буџет Републике Српске	Фондови социјалног осигурања	Консолидовани приходи	Буџет Републике Српске	Фондови социјалног осигурања	Консолидовани Расходи	Нето набавка нефинансијских средстава	Нето суфицит/дефицит
2006	1.211,3	950,2	2.525,6	1.049,1	944,1	2.187,5	212,0	126,2
2007	1.419,8	1.030,3	2.919,1	1.324,0	1.013,1	2.458,9	433,5	26,7
2008	1.547,1	1.348,9	3.264,5	1.602,6	1.313,9	3.003,7	329,4	-68,5
2009	1.349,4	1.377,9	3.080,3	1.676,0	1.517,4	3.316,6	310,0	-546,3
2010	1.422,8	1.488,1	3.234,6	1.676,3	1.552,0	3.410,6	241,8	-417,7
2011	1.656,4	1.573,7	3.685,6	1.628,8	1.497,8	3.372,1	372,6	-59,1
2012	1.666,5	1.566,5	3.652,6	1.647,9	1.595,1	3.534,1	307,7	-189,2
2013	1.638,4	1.616,9	3.604,4	1.546,7	1.637,1	3.415,1	310,3	-121,0
2014	1.778,7	1.683,3	3.769,8	1.749,3	1.704,1	3.652,3	360,5	-243,1
2012.	Q1 360,1	359,6	669,7	338,7	376,0	664,7	15,9	-11,0
	Q2 415,7	393,9	759,0	391,4	402,8	743,6	13,5	1,8
	Q3 428,9	382,3	760,7	370,1	403,8	723,5	16,2	21,0
	Q4 461,8	427,1	830,9	547,7	408,6	898,3	20,6	-88,0
2013.	Q1 346,7	340,1	636,9	317,6	391,9	659,6	9,0	-31,7
	Q2 419,6	405,7	764,2	352,3	410,2	701,4	12,5	50,3
	Q3 419,6	397,5	761,6	390,4	396,3	731,2	15,8	14,6
	Q4 452,5	469,3	854,9	486,4	434,8	854,2	21,3	-20,7
2014.	Q1 454,2	352,3	761,7	336,5	404,1	695,9	10,7	55,1
	Q2 402,3	413,9	744,0	405,1	413,8	746,7	18,0	-20,7
	Q3 440,2	440,3	784,7	478,9	422,6	805,6	12,4	-33,3
	Q4 481,9	471,9	883,3	528,8	459,4	917,6	134,9	-169,3
2015.	Q1 435,4	359,7	738,2	352,3	411,2	706,6	6,0	25,6
	Q2 449,3	428,6	818,4	397,1	420,4	757,9	9,2	51,3
	Q3 484,2	443,5	850,7	446,7	433,3	803,0	17,4	30,3

Белешка: Административни подаци прикупљени од министарства финансија, фондова социјалног осигурања у РС, ЈП Путеви РС и ЈП Аутопутеви РС. Подаци на годишњем нивоу за консолидоване приходе/расходе укључују локални ниво власти (општине и градове), ЈП Путеви РС и ЈП Аутопутеви и РС, док их подаци за квартале због недоступности изворних података не укључују. Разлика између прихода, с једне, и расхода с нето набавком нефинансијских средстава, с друге стране, представља нето суфицит/дефицит.

Т34: Токови директних страних улагања у БиХ класификовани према земљи страног улагача

- у милионима КМ -

Година	Аустрија	Холандија	Хрватска	Италија	Немачка	Русија	Словенија	Србија*	Швајцарска	Гурска	Остале земље	Укупно
2006.	235,0	41,2	182,0	41,8	37,2	n/a	115,8	38,8	55,6	47,7	69,6	864,8
2007.	292,5	29,0	160,6	23,2	16,7	332,8	132,9	1.351,1	65,8	-0,6	195,9	2.599,8
2008.	242,9	36,0	103,0	47,7	28,8	339,4	210,3	213,3	40,6	5,8	69,6	1.337,5
2009.	79,6	-16,5	125,2	3,7	-9,1	129,2	58,9	3,4	-122,2	18,0	81,8	351,9
2010.	60,0	47,7	85,1	16,6	34,3	89,1	-22,8	40,5	83,6	46,4	119,2	599,7
2011.	137,6	14,5	32,7	4,7	38,3	140,3	64,5	110,0	-5,9	31,6	130,2	698,6
2012.	133,6	1,6	86,1	28,5	37,7	147,5	-81,1	81,8	8,7	-5,4	161,9	601,1
2013.	50,3	31,8	18,5	22,3	41,4	-82,2	-34,5	99,4	43,9	30,8	223,2	445,0
2014.	172,5	24,5	88,2	22,3	-13,4	195,8	-13,4	25,5	5,5	10,9	221,4	739,5
Jan - Sept 2015.	65,8	-7,2	16,0	-4,4	11,4	22,5	1,5	21,7	-17,6	48,8	60,5	218,9

Билешка:

Директна страна улагања (токови и стања) компилирана су у складу с најновијим методолошким упутствима и препорукама Међународног монетарног фонда (ММФ) и Организације за економску сарадњу и развој (OECD). Детаљан методолошки приступ компилацији и презентовању је представљен у ММФ-овом Приручнику за платни биланс - шесто издање и OECD-овом Оквирном концепту дефиниције директних страних улагања - четврто издање. Разлике које су последица примјене нове методологије у односу на претходно коришћену се огледају у сљедећем:

- третирање међукомпанијских зајмова и осталих обавеза за финансијске посреднике (трансакције из ове категорије, остали капитал - повлачења и отплате ове врсте зајмова - су искључене из директних инвестиција, док се у платном билансу сада укључују у категорију Осталих инвестиција)
- свдениција дивиденди (дивиденде се књиже за период у којем су исплаћене, а не за период у којем су зарађене како је било по претходној методологији)
- улагања сестринских предузећа су укључена у директна улагања у категорији осталог капитала, а док се у платном билансу сада искључују из категорије Осталих инвестиција. (Сестринска предузећа су предузећа из различитих економија с истим директним страним улагачем углавном из треће економије или економије сестринског предузећа).

У складу с овим методолошким измјенама су ревидирани подаци и за период 2004-2009.

* Од 2007. подаци се односе на Србију, а до 2007. подаци су укључивали Србију и Црну Гору.

„...“ у овој дјелатности/земљи мање је од три предузећа с директним улагањем, те у складу са статистичким стандардима писмо у могућности приказати износе улагања.

Табела: Токови директних страних инвестиција у БиХ према НАЦЕ Рев 1:1 класификацији дјелатности

- у милионима КМ -

Година	Производња прехранбених производа и пића	Производња кокса, деривата нафте и нуклеарног горива		Производња хемијских производа од неметалних минерала		Производња осталих производа базних метала		Производња моторних возила, приколица и полуприколица		Трговина на велико и посредовање у трговини, осим трговине моторним возилима и мотоциклима		Трговина на мало, осим трговине моторним возилима и мотоциклима		Пошта и телекомуникације		Финансијско посредовање, осим осигурања и пензијских фондова		Пословање некретностима	Остале делатности	Укупно
		Производња дрвета и плути, осим намјенстаја, производња предмета од сланих и плетивастих материјала	Производња дрвета и плути, осим намјенстаја, производња предмета од сланих и плетивастих материјала	Производња дрвета и плути, осим намјенстаја, производња предмета од сланих и плетивастих материјала	Производња дрвета и плути, осим намјенстаја, производња предмета од сланих и плетивастих материјала	Производња дрвета и плути, осим намјенстаја, производња предмета од сланих и плетивастих материјала	Производња дрвета и плути, осим намјенстаја, производња предмета од сланих и плетивастих материјала	Производња дрвета и плути, осим намјенстаја, производња предмета од сланих и плетивастих материјала	Производња дрвета и плути, осим намјенстаја, производња предмета од сланих и плетивастих материјала	Производња дрвета и плути, осим намјенстаја, производња предмета од сланих и плетивастих материјала	Производња дрвета и плути, осим намјенстаја, производња предмета од сланих и плетивастих материјала	Производња дрвета и плути, осим намјенстаја, производња предмета од сланих и плетивастих материјала	Производња дрвета и плути, осим намјенстаја, производња предмета од сланих и плетивастих материјала	Производња дрвета и плути, осим намјенстаја, производња предмета од сланих и плетивастих материјала	Производња дрвета и плути, осим намјенстаја, производња предмета од сланих и плетивастих материјала	Производња дрвета и плути, осим намјенстаја, производња предмета од сланих и плетивастих материјала	Производња дрвета и плути, осим намјенстаја, производња предмета од сланих и плетивастих материјала			
2006.	120,8	5,2	315,5	58,1	49,3	35,5	12,8	65,0	29,7	10,7	283,0	24,5	170,3	864,8						
2007.	109,7	15,2	315,5	5,8	0,4	132,9	16,7	120,6	15,0	1.316,8	266,8	40,5	243,8	2.599,8						
2008.	24,7	14,0	215,2	19,0	93,2	36,9	21,2	173,9	113,1	164,0	222,0	27,1	213,2	1.337,5						
2009.	55,0	-8,7	46,3	52,2	17,9	-127,8	14,7	161,8	19,6	-30,2	73,4	-21,7	99,3	351,9						
2010.	-16,8	-4,0	33,7	-27,7	33,4	47,5	-8,4	94,0	22,7	-9,5	48,5	31,6	354,8	599,7						
2011.	20,8	12,3	43,6	17,6	-7,3	-24,0	-5,5	125,3	47,7	11,1	165,4	99,6	192,1	698,6						
2012.	7,5	-0,1	2,6	31,4	3,4	-26,0	6,6	128,0	52,6	5,6	130,2	14,6	244,7	601,1						

Белешка:

Директни страна улагања (токови и стања) компилирана су у складу с најновијим методолошким упутствима и препорукама Међународног монетарног фонда (ММФ) и Организације за економску сарадњу и развој (ОЕСД).

Детаљни методолошки приступи класификацији и презентовању је представљен у ММФ-овом Приручнику за платини биланс - шесто издање и ОЕСД-овом Окирном концепту дефиниције директних страних улагања - четврто издање. Разлике које су последица примјене нове методологије у односу на претходно коришћену се огледају у сљедећем:

- третирање међукомпанијских зајмова и осталих обавеза за финансијске посреднике (трансакције из ове категорије, остали капитал - повлачења и отплате ове врсте зајмова - су искључене из директних инвестиција, док се у платном билансу сада укључују у категорију Осталих инвестиција)

- евиденција дивиденди (дивиденде се више не укључују у директна улагања у категорији осталих капитала, а док се у платном билансу сада укључују у категорију Осталих инвестиција)

- улагања сестринских предузећа су укључена у директна улагања у категорији Осталих инвестиција (Сестринска предузећа су предузећа из

различитих економија с истим директним страним улагањем углавном из треће економије или економије сестринског предузећа)

У складу с овим методолошким измјенама су ревидирани подаци и за период 2004.-2009.

- "..." у овој дјелатности/сектору мање је од три предузећа с директним улагањем, те у складу са статистичким стандардима нису у могућности приказати износе улагања.

Т356: Топови директних страних инвестиција у БиХ према НАЦЕ Рев 2 класификацији Дјелатности

- у милионима КМ -

Година	Производња преграђених производа	Производња дрва и производа од дрва и паута, осим намјештаја; производња предмета од сламе и пластичких материјала	Производња кокса и рафинираних нафтних производа	Производња осталих неметалних минералних производа	Производња металних базних метала	Производња моторних возила, приколица и полуприколица	Трговина на велико, осим трговине моторним возилима и мотоциклима	Трговина на мало, осим трговине моторним возилима и мотоциклима	Телекомуникације	Финансијске услуге, дјелатности, осим осигурања и пензијских фондова	Пословање некретношћима	Остале дјелатности	Укупно
2011.	31,2	12,5	43,6	12,2	7,3	-5,2	125,3	63,8	10,8	165,4	78,7	190,6	698,6
2012.	-5,9	-0,1	2,6	18,7	3,4	7,0	144,8	40,2	6,4	130,2	12,1	267,7	601,1
2013.	-3,7	2,3	-10,1	25,3	14,5	5,6	-2,3	77,5	46,0	138,5	18,6	223,7	443,0
2014.	-13,2	-5,1	178,0	3,7	-27,9	-61,4	55,3	43,3	6,5	150,0	167,8	218,5	739,5
Jan-Sept 2015.	-2,3	-0,0	26,9	24,0	19,4	5,5	37,7	-43,3	66,2	42,0	13,4	68,5	218,9

Биланси:

Директна страна улагања (токови и стања) компилирани су у складу с вјештачким методолошким упутствима и вјештачким фондом (ММФ) и Организације за економску сарадњу и развој (OECD). Детаљан методолошки приступ компилацији и представљању је представљен у ММФ-овом Приручнику за платни биланс - шесто издање и OECD-овом Овјерном концепту дефиниције директних страних улагања - четврто издање. Разлике које су последица пријаве нове методологије у односу на претходно коришћену се огледају у следећем:

- третирање међукомпанијских зајмова и осталих обавеза за финансијске посреднике (трансакције из ове категорије, остали капитал - су искључене из директних инвестиција, док се у платном билансу сада укључују у категорију Осталих инвестиција)
- свјештања дивиденди (дивиденде се изводе за период у којем су исплаћене, а не за период у којем су зарађене како је било по претходној методологији)
- улагања сестринских предузећа су укључена у директна улагања у категорији остали капитал, а док се у платном билансу сада искључују из категорије Осталих инвестиција. (Сестринска предузећа су предузећа из различитих економија с једним директним страним улагањем углавном из треће економије или економије сестринског предузећа).

У складу с овим методолошким промјенама су реразирани подаци и за период 2004.-2009.

"-" у овој дјелатности/има није мање је од три предузећа с директним улагањем, те у складу са статистичким стандардима нисмо у могућности приказати ниско улагања.

Год	Итого	Активы				Пассивы																		
		Долговые инвестиции				Остатки участия				Ресурсы активов	Долговые инвестиции				Остатки участия									
		Участие		Долговые инструменты		Участие		Долговые инструменты			Участие		Долговые инструменты		Участие		Долговые инструменты							
		Участие	Долговые инструменты	Участие	Долговые инструменты	Участие	Долговые инструменты	Участие	Долговые инструменты		Участие	Долговые инструменты	Участие	Долговые инструменты	Участие	Долговые инструменты								
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25
2006	3 310,0	9 434,8	245,3	78,1	166,2	0,0	3 208,9	3 233,3	130,2	461,2	63,4	5 418,5	13 350,8	4 911,3	4 217,3	691,2	234,3	0,0	10 188,1	1 117,2	7 041,1	799,2	213,7	
2007	7 444,4	12 485,7	440,6	110,5	230,1	0,0	5 402,5	4 376,8	194,3	81,2	6 726,3	20 110,1	7 380,4	6 484,5	893,9	244,2	0,0	12 501,5	2 674,5	8 443,4	833,0	264,7		
2008	11 020,6	12 405,1	190,8	136,0	772,9	0,0	5 641,2	4 116,6	553,9	1 164,9	94,5	6 333,5	24 022,6	8 811,2	7 259,8	1 521,4	331,4	0,0	14 877,6	3 274,5	10 167,7	1 019,0	230,2	
2009	13 724,2	12 131,5	260,1	124,0	142,1	0,0	3 309,2	3 733,6	161,3	1 272,0	108,3	6 340,0	25 884,7	9 912,6	7 407,5	2 045,3	771,9	0,0	15 381,2	3 227,8	10 164,0	1 564,9	634,4	
2010	14 349,3	11 939,5	438,5	233,6	194,9	0,0	4 338,4	3 144,1	161,4	1 076,4	37,5	6 815,7	26 232,2	8 663,1	6 451,3	2 409,8	693,5	0,0	15 381,2	3 227,8	10 164,0	1 564,9	634,4	
2011	13 292,7	11 669,2	417,1	270,6	166,5	0,0	4 362,1	2 968,1	88,2	1 154,1	151,7	6 451,5	27 060,9	10 483,7	7 800,6	2 908,1	642,3	0,0	15 310,9	2 116,8	10 524,6	1 646,6	577,0	
2012	13 012,5	11 728,4	524,4	263,0	101,4	0,0	4 395,9	3 760,6	77,1	1 177,2	153,0	6 338,5	27 769,7	11 022,9	8 021,8	3 314,2	579,2	0,0	15 310,9	2 116,8	10 524,6	1 646,6	577,0	
2013	13 400,7	12 843,3	636,6	236,9	199,7	0,0	4 395,9	2 996,5	118,8	1 181,3	281,0	7 096,2	28 316,0	11 022,9	8 021,8	3 314,2	579,2	0,0	15 310,9	2 116,8	10 524,6	1 646,6	577,0	
2014	15 728,1	13 475,8	644,8	241,9	402,8	0,0	4 356,3	2 337,6	119,5	1 100,6	388,3	7 553,3	29 164,1	11 797,1	8 600,3	3 760,9	553,3	0,0	16 853,0	1 344,4	11 300,1	2 350,4	589,7	1 361,5

показател, која подготвувана резултату за своје престој

T37: Реални и номинални ефективни курс КМ

Година	Мјесец	NEER	REER
2006.		96,92	101,23
2007.		96,37	98,45
2008.		96,36	100,02
2009.		100,38	100,94
2010.		99,98	100,00
2011.		100,86	100,39
2012.		101,57	99,58
2013.		102,76	97,84
2014.		105,43	98,07
2015.		106,91	97,25
2015.	01.	108,26	100,01
	02.	107,81	99,36
	03.	106,14	97,66
	04.	104,74	95,69
	05.	105,02	95,74
	06.	105,94	96,33
	07.	106,01	95,80
	08.	107,50	97,10
	09.	108,27	97,54
	10.	107,74	97,38
	11.	107,12	96,67
	12.	108,34	97,77

Напомена:

Због промјене базне године (2010=100), у односу на пријашњу базну годину (2005=100), за индекс потрошачких цијена и индекс курса КМ, од 2005. године ревидирани су и подаци NEER-а и REER-а.

Краће методолошке напомене израчуна NEER-а и REER-а су следеће:

Приликом израчуна NEER-а пондер се рачуна у односу на укупну трговину за три узастопне године (почевши од 2005, 2006. и 2007. – користи се пондер који се добије из вриједности збира укупне трговине од 2005 – 2007; за 2008, 2009. и 2010. годину вриједност збира укупне трговине од 2008 – 2010, за године 2011, 2012. и 2013. се рачуна користећи вриједности

2011 – 2013, док се за 2014. годину и даље, све док немамо период од три узастопне године, користи пондер који је резултат периода 2011 – 2013).

Такођер, по датој методологији користи се курс који изражава колики број јединица стране валуте одговара једном КМ.

За израчун REER-а, поред NEER-а, користи се и индекс потрошачких цијена – ЦПИ. ЦПИ је инверзно постављен и формиран је на основи двадесет трговинских партнера (Аустрија, Чешка, Француска, Њемачка, Мађарска, Италија, Литванија, Холандија, Пољска, Словенија, Хрватска, Кина, Велика Британија, БЈР Македонија, Румунија, Руска Федерација, САД, Србија и ЦГ – од 2007. посматра се само Србија), Швицарска и Турска.

Детаљна методолошка објашњења за компилацију и израчун индекса NEER-а и REER-а су доступна на веб страници ЦББиХ.

T38: Готовина изван монетарних власти и банака

	Готовина изван банака	Повећање оптицаја у односу на претходну годину	Готовина изван монетарних власти	Новац у комерцијалним банкама
1998.	162.495.839	-	167.458.839	4.963.000
1999.	515.275.238	217,1%	538.356.238	23.081.000
2000.	651.725.615	26,5%	695.887.615	44.162.000
2001.	1.673.877.219	156,8%	1.805.962.219	132.085.000
2002.	1.736.502.940	3,7%	1.870.782.940	134.280.000
2003.	1.601.303.246	-7,8%	1.721.858.246	120.555.000
2004.	1.670.551.255	4,3%	1.817.427.255	146.876.000
2005.	1.729.125.940	3,5%	1.907.182.940	178.057.000
2006.	1.978.348.296	14,4%	2.154.234.164	175.885.868
2007.	2.185.269.011	10,5%	2.439.709.153	254.440.142
2008.	2.302.419.302	5,4%	2.552.431.902	250.012.600
2009.	2.009.480.115	-12,7%	2.267.734.115	258.254.000
2010.	2.210.776.535	10,0%	2.497.501.445	286.724.910
2011.	2.366.423.508	7,0%	2.645.055.508	278.632.000
2012.	2.414.305.841	2,0%	2.747.511.841	333.206.000
2013.	2.542.280.088	5,3%	2.909.858.088	367.578.000
2014.	2.813.991.379	10,7%	3.210.508.379	396.517.000
2015.	3.053.556.129	8,5%	3.499.468.129	445.912.000